

*Проект ПРООН/ГЕФ
«Інтеграція положень Конвенцій Ріо
у національну політику України»*

*Empowered lives.
Resilient nations.*

**SWOT-АНАЛІЗ І АНАЛІЗ ПРОГАЛИН
(GAP-АНАЛІЗ) ПОЛІТИК, ПРОГРАМ, ПЛАНІВ
І ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ У СФЕРІ
СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ
(СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ)**

**І ПІДГОТОВКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ
ВІДПОВІДНО ДО ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЙ РІО**

**Київ
2016**

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку. ПРООН тісно співпрацює з усіма верствами суспільства та допомагає країнам розбудовувати спроможність протистояти кризам, розвивати та підтримувати економічне зростання, спрямоване на покращення життя кожної людини. Ми працюємо у 170 країнах та пропонуємо рішення та глобальне бачення з урахуванням специфіки місцевого розвитку з метою розширення прав та можливостей людей та підвищення життєздатності держав. www.undp.org

ГЛОБАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ФОНД (ГЕФ) працює у 182 країнах в партнерстві з міжнародними установами, неурядовими організаціями, приватним сектором для вирішення глобальних екологічних проблем, при цьому впроваджуючи програми з підтримки ініціатив, які сприяють сталому розвитку. ГЕФ – це незалежно функціонуюча фінансова організація, яка надає гранти на реалізацію проектів, спрямованих на збереження біорізноманіття, боротьбу зі зміною клімату, деградацією земель та ін. З 1991 року ГЕФ має значні здобутки за результатами надання підтримки країнам, які розвиваються і країнам з перехідною економікою. www.thegef.org

Автор:

Лісовський Сергій Антонович, д.географічних наук, заступник директора Інституту географії НАН України, консультант ПРООН з соціальної політики

А 64 SWOT-аналіз і аналіз прогалін (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у сфері суспільного добробуту (соціального захисту) і підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенцій Ріо / С.А. Лісовський. – Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2016. – 106 с

Це видання підготовлено в рамках реалізації проекту «Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України», який випроводжує Програма розвитку ООН в Україні (ПРООН) за підтримки Глобального екологічного фонду (ГЕФ). Думки, висновки чи рекомендації належать авторам чи упорядникам видання та не обов'язково відображають погляди ПРООН та ГЕФ.

ЗМІСТ ЗБІРКИ ГАЛУЗЕВОГО АНАЛІЗУ

Зміст збірки.....	2
Перелік використаних скорочень	5
Вступ про проект	6
Рецензенти звіту.....	7
Огляд Конвенцій Ріо	8
Огляд галузі соціальної політики.....	37
1. Огляд ситуації в соціальній сфері та соціальної політики	37
2. Тенденції в соціальній сфері.....	41
3. Вплив соціальної політики на стан довкілля	43
Методологія проведення галузевого аналізу.....	45
SWOT-аналіз і GAP-аналіз політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі соціальної політики та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенцій Ріо.....	48
Підгалузь: підвищення добробуту громадян, зниження бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів	49
SWOT-аналіз.....	49
GAP-аналіз.....	52
Підгалузь: забезпечення гідної праці	58
SWOT-аналіз.....	58
GAP-аналіз.....	61
Підгалузь: забезпечення гідної старості	65
SWOT-аналіз.....	65
GAP-аналіз.....	67
Підгалузь: забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.....	68
SWOT-аналіз.....	68
GAP-аналіз.....	70
Підгалузь: збереження нації.....	72
SWOT-аналіз.....	72
GAP-аналіз.....	74
Підгалузь: формування громадянського суспільства	77
SWOT-аналіз.....	77
GAP-аналіз.....	78

Підгалузь: регіональна соціальна політика	82
SWOT-аналіз.....	82
GAP-аналіз.....	83
Висновки	85
Рекомендації	86
Глосарій	90
Додатки	95
Додаток 1. Перелік законодавчих актів та програм в сфері соціальної політики в Україні.....	95
Додаток 2. Перелік використаних джерел:.....	106

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

Парникові гази	ПГ
Кабінет міністрів України	КМУ
Конвенція Організації Об'єднаних Націй про охорону біологічного різноманіття	КБР
Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням	КБО
Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату	РКЗК
Закон України	ЗУ
Державні будівельні норми	ДБН
Кабінет Міністрів України	КМУ
Природно-заповідний фонд	ПЗФ
Національний план дій	НПД

ВСТУП ПРО ПРОЕКТ

Майже мільярд сімей у всьому світі, особливо сільські громади, безпосередньо залежать від природних ресурсів для забезпечення своєї життєдіяльності. Але глобальні екологічні загрози (зміна клімату, опустелювання, втрата біорізноманіття) підривають цю ресурсну базу.

В Україні ці загрози є не менш важливими. Проблема деградації ґрунтів – національного багатства і основи нашої економіки – є надзвичайно актуальною для України і впливає не лише на урожайність та якість сільськогосподарської продукції, але й завдає значних економічних збитків. Наслідки зміни клімату в Україні вже відчули на собі тисячі українців під час повеней 1998 і 2008 років, надзвичайно спекотних літ 2009 і 2010 років тощо. Прогнозовані зміни клімату у майбутньому призведуть не лише до економічних втрат, але й до неконтрольованої міграції людей, нових захворювань та інших соціальних негараздів.

Три Конвенції Ріо (Конвенція ООН про охорону біорізноманіття, Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату), прийняті на «Саміті Землі» у Ріо-де-Жанейро у 1992 році, є відповіддю на ці загрози і шляхом до сталого розвитку у всьому світі.

Конвенція про біорізноманіття – міжнародна угода, головними цілями якої є збереження біологічного різноманіття, стале використання його компонентів та рівний розподіл вигід від використання генетичних ресурсів.

Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату — це міжнародний екологічний договір, мета якого полягає в стабілізації концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допустить небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему.

В рамках *Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці*, опустелювання розглядається не як процес утворення пустель, а як будь-яка деградація земель під впливом природних чи антропогенних чинників. Саме тому, сторонами Конвенції на сьогодні є 193 країни світу, у тому числі і ті, на території яких природні пустелі взагалі відсутні, та Європейське співтовариство.

Україна приєдналась до всіх трьох конвенцій. Інструментами реалізації завдань конвенцій є: наукові дослідження та обґрунтування заходів зі збереження екосистем, розробка стимулів та механізмів для стримування антропогенного впливу на навколишнє середовище, вдосконалення державної та регіональної політики, законодавче регулювання соціальної та корпоративної відповідальності бізнес структур, передача технологій та практик та залучення зацікавлених сторін, включаючи місцеві спільноти, молодь, НУО, жінок та бізнес.

З метою сприяння досягненню глобальних екологічних цілей і через них реалізації соціально-економічного розвитку України, Програма розвитку ООН та Глобальний екологічний фонд у 2014-2016 роках впроваджують в Україні проект «*Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України*». Цей проект допоможе Україні краще здійснювати дії на місцевому, регіональному та національному рівні для виконання зобов'язань в рамках Конвенцій Ріо. У рамках проекту здійснено аналіз нормативної бази у восьми галузях – енергетика, транспорт та інфраструктура, міський розвиток, економічний розвиток, управління природними ресурсами, соціальна політика, освіта та наука, аграрна політика - для оцінки стану виконання цілей Конвенцій Ріо. У кожному звіті наведено конкретні рекомендації щодо внесення змін у законодавчі акти.

За результатами аналізу підготовлено звіти, окремо по кожній галузі. У цьому виданні Вашій увазі пропонується один зі звітів серії.

РЕЦЕНЗЕНТИ ЗВІТУ

Проект ПРООН-ГЕФ передбачав проведення експертного огляду галузевих аналізів. До проведення такого аналізу були залучені експерти, які мали знання та досвід діяльності у відповідній галузі. Експерти надали конкретні зауваження та коментарі до проекту галузевого аналізу, узагальнили свої зауваження у висновках, оцінили якість галузевого аналізу за 9-бальною шкалою (відповідно до розроблених критеріїв оцінки) та надали свої рекомендації та пропозиції щодо внесення змін у галузевий аналіз.

У рецензуванні галузевого аналізу брали участь такі експерти:

1. Губар С. І., к. б. н., заступник директора департаменту охорони природних ресурсів – начальник відділу розвитку екомережі та біобезпеки Міністерства екології та природних ресурсів України
2. Джаман В. О., д. геогр. н., професор, завідувач кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
3. Колмаз Ю. Т., завідувач сектору земельних ресурсів департаменту охорони природних ресурсів Міністерства екології та природних ресурсів України
4. Косташук І. І., к. геогр. н., доцент, доцент кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
5. Кравців В. С., д. е. н., професор, директор Інституту регіональних досліджень НАН України
6. Крисаченко В. С., д. філос. н., проф., завідувач відділу геополітики та глобалістики Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії
7. Купінець Л. Є., д. е. н., завідувач відділу економіко-екологічних проблем приморських регіонів Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
8. Куценко В. І., д. е. н., головний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»
9. Любіцева О. О., д. геогр. н., професор, завідувач кафедри країнознавства та туризму географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
10. Масюков П. С., завідувач відділу технічного регулювання та збалансованого природокористування Торгово-промислової палати України
11. Мозговий А. А., к. геогр. н., доцент кафедри економічної та соціальної географії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
12. Новікова В. І., к. геогр. н., доцент кафедри туризму й готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
13. Новікова О. Ф., д. е. н., професор, завідувач відділом економічних проблем соціальної політики Інституту економіки промисловості НАН України

ОГЛЯД КОНВЕНЦІЙ РІО

АКТУАЛЬНІ ВИМОГИ ТА МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ КОНВЕНЦІЇ ПРО БІОРІЗНОМАНІТТЯ

КОНВЕНЦІЯ ПРО БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Дата та місце укладання договору: 22 травня 1992 року, м. Найробі, Кенія

Дата підписання Україною: 11 червня 1992 року

Дата набрання чинності договором: 29 грудня 1993 року

Дата ратифікації Україною: Закон України від 29 листопада 1994 року (№ 257/94-ВР).

Україна стала Стороною Конвенції 2 липня 1995 року.

Сторонами договору є 193 країни.

Органи влади, відповідальні за реалізацію положень договору: Мінприроди, МЗС.

Фінансові зобов'язання України за договором – сума щорічних внесків складає близько 13 тис. дол. США (на 2014 рік – 13381 дол. США)

Преамбулою конвенції визначені основні положення, які мають враховуватися при виконанні зобов'язань, передбачених Конвенцією, серед яких доцільно особливу увагу звернути на такі:

країни несуть відповідальність за збереження свого біорізноманіття та сталого використання своїх біоресурсів;

основною вимогою щодо збереження біорізноманіття є збереження in-situ екосистем і природних місць мешкання, підтримка та відновлення життєздатних популяцій видів у їх природних умовах;

збереження та використання біологічного різноманіття має вирішальне значення для задоволення потреб у продуктах харчування й охороні здоров'я, а також інших потреб зростаючого населення Землі; доступ як до генетичних ресурсів, так і до

технологій і спільне користування ними має важливе значення у вирішенні цих завдань;

країни сповнені рішучості зберегти й стало використовувати біологічне різноманіття в інтересах теперішнього та майбутнього поколінь.

Основні напрями співробітництва включають комплекс узгоджених рішеннями Конференції Сторін заходів, спрямованих на досягнення трьох цілей Конвенції (ст. 1), а саме:

збереження біологічного різноманіття, сталого використання його компонентів;

спільне одержання на справедливій і рівній основі вигод, пов'язаних із використанням генетичних ресурсів і шляхом належної передачі відповідних технологій із урахуванням усіх прав на такі ресурси та технології, а також шляхом належного фінансування.

ОСНОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВИЗНАЧЕНІ ТАКИМИ СТАТТЯМИ КОНВЕНЦІЇ, ЗГІДНО З ЯКИМИ КОЖНА СТОРОНА КОНВЕНЦІЇ:

Статтю 6 Загальні заходи щодо збереження та сталого використання:

а) розробляє національні стратегії, плани чи програми збереження і сталого використання біологічного різноманіття або адаптує з цією метою наявні стратегії, плани або програми, які відображають, зокрема, викладені в цій Конвенції заходи, що відносяться до відповідної Договірної Сторони; і

б) передбачає, наскільки це можливо та доцільно, заходи зі збереження та сталого використання біологічного різноманіття у відповідних секторальних або міжсекторальних планах, програмах і політиці.

Стаття 7 Визначення й моніторинг

а) визначає компоненти біологічного різноманіття, які мають важливе значення для його збереження та сталого використання, з урахуванням орієнтовного переліку категорій, наведеного в Додатку 1;

б) шляхом вибору зразків та інших методів здійснює моніторинг компонентів біологічного різноманіття, визначених згідно підпункту а) вище, приділяючи особливу увагу тим, які потребують прийняття негайних заходів зі збереження, а також тим, які відкривають найбільші можливості для сталого використання;

с) визначає процеси та категорії діяльності, які мають або спроможні справляти значний несприятливий вплив на збереження та стале використання біологічного різноманіття, й здійснює моніторинг їх наслідків шляхом відбору зразків та інших методик; і

Стаття 8 Збереження in-situ:

а) установлює систему охоронних територій або територій, у яких необхідно вжити спеціальні заходи для збереження біологічного різноманіття;

б) розробляє, за необхідності, керівні принципи відбору, встановлення та раціонального використання охоронних територій або територій, у яких необхідно вживати спеціальні заходи для збереження біологічного різноманіття;

с) регулює або раціонально використовує біологічні ресурси, які мають важливе значення для збереження біологічного різноманіття в охоронних територіях або за їх межами, для забезпечення їх збереження та сталого використання;

д) сприяє захисту екосистеми, природних місць мешкання та збереженню життєздатних популяцій видів у природних умовах;

Стаття 9 Збереження ex-situ:

а) вживає заходи для збереження ex-situ компонентів біологічного різноманіття, переважно в країні походження таких компонентів;

б) установлює та підтримує умови для збереження й дослідження ex-situ рослин, тварин і мікроорганізмів, переважно в країні походження генетичних ресурсів;

с) вживає заходи для відновлення та реабілітації видів, які перебувають під загрозою, та для їх реінтродукції в місцях їх природного мешкання при наявності відповідних умов;

д) регламентує та регулює зібрання біологічних ресурсів із природних місць мешкання з метою збереження ex-situ таким чином, щоб не завдавати загрозу екосистемам і популяціям видів in-situ, за виключенням випадків, коли вимагається прийняття спеціальних тимчасових заходів ex-situ відповідно до підпункту с) вище;

Стаття 10 Стале використання компонентів біологічного різноманіття:

а) передбачає розгляд питань

збереження й сталого використання біологічних ресурсів у процесі прийняття рішень на національному рівні;

б) вживає заходи з використання біологічних ресурсів для запобігання або зведення до мінімуму несприятливого впливу на біологічне різноманіття;

с) захищає і заохочує традиційні способи використання біологічних ресурсів відповідно до встановлених культурних звичаїв, сумісних із вимогами зі збереження або сталого використання;

Стаття 11 Заходи заохочення:

приймає, наскільки це можливо та доцільно, виправдані з економічної та соціальної точок зору заходи, які сприяють збереженню та сталому використанню компонентів біологічного різноманіття.

Стаття 12 Дослідження й підготовка кадрів

а) розробляють і виконують програми науково-технічного навчання та підготовки кадрів для здійснення заходів щодо визначення, збереження та сталого використання біологічного різноманіття та його компонентів і надають підтримку такому навчанню й підготовці кадрів для задоволення специфічних потреб країн, що розвиваються;

б) сприяють і заохочують дослідження, які допомагають збереженню та сталому використанню біологічного різноманіття, особливо в країнах, що розвиваються, зокрема, відповідно до рішень Конференції Сторін, які приймаються на основі рекомендацій Допоміжного органу з наукових, технічних і технологічних консультацій;

Стаття 13 Освіта та підвищення просвіти громадськості

а) сприяють розумінню важливого значення біологічного різноманіття й необхідних для цього заходів, а також його пропаганді засобами масової інформації та включення цих питань до навчальних програм;

б) співпрацюють, у відповідних

випадках, із іншими країнами та міжнародними організаціями в розробці навчальних програм і програм у галузі підвищення знань громадськості з питань збереження й сталого використання біологічного різноманіття.

Стаття 14 Оцінка впливу та зведення до мінімуму несприятливих наслідків

а) вводить відповідні процедури, які потребують проведення екологічної експертизи своїх пропонованих проєктів, які спроможні спричинити значний несприятливий вплив на біологічне різноманіття, з метою уникнення або зведення до мінімуму таких наслідків і, якщо це доцільно, забезпечує можливості для участі в таких процедурах;

б) вживає відповідні заходи для забезпечення належного обліку екологічних наслідків своїх програм і політики, які спроможні спричинити значний несприятливий вплив на біологічне різноманіття;

Стаття 15 Доступ до генетичних ресурсів:

намагається створити умови для полегшення доступу до генетичних ресурсів у цілях екологічно безпечного використання іншими Договірними Сторонами й не створювати обмежень, які суперечать цілям цієї Конвенції.

Доступ, у випадку його надання, забезпечується на взаємно узгоджених умовах і регулюється на основі попередньої обґрунтованої згоди Договірної Сторони, яка надає такі ресурси, якщо ця Сторона не вирішить інше;

вживає належні законодавчі, адміністративні або політичні заходи, відповідно до статей 16 і 19 і, за необхідності, через механізм фінансування, встановлений згідно зі статтями 20 і 21, у цілях спільного використання на справедливій і рівній основі результатів досліджень і розробок, а також вигод від комерційного або іншого застосування генетичних ресурсів із Договірною Стороною, яка надає такі ресурси. Таке спільне використання здійснюється на

взаємно узгоджених умовах.

Стаття 16 Доступ до технологій та її передача

Зобов'язується відповідно до положень цієї статті надавати і/або полегшувати іншим Договірним Сторонам доступ до технологій, які мають відношення до збереження та сталого використання біологічного різноманіття або використовують генетичні ресурси та не завдають значної шкоди навколишньому середовищу, а також передачу їм таких технологій.

Стаття 19 Застосування біотехнологій та розподіл пов'язаних із нею вигод

вживає відповідні законодавчі, адміністративні або політичні заходи для забезпечення ефективної участі в діяльності проведення біотехнологічних досліджень тих Договірних Сторін, особливо країн, що розвиваються, які надають генетичні ресурси для таких досліджень, і, коли це можливо, в таких Договірних Сторонах;

вживає всі можливі заходи, які б

сприяли забезпеченню пріоритетного доступу на справедливій і рівноправній основі Договірним Сторонам, особливо країнам, що розвиваються, до результатів і вигод, які виходять із біотехнологій.

На виконання статей 19, 15, 16 Конвенції відповідно укладені: Картахенський протокол про біобезпеку та Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів і справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання.

Одним із найбільш вагомих рішень Конференцій Сторін є, серед інших, рішення X/2 Стратегічний план в області збереження та сталого використання біорізноманіття на 2011-2020 роки та цільові завдання зі збереження та сталого використання біорізноманіття, прийняті в Айті «Жити в гармонії з природою». Нижче наводяться стратегічні цілі, цільові задачі та завдання, визначені цим Стратегічним планом:

СТРАТЕГІЧНА МЕТА А.

ВЕДЕННЯ БОРОТЬБИ З ОСНОВНИМИ ПРИЧИНАМИ ВТРАТИ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ШЛЯХОМ ВКЛЮЧЕННЯ ТЕМАТИКИ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ УРЯДІВ І СУСПІЛЬСТВА

Цільова задача 1. До 2020 року люди обізнані про вартісну цінність біорізноманіття та про кроки, які вони можуть здійснити для того, щоб зберігати та використовувати його в сталий спосіб.

Цільова задача 2. До 2020 року питання цінності біорізноманіття інтегроване в національні та місцеві стратегії розвитку й зменшення бідності та процеси планування, у фінансові, де це можливо, та звітні системи.

Цільова задача 3. До 2020 року стимулює, включаючи шкідливі субсидії,

відмінені, відкладені або реформовані для мінімізації негативного впливу, та позитивні стимули для збереження й сталого використання розроблені та застосовані відповідно до Конвенції та інших міжнародних угод, враховуючи національні соціально-економічні умови.

Цільова задача 4. До 2020 року уряди, бізнес і зацікавлені сторони на всіх рівнях вжили заходи для досягнення або впровадили плани сталого виробництва та споживання й не допускали перевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів.

СТРАТЕГІЧНА МЕТА В. СКОРОЧЕННЯ ПРЯМИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО ВИКОРИСТАННЯ

Цільова задача 5. До 2020 року рівень втрати природних середовищ існування, включаючи ліси, зменшені принаймні наполовину й там, де це можливо, зведені практично до нуля, а деградація та фрагментація значно зменшені.

Цільова задача 6. До 2020 року регулювання та промисел усіх запасів риби, безхребетних видів і водних рослин здійснюються в сталий спосіб, законно та із застосуванням екосистемного підходу для уникнення надмірного вилову; плани відновлення та заходи впроваджуються для всіх збіднених видів; рибальство не має значного негативного впливу на види, яким загрожує зникнення, й вразливі екосистеми та вплив рибальства на запаси, види та екосистеми не перевищує безпечні екологічні ліміти.

Цільова задача 7. До 2020 року території, зайняті під сільське господарство, аквакультуру та лісівництво, управлялися в сталий спосіб, забезпечуючи збереження

біорізноманіття

Цільова задача 8. До 2020 року забруднення навколишнього середовища, в тому числі від надлишку біогенних речовин, доведено до рівнів, які не наносять шкоди функціонуванню екосистем і біорізноманіття.

Цільова задача 9. До 2020 року інвазивні чужорідні види та шляхи їх поширення виявлені, визначена їх пріоритетність, пріоритетні види знаходяться під контролем або знищені, вживаються заходи управління шляхами для запобігання їх введенню та укоріненню.

Цільова задача 10. До 2015 року численні антропогенні навантаження на коралові рифи та інші вразливі екосистеми, які зазнали впливу від зміни клімату або підкислення океану, зведені до мінімуму з тим, щоб зберегти їх цілісність і функціонування.

СТРАТЕГІЧНА МЕТА С. ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ШЛЯХОМ ОХОРОНИ ЕКОСИСТЕМ, ВИДІВ І ГЕНЕТИЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ

Цільова задача 11. До 2020 року принаймні 17% наземних екосистем і екосистем внутрішніх вод та 10% прибережених і морських територій, особливо території, цінні для біорізноманіття та екосистемних послуг, зберігаються завдяки встановленню екологічно репрезентативної та добре поєднаної системи природоохоронних територій, іншим заходам зі збереження, та інтегровані в ширші морські та наземні ландшафти.

Цільова задача 12. До 2020 року

припинено зникнення відомих видів, яким загрожує знищення, їх природоохоронний статус, особливо тих, чисельність яких зменшується, поліпшений і підтриманий.

Цільова задача 13. До 2020 року генетичне різноманіття культурних рослин і одомашнених тварин і диких родичів, у тому числі інших соціально, економічно культурно цінних видів, зберігається; стратегії розроблені та впроваджені для мінімізації генетичної ерозії та збереження їх генетичного різноманіття.

СТРАТЕГІЧНА МЕТА D. ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГУ ВИГОД ДЛЯ ВСІХ ЛЮДЕЙ, ЗАБЕЗПЕЧУВАНИХ БІОРІЗНОМАНІТТЯМ І ЕКОСИСТЕМНИМИ ПОСЛУГАМИ

Цільова задача 14. До 2020 року екосистеми, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя і добробут, будуть відновлені та захищені, з урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.

Цільова задача 15. До 2020 року підвищені стійкість екосистем і внесок біорізноманіття до накопичення вуглецю шляхом збереження та відновлення,

включаючи відновлення принаймні 15% деградованих екосистем, сприяючи тим самим пом'якшенню наслідків зміни клімату та адаптації до неї, а також боротьбі з опустелюванням.

Цільова задача 16. До 2015 року Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів і справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання набрав чинності та функціонує відповідно до національного законодавства.

СТРАТЕГІЧНА МЕТА E. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗА РАХУНОК ГРОМАДСЬКОГО ПЛАНУВАННЯ, УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ТА СТВОРЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ

Цільова задача 17. До 2015 року кожна Сторона розробила, прийняла як інструмент політики та розпочала впроваджувати ефективні та оновлені спільні стратегії та плани дій із біорізноманіття.

Цільова задача 18. До 2020 року традиційні знання, нововведення та практики корінних і місцевих громад, що мають значення для збереження та сталого використання біорізноманіття, їхні традиційні способи використання біологічних ресурсів ураховуються, відповідно до національного законодавства та відповідних міжнародних зобов'язань, і повністю інтегровані та відображені в реалізації Конвенції шляхом повної та ефективної участі корінних і місцевих громад на всіх відповідних рівнях.

Цільова задача 19. До 2020 року вдосконалені, широко розповсюджуються, передаються та застосовуються знання, наукова база та технології, що відносяться до біорізноманіття, його вартісної цінності, функціонування, статусу, тенденцій і наслідків його втрати.

Цільова задача 20. До 2020 року, але не пізніше, повинна істотно зрости, в порівнянні з нинішніми рівнями, мобілізація фінансових ресурсів для ефективної реалізації Стратегічного плану з усіх джерел, і відповідно до консолідованого та узгодженого процесу в рамках Стратегії мобілізації ресурсів. Ця цільова задача корегуватиметься відповідно до оцінки потреб у ресурсах, які повинні бути розроблені та представлені Сторонами.

КАРТАХЕНСЬКИЙ ПРОТОКОЛ ПРО БІОБЕЗПЕКУ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Дата та місце укладання: 29 січня 2000 року, м. Монреаль, Канада

Дата підписання Україною: не підписувала

Дата набрання чинності договором: 11 вересня 2003 року

Дата ратифікації Україною: 6 грудня 2002 року

Україна стала Стороною Картахенського протоколу 11 вересня 2003 року

Сторонами договору є 167 країн.

Органи влади, відповідальні за реалізацію положень договору: Мінприроди, МЗС

Фінансові зобов'язання України за договором – сума щорічних внесків складає близько 3 тис. дол. США (на 2014 рік – 3152 дол. США)

Основні зобов'язання Сторін Картахенського протоколу визначені наступними статтями:

стаття 7 (застосування процедури попередньої обґрунтованої згоди до першого навмисного транскордонного переміщення ГМО, призначених для навмисного введення в навколишнє середовище сторони імпорту);

стаття 8 (сторона експорту ГМО забезпечує інформування національного компетентного органу сторони імпорту про навмисне транскордонне переміщення ГМО, призначених для навмисного введення у навколишнє середовище сторони імпорту);

стаття 9 (у разі імпорту ГМО, призначених для навмисного введення в навколишнє середовище, здійснення підтвердження одержання повідомлення протягом 90 днів від дати його одержання);

стаття 10 (інформування про прийняте щодо транскордонного переміщення ГМО, призначених для навмисного введення в навколишнє середовище, рішення);

стаття 11 (інформування, протягом 15-ти днів після прийняття рішення сторін Протоколу про прийняття рішення

щодо внутрішнього використання, включаючи реалізацію на ринку, ГМО, який може стати об'єктом транскордонного переміщення для безпосереднього використання як харчового продукту, або корму, або для обробки; забезпечення наявності юридичної вимоги щодо точності наданої інформації);

стаття 14 (інформування сторін Протоколу через Механізм посередництва з біобезпеки про будь-які двосторонні, регіональні, багатосторонні угоди та домовленості, укладені щодо навмисних транскордонних переміщень ГМО. Зазначені документи повинні відповідати меті Протоколу);

стаття 15 (проведення оцінки ризиків ГМО);

стаття 16 (розроблення та підтримка відповідних механізмів, заходів і стратегій для регулювання, управління та контролю ризиків, визначених положеннями Протоколу, які стосуються оцінки ризиків, у зв'язку з використанням, обробкою, транскордонним переміщенням ГМО);

стаття 17 (вжиття необхідних заходів для повідомлення зачеплених або тих, що можуть бути потенційно

зачепленими, держав, Механізму посередництва з біобезпеки, якщо стає відомо про те, що на території під юрисдикцією України мають місце випадки вивільнення ГМО);

стаття 18 (вжиття необхідних заходів для того, щоб ГМО, які є об'єктом умисного транскордонного переміщення в рамках сфери дії Протоколу, оброблялись, пакувались і транспортувались із дотриманням умов безпеки, з урахуванням відповідних міжнародних правил і норм);

стаття 19 (призначення одного національного координаційного центру, який від імені України відповідає за зв'язок із Секретаріатом, один або декілька компетентних національних органів, які відповідають за виконання адміністративних функцій. Повідомлення Секретаріату назву та адресу зазначених органів);

стаття 20 (надання Механізму посередництва з біобезпеки інформації, визначеної Протоколом);

стаття 21 (визначення конфіденційної інформації та її захист);

стаття 23 (сприяння інформуванню та просвіті громадськості та її участі в забезпеченні безпеки при передачі, обробці та використанні ГМО для збереження та сталого використання біологічного різноманіття, з урахуванням ризиків для здоров'я людини);

стаття 25 (вжиття необхідних внутрішніх заходів, спрямованих на попередження, та у відповідних випадках передбачають покарання за

транскордонне переміщення ГМО, які здійснюються з порушенням внутрішніх заходів із виконання Протоколу. Надання Механізму посередництва з біобезпеки інформації про випадки незаконних транскордонних переміщень, які стосуються України).

Основні напрями співпраці: сприяння забезпеченню належного рівня захисту в галузі безпечної передачі, обробки та використання ГМО, отриманих у результаті сучасної біотехнології, які можуть несприятливо впливати на збереження та стале використання біологічного різноманіття, з урахуванням також ризиків для здоров'я людини та з приділенням особливої уваги транскордонному переміщенню.

Кожні чотири роки країни-Сторони готують і подають Секретаріату національні звіти про виконання країною Картахенського протоколу. Україна подала проміжний звіт у 2005 році, перший національний звіт – у 2007 р., другий національний звіт – у 2011 р., у 2015 році країни мають надати третій національний звіт про виконання Картахенського протоколу.

У 2010 році був укладений Нагойсько-Куала-Лумпурський додатковий протокол про відповідальність і відшкодування до Картахенського протоколу про біобезпеку, який був підписаний Міністром екології та природних ресурсів України М.В. Злочевським від імені України 30 січня 2012 року в штаб-квартирі ООН, м. Нью-Йорк, США.

НАГОЯ-КУАЛА-ЛУМПУРСЬКИЙ ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ВІДШКОДУВАННЯ ДО КАРТАХЕНСЬКОГО ПРОТОКОЛУ ПРО БІОБЕЗПЕКУ

Дата та місце укладання: 15 жовтня 2010 року на П'ятій нараді Конференції Сторін Конвенції про біорізноманіття, що виступає як нарада Сторін Картахенського протоколу про біобезпеку, м. Нагоя, Японія

Дата підписання Україною: 30 січня 2012 року

Дата набрання чинності договором: не набрав чинності (Протокол набуде чинності на 90-ий день після надання 40-ого інструменту ратифікації, прийняття, погодження або приєднання)

Дата ратифікації Україною: не ратифікований

Органи влади, відповідальні за реалізацію положень договору: не визначені.

Нагойсько-Куала-Лумпурський додатковий протокол про відповідальність і відшкодування до Картахенського протоколу про біобезпеку укладений 15 жовтня 2010 року на П'ятій нараді Конференції Сторін Конвенції про біорізноманіття що виступає як нарада Сторін Картахенського протоколу про біобезпеку, м. Нагоя, Японія. Текст протоколу погоджений представниками 160 держав – Сторін Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біорізноманіття.

Протокол установлює міжнародні правила та процедури щодо відповідальності та відшкодування шкоди, яку можуть заподіяти біорізноманіттю генетично модифіковані організми (далі – ГМО).

Метою Протоколу є сприяння збереженню та сталому використанню біологічного різноманіття, з урахуванням також ризиків для здоров'я людини, шляхом забезпечення міжнародних правил і процедур відповідальності та відшкодування, пов'язаних із генетично модифікованими організмами.

Протокол застосовується у випадку нанесення збитків у результаті транскордонного переміщення ГМО, призначених для використання в якості харчових продуктів або корму, переробки, в замкнених системах і умисного вивільнення в навколишнє середовище, а також до збитків, завданих через неумисне та незаконне транскордонне переміщення ГМО. Протокол не застосовується до збитків, нанесених у результаті транскордонного переміщення ГМО, яке почалося до набрання чинності Протоколом.

Україна зацікавлена в ратифікації Додаткового протоколу, оскільки визначені Додатковим протоколом міжнародні правові механізми відшкодування та відповідальності за шкоду, завдану ГМО, дозволять компенсувати нанесені збитки за рахунок винних у завданні такої шкоди осіб, у т. ч. іноземних, які розмістили ці ГМО на ринку України (розробників, виробників, експортерів, імпортерів, перевізників або постачальників ГМО), і не витратити на це кошти державного бюджету.

НАГОЙСЬКИЙ ПРОТОКОЛ ПРО ДОСТУП ДО ГЕНЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ І РОЗПОДІЛ НА СПРАВЕДЛИВІЙ І РІВНІЙ ОСНОВІ ВИГОД ВІД ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО БІОЛОГІЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ

Дата та місце укладання: 29 жовтня 2010 року на Десятій нараді Конференції Сторін Конвенції про біорізноманіття, м. Нагоя, Японія

Дата підписання Україною: 30 січня 2012 року

Дата набрання чинності договором: не набрав чинності (Протокол набуде чинності на 90-ий день після надання 50-ого інструменту ратифікації, прийняття, погодження або приєднання)

Дата ратифікації Україною: не ратифікований

Органи влади, відповідальні за реалізацію положень договору: не визначені.

Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів і справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання до Конвенції про біологічне різноманіття прийнятий Десятою нарадою Конференції Сторін Конвенції про біологічне різноманіття 29 жовтня 2010 року в м. Нагоя, Японія. Текст протоколу погоджений представниками 180 держав – Сторін Конвенції про біорізноманіття.

Метою протоколу є виконання однієї з трьох цілей Конвенції про біологічне різноманіття – справедливий і рівноправний розподіл вигід від використання генетичних ресурсів, у тому числі шляхом надання необхідного доступу до них і шляхом належної передачі відповідних технологій, із урахуванням усіх прав на такі ресурси й технології, а також шляхом належного фінансування, сприяючи таким чином збереженню біологічного різноманіття й сталому використанню його компонентів.

Протокол застосовується до генетичних ресурсів і до вигід від використання таких ресурсів, а також традиційних знань, пов'язаних з

генетичними ресурсами та до вигід від застосування таких знань.

Вигоди від використання генетичних ресурсів спільно використовуються на справедливій і рівній основі зі Стороною, що поставляє такі ресурси та є країною походження таких ресурсів або Стороною, яка придбала генетичні ресурси відповідно до положень Конвенції. Таке спільне використання вигід здійснюється на взаємоузгоджених умовах. Вигоди можуть включати грошові та негрошові вигоди.

Протокол не розповсюджується на товари.

Доступ до генетичних ресурсів здійснюється на основі попередньої обгрунтованої згоди Сторони протоколу, яка надає такі ресурси та є країною походження таких ресурсів, або Стороною, яка придбала генетичні ресурси згідно з Конвенцією про біологічне різноманіття. Вигоди від використання генетичних ресурсів розподіляються на справедливій і рівній основі на взаємопозгоджених умовах. Вигоди можуть бути грошовими та негрошовими.

АКТУАЛЬНІ ВИМОГИ ТА МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ З РАМКОВОЇ КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ ЯК ОДНІЄЇ З КОНВЕНЦІЙ РІО

Із 11 серпня 1997 року Україна є Стороною Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату (РКЗК). Цій події передувало підписання РКЗК Україною в червні 1992 РКЗК в м. Ріо-де-Жанейро та ратифікація її Законом України від 29 жовтня 1996 року № 435/96-ВР.

Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату, а також будь-які пов'язані з цим правові документи передбачають, що кінцевою метою є стабілізація концентрації парникових газів у атмосфері на тому рівні, який не допускав би шкідливого впливу на кліматичну систему.

Із цією метою РКЗК визначає певні зобов'язання Сторін Конвенції. Однак РКЗК також передбачає принцип спільної але диференційованої відповідальності між Сторонами РКЗК. Відповідно до цього принципу застосовуються різні зобов'язання за РКЗК для двох груп країн, а саме: Сторони додатку I до РКЗК і Сторони, які не включені в додаток I до РКЗК. До першої групи країн відносяться країни, які на 1992 рік були членами ОЕСР, а також країни, в яких відбувається процес переходу до ринкової економіки. Більше того, розвинуті країни з додатку I – країни-члени ОЕСР, окремо відображені в додатку II до РКЗК. Іншими словами, перелік Сторін додатку II відрізняється від переліку Сторін додатку I тим, що він не включає країни, в яких відбувається процес переходу до ринкової економіки. Інша група – Сторони, які не включені до додатку I, містять країни, що розвиваються. Ця група також не є однорідною та включає країни, що розвиваються із зазначенням декількох

підгруп, як то: малі острівні країни, країни з низькими прибережними районами, країни, уразливі до стихійних лих тощо, а також включає окрему групу країн, у кількості 49, які є найменш розвинутими країнами.

Відповідно до групування Сторін РКЗК накладаються різні зобов'язання. Так, Сторони додатку I приймають більш широкі зобов'язання в порівнянні зі Сторонами, що не входять до додатку I.

Україна входить до додатку I РКЗК із позначкою про те, що вона є країною, в якій відбувається процес переходу до ринкової економіки. Окрім України до цієї групи Сторін РКЗК також включені країни Центральної та Східної Європи. Враховуючи статус країн, у яких відбувається процес переходу до ринкової економіки, ця група Сторін має дещо гнучкіші зобов'язання щодо участі в РКЗК у порівнянні із зобов'язаннями розвинутих країн.

Зобов'язання Сторін викладені у **Статті 4 РКЗК**, які, відповідно до принципів РКЗК, викладених у **Статті 3 РКЗК**, мають бути виконані із забезпеченням сталого економічного розвитку Сторін, такі зобов'язання умовно можна поділити на загальні та конкретні.

1) Загальні зобов'язання стосуються всіх Сторін РКЗК, у тому числі України як однієї з групи країн, у яких відбувається процес переходу до ринкової економіки, та передбачають, що всі Сторони:

а) розробляють, періодично поновлюють, публікують і надають Конференції Сторін у відповідності зі

Статтею 12 національні кадастри антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, використовуючи порівняльні методології, які будуть узгоджені Конференцією Сторін;

b) формують, здійснюють, публікують і регулярно поновлюють національні та, у відповідних випадках, регіональні програми, які містять у собі заходи з пом'якшення наслідків зміни клімату шляхом вирішення проблеми антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, і заходи зі сприяння адекватній адаптації до зміни клімату;

c) сприяють і співпрацюють у розробці, застосуванні та розповсюдженні, включаючи передачу технологій, методів і процесів, які дають можливість обмежити, знизити або припинити антропогенні викиди парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, у всіх відповідних секторах, включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство та вилучення відходів;

Більше того, **Стаття 5 РКЗК** ставить вимоги до Сторін при виконанні зобов'язання за цим пунктом:

a) у міру необхідності підтримують і зміцнюють діяльність міжнародних і міжурядових програм і мереж чи організацій, які мають на меті визначення, проведення, оцінку та фінансування досліджень, збирання даних і систематичне спостереження, зважаючи на необхідність зведення до мінімуму дублювання зусиль;

b) підтримують міжнародні та міжурядові зусилля зі зміцнення систематичного спостереження й національного потенціалу та можливостей у галузі наукових і технічних досліджень, особливо в країнах, які розвиваються, та зі сприяння

доступу до даних і результатів їх аналізу, одержаних із районів, що знаходяться за межами дії національної юрисдикції, та обміну ними;

c) враховують особливі інтереси та потреби країн, які розвиваються й співпрацюють у зміцненні їх національного потенціалу та можливостей участі в зусиллях, згаданих у підпунктах a) і b) вище;

h) сприяють і співпрацюють у питаннях повного, відкритого та оперативного обміну відповідною науковою, технологічною, технічною, соціально-економічною та юридичною інформацією, пов'язаною з кліматичною системою та зміною клімату, а також із економічними та соціальними наслідками різних стратегій реагування;

i) сприяють і співпрацюють у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення в питаннях зміни клімату та підтримують найширшу участь у цьому процесі, в тому числі неурядових організацій.

Більше того, **Стаття 5 РКЗК** вимагає, щоб Сторони при виконанні зобов'язання за цим пунктом:

a) на національному та, за необхідності, субрегіональному та регіональному рівнях і у відповідності з національними законами та нормами й своїми відповідними можливостями підтримують і полегшують:

i) розроблення та здійснення програм просвіти та інформування громадськості з проблем зміни клімату та її наслідків;

ii) доступ громадськості до інформації про зміни клімату та їх наслідки;

iii) участь громадськості в розгляді питань зміни клімату та їх наслідків і у розробленні відповідних заходів реагування;

iv) підготовку наукового, технічного та управлінського персоналу;

b) на міжнародному рівні, використовуючи де це необхідно діючі органи, співпрацюють і сприяють у:

i) розробленні матеріалів із метою просвіти та інформування громадськості з питань зміни клімату, її наслідків і обміну такими матеріалами;

ii) розробленні та здійсненні програм у галузі освіти та підготовки кадрів, включаючи зміцнення національних установ і обмін персоналом або його відрядження для підготовки експертів у цій галузі, особливо в інтересах країн, які розвиваються;

j) у відповідності зі **Статтею 12** направляють Конференції Сторін інформацію, що стосується здійснення.

2) Окрім загальних зобов'язань, **пункт 2 Статті 4 РКЗК** також установлює конкретні зобов'язання, які стосуються виключно країн Додатку I, у тому числі й України, та передбачають наступне:

а) кожна з цих Сторін проводить національну політику та застосовує відповідні заходи з пом'якшення наслідків зміни клімату шляхом обмеження своїх антропогенних викидів парникових газів і захисту та підвищення якості своїх поглиначів і накопичувачів парникових газів. Такі політика та заходи продемонструють лідерство розвинутих країн у зміні довгострокових тенденцій щодо антропогенних викидів відповідно до мети Конвенції з визнанням того факту, що повернення до кінця нинішнього десятиліття колишніх рівнів антропогенних викидів двоокису вуглецю та інших парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, буде сприяти такій зміні та, беручи до уваги відмінності вихідних точок і підходів цих Сторін у їх економічних структурах і базах ресурсів, необхідність збереження високих і стійких темпів економічного росту, наявні технології та інші конкретні обставини, а також необхідність справедливого та належного вкладу кожної з цих Сторін у глобальні зусилля з реалізації даної мети. Ці Сторони можуть здійснювати таку політику та

заходи разом із іншими Сторонами та допомагати іншим Сторонам робити свій внесок у досягнення мети Конвенції, зокрема, мети цього підпункту;

б) з метою сприяння прогресу в цьому напрямку кожна з цих Сторін відповідно до статті 12 подає протягом шести місяців після набрання чинності для неї Конвенцією, а згодом на періодичній основі, докладну інформацію про свої політику та заходи, про які йдеться в підпункті а) вище, а також про спрогнозовані в зв'язку з ними антропогенні викиди з джерел і абсорбцію поглиначами парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, протягом періоду вказаного в підпункті а), з тим, щоб індивідуально або спільно повернутися до своїх рівнів антропогенних викидів двоокису вуглецю та інших парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом 1990 року. Конференція Сторін розгляне цю інформацію на своїй першій сесії, а згодом буде проводити такі розгляди на періодичній основі відповідно до статті 7;

е) кожна з цих Сторін:

i) координує, в міру необхідності, з іншими такими Сторонами відповідні економічні та адміністративні документи, розроблені для досягнення мети Конвенції;

ii) визначає та періодично розглядає свою власну політику та практичні методи, які заохочують діяльність, що призводить до більш високих рівнів антропогенних викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, порівняно з рівнями, які б мали місце в протилежному разі.

Стаття 12 РКЗК надає подальші роз'яснення щодо форми, змісту та періодичності інформації, яку Сторони мають надавати з метою демонстрації здійснення Сторонами своїх зобов'язань, визначених у пункті 1 Статті 4, а саме:

а) національний кадастр

антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, тією мірою, якою це можливо, використовуючи порівняльні методології, які будуть запропоновані та узгоджені на Конференції Сторін;

б) загальний опис заходів, вжитих або передбачених Стороною, зі здійснення Конвенції;

с) будь-яку іншу інформацію, яку Сторона вважає за таку, що стосується досягнення мети Конвенції та є доречною для внесення в своє повідомлення, в тому числі, якщо це можливо, матеріали, що стосуються розрахунків глобальних тенденцій викидів.

Також **Стаття 12 РКЗК** визначає, що кожна Сторона, яка є розвинутою країною, й кожна інша Сторона, включена до додатка 1, вносить у своє повідомлення наступні види інформації:

2)(а) докладний опис політики та заходів, які вона вжила для виконання своїх зобов'язань за статтею 4, пунктами 2а та 2б;

2)(б) конкретну оцінку впливу, який політики та заходи, вказані в попередньому підпункті а), справлять на

антропогенні викиди з її джерел і абсорбцію її поглиначами парникових газів протягом періоду, вказаного в статті 4, пункт 2а.

Пункт 5 Статті 12 запроваджує графік подання початкових повідомлень для Сторін у залежності від ступеню економічного розвитку та, відповідно, приналежності Сторони до відповідної групи.

5) Кожна Сторона, яка є розвинутою країною, та кожна інша Сторона, включена до додатка I, подає своє початкове повідомлення протягом трьох років після набрання чинності Конвенцією для даної Сторони. Кожна Сторона, не включена до такого списку, подає своє початкове повідомлення протягом трьох років після набрання чинності Конвенцією для цієї Сторони або з моменту появи фінансових ресурсів відповідно до **Статті 4, пункт 3**. Сторони, що є найменш розвинутими країнами, можуть подавати свої початкові повідомлення на свій розсуд. Частотність наступних повідомлень усіх Сторін визначається Конференцією Сторін із урахуванням диференційованого графіка, який встановлюється цим пунктом.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА КІОТСЬКИМ ПРОТОКОЛОМ

Із метою досягнення кінцевої мети Конвенції, як вона викладена в **Статті 2 РКЗК**, Сторони домовилися та уклали Кіотський протокол до РКЗК. Україна підписала Кіотський протокол 15 березня 1999 р. та ратифікувала Законом України № 1430-IV від 4 лютого 2004 року. Відповідно до Статті 25 Кіотського протоколу, документ вступив в силу 16 лютого 2005 року.

Пункт 1)(а) Статті 2 Кіотського протоколу визначає певні кроки, які мають здійснити Сторони додатку I РКЗК із дотримання принципів сталого розвитку, викладених у **Статті 3 РКЗК**.

Стаття 2 містить наступні вимоги:

1) Кожна зі Сторін, зазначених у Додатку I, при виконанні своїх визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочень викидів відповідно до **Статті 3** із метою сприяння сталому розвитку:

а) здійснює та/або продовжує розробляти відповідно до своїх національних умов такі політику та заходи, як:

i) підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки;

ii) охорона та поліпшення якості

поглиначів і накопичувачів парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, із урахуванням своїх зобов'язань за відповідними міжнародними природоохоронними угодами; сприяння поширенню раціональних методів ведення лісового господарства, лісонасадження та лісооновлення на стабільній основі;

iii) заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства в контексті врахування особливостей зміни клімату;

iv) проведення досліджень, розроблення, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій;

v) поступове скорочення або усунення ринкових диспропорцій, фіскальних стимулів, звільнення від податків і мита та субсидій, що суперечать цілям Конвенції, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, застосування ринкових механізмів;

vi) заохочення належних реформ у відповідних галузях із метою сприяння реалізації політики та заходів обмеження або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом;

vii) заходи з обмеження та/або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, у транспортній галузі;

viii) обмеження та/або скорочення викидів метану шляхом рекуперації та його повторного використання у процесі видалення відходів, а також у виробництві, транспортуванні та розподілі енергії;

b) співробітничав з іншими такими Сторонами з метою підвищення індивідуальної та сукупної ефективності їхньої політики та заходів, які вживаються згідно з цією статтею,

відповідно до пункту 2 е) і) статті 4 Конвенції. Із цією метою Сторони здійснюють заходи для обміну своїм досвідом та інформацією щодо таких заходів і політики, включаючи розробку методик підвищення їхньої сумісності, прозорості та ефективності. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії або згодом, як тільки це буде практично можливо, розгляне шляхи сприяння такому співробітництву з урахуванням всієї відповідної інформації.

2. Сторони, зазначені в Додатку I, прагнуть обмеження або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом і є результатом використання авіаційного пального та мазуту під час повітряних і морських перевезень, діючи відповідно через Міжнародну організацію цивільної авіації та Міжнародну морську організацію.

3. Сторони, зазначені в Додатку I, прагнуть здійснювати політику та вживати заходи відповідно до цієї статті таким чином, щоб звести до мінімуму несприятливі наслідки, в тому числі несприятливі наслідки зміни клімату, впливу на міжнародну торгівлю, а також соціальні, екологічні та економічні наслідки для інших Сторін, особливо для Сторін, які є країнами, що розвиваються, зокрема для тих, які зазначені в пунктах 8 і 9 статті 4 Конвенції, з урахуванням статті 3 Конвенції. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, може також вживати надалі інші заходи, які можуть бути необхідними, з метою сприяння виконанню положень цього пункту.

4. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, якщо вона, з урахуванням особливостей національних умов і потенціальних наслідків, ухвалить рішення про доцільність координації будь-яких заходів і політики, передбачених пунктом 1 а) вище, розглядає шляхи та

засоби налагодження координації таких заходів і політики.

Стаття 3 Кіотського протоколу визначає зобов'язання Сторін додатку I РКЗК, визначені в кількісних обмеженнях викидів парникових газів, у перший період дії на який поширюються обмеження, та базовий рік, який має слугувати порівняльною базою з виконань кількісних обмежень. Також Стаття 3 передбачає механізм розрахунку встановленої кількості кожної зі Сторін додатку I. Зокрема, Стаття 3 Кіотського протоколу передбачає наступне:

1. Сторони, зазначені в Додатку I, окремо або разом забезпечують умови для того, щоб їхні сукупні антропогенні викиди парникових газів, перелічених у Додатку А, в еквіваленті двоокису вуглецю не перевищували встановлених для них кількісних показників, визначених із урахуванням визначених для них зобов'язань з кількісного обмеження та скорочення викидів, визначених у Додатку В, і відповідно до положень цієї статті, з метою скорочення їхніх сукупних викидів таких газів принаймні на п'ять відсотків порівняно з базовим рівнем 1990 року за період дії зобов'язань із 2008 по 2012 роки.

Додаток В до Кіотського протоколу визначає кількісні зобов'язання з обмеження чи скорочення викидів парникових газів для України на рівні 100% у порівнянні з базовим 1990 роком. Це означає, що середньоарифметичне значення рівня викидів парникових газів України в період із 2008 по 2012 рік (включно) не повинен перевищувати значення викидів парникових газів базового року – 1990. Іншими словами, на Україну покладено зобов'язання вжити заходи, щоб рівень викидів парникових газів у перший період дії Кіотського протоколу (2008-2012 рр.) залишився на рівні, не вищому за рівень викидів парникових газів країни в 1990 році.

Таким чином Україна отримала зобов'язання на рівні 0% щодо скорочення викидів парникових газів у першому періоді дії Кіотського протоколу по відношенню до 1990 року.

2. Кожна зі Сторін, зазначених у Додатку I, до 2005 року повинна досягти суттєвого прогресу у виконанні своїх зобов'язань за цим Протоколом.

3. Для виконання кожною Стороною, зазначеною в Додатку I, зобов'язань за цією статтею використовуються чисті зміни в кількості викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів, які є прямим результатом діяльності людини в сфері змін землекористування та в лісовому господарстві, яка обмежується, починаючи з 1990 року, лісонасадженням, лісооновленням і збезлісенням, які розглядаються як такі, що можуть бути перевірені за змінами накопичення вуглецю у кожний період дії зобов'язань. Доповіді та звіти про пов'язані з цими видами діяльності викиди з джерел і абсорбції поглиначами парникових газів надаються в прозорому вигляді, можуть бути перевірені та розглядаються згідно зі статтями 7 і 8.

4. До першої сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, кожна Сторона, зазначена в Додатку I, надає на розгляд Допоміжного органу з наукових і технологічних консультацій дані для визначення рівня накопичення вуглецю у 1990 році та для проведення оцінки змін у її накопиченні вуглецю в наступних роках. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії або згодом, як тільки це буде практично можливо, приймає рішення щодо умов, правил і керівних принципів стосовно того, яким чином і які інші види людської діяльності, пов'язані зі зміною викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів у категоріях сільськогосподарських угідь, змін у землекористуванні та лісовому господарстві, додаються до кількісних

показників, визначених для Сторін, зазначених у Додатку I, або віднімаються від них із урахуванням невизначеностей, прозорості доповідей, можливості їхньої перевірки, методологічної роботи Міжурядової групи експертів із питань зміни клімату, рекомендацій, що надаються Допоміжним органом із наукових і тех-нологічних консультацій згідно зі статтею 5, і рішень Конференції Сторін. Таке рішення застосовується протягом другого та наступних періодів дії зобов'язань. Сторона може вирішувати, чи застосовувати таке рішення про ці додаткові види людської діяльності протягом свого першого періоду дії зобов'язань за умови, що такі види діяльності мали місце, починаючи з 1990 року.

5. Сторони, зазначені в Додатку I і знаходяться в процесі переходу до ринкової економіки, для яких базовий рік або період був установлений згідно з рішенням 9/CP.2 другої сесії Конференції Сторін Конвенції, використовують цей базовий рік або період для виконання своїх зобов'язань за цією статтею. Будь-яка інша Сторона, яка зазначена в Додатку I, знаходиться в процесі переходу до ринкової економіки й ще не представила своє перше офіційне національне повідомлення згідно зі статтею 12 Конвенції, може також повідомити Конференцію Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, про те, що для виконання своїх зобов'язань за цією статтею вона має намір використовувати як базовий рік або період не 1990-й, а будь-який інший рік. Рішення про прийнятність такого повідомлення виносяться Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу.

Україна не вносила відповідного повідомлення про обрання іншого базового року або періоду замість 1990 року. Таким чином, 1990 рік слугує базовим роком обчислення всіх парникових газів, зазначених у Додатку А до Кіотського протоколу.

6. З урахуванням **пункту 6 статті 4 Конвенції** Сторонам, зазначеним у Додатку I, які знаходяться в процесі переходу до ринкової економіки, в ході виконання ними своїх зобов'язань за цим Протоколом, крім передбачених цією статтею, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, надаватиме певний ступінь гнучкості.

7. Протягом першого періоду дії визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочення викидів із 2008 по 2012 роки для кожної Сторони, зазначеної в Додатку I, установлений кількісний показник дорівнює зафіксованій для неї у Додатку В відсотковій частці її чистих сукупних антропогенних викидів парникових газів, перелічених у Додатку А, в еквіваленті двоокису вуглецю за 1990 рік або за базовий рік або період, визначений згідно з пунктом 5 вище, помножений на коефіцієнт п'ять. Ті Сторони, зазначені в Додатку I, для яких зміни в землекористуванні та лісовому господарстві в 1990 році були чистими джерелами викидів парникових газів, для розрахунку визначених для них кількісних показників включають до своїх викидів за базовий 1990 рік або базовий період сукупні антропогенні викиди в еквіваленті двоокису вуглецю за винятком абсорбції викидів поглиначами за 1990 рік у результаті зміни землекористування.

8. Кожна Сторона, зазначена в Додатку I, для розрахунків, згаданих у **пункті 7** вище, для таких речовин, як воднефторвуглець, перофторвуглець, гексафторид сірки, може взяти 1995 рік за базовий.

9. Зобов'язання на наступні періоди для Сторін, зазначених у Додатку I, установлюються у вигляді змін і доповнень до Додатку В до цього Протоколу, які приймаються відповідно до положень **пункту 7 статті 21**. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, починає розгляд таких зобов'язань принаймні за сім років до закінчення першого періоду дії зобов'язань, згаданих у **пункті 7** вище.

10. Будь-які величини зменшення викидів або будь-яка частина встановленої кількості викидів, що їх одна Сторона отримує від іншої Сторони згідно з положеннями **статті 6** або **статті 17**, додаються до встановленої кількості Сторони, що набуває.

11. Будь-які величини зменшення викидів або будь-яка частина встановленої кількості викидів, які одна Сторона передає іншій Стороні згідно з положеннями **статті 6** або **статті 17**, віднімаються від установленої кількості Сторони, що передає.

12. Будь-які офіційно оформлені величини скорочення викидів, що їх одна Сторона отримує від іншої Сторони згідно з положеннями *статті 12*, додаються до встановленої кількості Сторони, що набуває.

13. Якщо кількість викидів Сторони, зазначеної в Додатку I, за будь-який період дії зобов'язань буде меншою за кількість, установлену для неї згідно з цією статтею, тоді така різниця на прохання цієї Сторони додається до кількості, встановленої для цієї Сторони на наступний період дії зобов'язань.

14. Кожна Сторона, зазначена в Додатку I, прагне виконати зобов'язання, згадані в **пункті 1** вище, таким чином, щоб звести до мінімуму несприятливі соціальні, екологічні та економічні наслідки для Сторін, які є країнами, що розвиваються, особливо Сторін, зазначених у **пунктах 8 і 9 статті 4** Конвенції. Згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін щодо виконання цих пунктів, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії розглядатиме, до яких дій необхідно вдатися для того, щоб звести до мінімуму несприятливі наслідки зміни клімату і/або наслідки від вжитих заходів реагування для Сторін, зазначених у вищезгаданих пунктах. Питання, які розглядатимуться, також включатимуть фінансування, страхування та передачі технологій.

Стаття 5 Кіотського протоколу закріплює зобов'язання за Сторонами

додатку I створити протягом року з дати початку першого періоду зобов'язань національну систему оцінки антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом.

Стаття 7 Кіотського протоколу накладає зобов'язання для Сторін додатку I щодо надання додаткової інформації, яка вимагається згідно **Статті 12 РКЗК**. Зазначені зобов'язання визначені Статтею 7 наступним чином:

1. Кожна Сторона, зазначена в Додатку I, заносить до свого щорічного кадастру антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, необхідну додаткову інформацію, яка надається згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін, із метою забезпечення виконання вимог **статті 3**, що регламентується **пунктом 4** нижче.

2. Кожна Сторона, зазначена в Додатку I, включає до свого національного повідомлення, яке надається відповідно до **статті 12 Конвенції**, додаткову інформацію, що визначається відповідно до **пункту 4** нижче та є необхідною для того, щоб підтвердити виконання своїх зобов'язань за цим Протоколом.

3. Кожна Сторона, зазначена в Додатку I, щорічно надає інформацію, яка вимагається згідно з **пунктом 1** вище, починаючи з першого кадастру, який необхідно надати згідно з Конвенцією за перший рік строку дії зобов'язань після набуття чинності цим Протоколом для цієї Сторони. Кожна така Сторона надає інформацію, яка вимагається згідно з **пунктом 2** вище, як частину свого першого національного повідомлення, надання якого вимагається згідно з Конвенцією після набуття чинності цим Протоколом для цієї Сторони та після прийняття керівних принципів, як це передбачено **пунктом 4**

нижче. Періодичність наступного подання інформації, яка вимагається згідно з цією статтею, визначається Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, з урахуванням будь-якого графіка надання національних повідомлень, прийнятого Конференцією Сторін.

Необхідно зауважити, що крім РКЗК і Кіотського протоколу, необхідні розширення та пояснення щодо зобов'язань Сторін можуть також вноситись на підставі Рішень Конференції Сторін РКЗК або Рішень Зустрічі Сторін Кіотського протоколу.

РІШЕННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ СТОРІН РКЗК І РІШЕННЯ ЗУСТРІЧІ СТОРІН КІОТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ, ЩО ДОПОВНЮЮТЬ АКТУАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ ЗА РКЗК

Канкунські домовленості, погодженні Рішенням Конференції Сторін РКЗК **1/СР.16** зобов'язують розвинуті країни надавати, крім щорічних національних кадастрів і періодичних національних повідомлень, дворічні звіти. Також окремим рішенням Конференції Сторін РКЗК **2/СР.17** було визначено, що перший дворічний звіт Сторони надають до 1 січня 2014 року.

Рішення Зустрічі Сторін Кіотського протоколу **1/СМР.7** визначило, що Кіотський протокол має бути продовжений другим періодом зобов'язань Сторін та запрошує Сторони до подання пропозицій щодо кількісних зобов'язань із обмеження або скорочення викидів парникових газів на другий період дії зобов'язань за Кіотським протоколом. Другий період зобов'язань за Кіотським протоколом має розпочатися 1 січня 2013 року.

Рішення Зустрічі Сторін Кіотського протоколу **1/СМР.8** прийняло Дохійську поправку до Кіотського протоколу. Зазначена поправка визначає, що другий період дії Кіотського протоколу має розпочатися 1 січня 2013 року та продовжуватися до 31 грудня 2020 року. Окрім іншого, Дохійська поправка вносить суттєву зміну в формулу обчислення обсягу одиниць установленної кількості для деяких країн, чії викиди

парникових газів у перших трьох роках дії першого періоду зобов'язань за Кіотським протоколом були нижчі ніж викиди базового року. Такі країни мають забезпечити списання такого надлишкового числа одиниць установленної кількості в другому періоді зобов'язань за Кіотським протоколом. Необхідно зауважити, що набуття чинності поправок до Кіотського протоколу, як то Дохійських поправок, для кожної Сторони передбачає затвердження відповідним нормативним актом на національному рівні. У випадку України передбачається ратифікація таких поправок. На теперішній час Україна не ратифікувала Дохійські поправки.

Конференція Сторін РКЗК затвердила Рішення **2/СР.19** про Варшавський міжнародний механізм із втрат і збитків унаслідок впливу змін клімату, включно з екстремальними явищами та явищами, що повільно відбуваються в країнах, які розвиваються, які найбільш вразливі до несприятливих наслідків зміни клімату. Цей міжнародний механізм передбачає всебічне, комплексне та узгоджене сприяння застосуванню відповідних підходів до вирішення проблем, пов'язаних із втратами та збитками унаслідок несприятливих змін клімату.

ОСНОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ, ЯКІ ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ ЇЇ ЧЛЕНСТВА В КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ У ТИХ КРАЇНАХ, ЯКІ ПОТЕРПАЮТЬ ВІД СЕРЙОЗНОЇ ПОСУХИ ТА/АБО ОПУСТЕЛЮВАННЯ, ОСОБЛИВО В АФРИЦІ

Довідкова інформація щодо КБО

У 1992 році Конференція ООН щодо довкілля та розвитку (UNCED), яка проходила в м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія, звернулася із закликом до Генеральної Асамблеї ООН щодо створення Міждержавного переговорного комітету з метою підготовки до червня 1994 року Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, які потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці (далі – **КБО**).

17 червня 1994 року в м. Париж, Франція, **КБО** була ухвалена та відкрита для підписання.

26 грудня 1996 року, через 90 днів після того, як **КБО** ратифікували 50 країн, вона набрала чинності.

Вищим органом **КБО** є Конференція Сторін (далі – **КСК**). Вона ухвалює у межах свого мандату рішення, необхідні для сприяння її ефективному втіленню. За час існування **КБО** відбулося дванадцять сесій **КСК**:

КСК-1 – у жовтні 1997 року, в м. Рим, Італія

КСК-2 – в грудні 1998 року, в м. Дакар, Сенегал

КСК-3 – в листопаді 1999 року, в м. Ресифі, Бразилія

КСК-4 – в грудні 2000 року, в м. Бонн, Німеччина

КСК-5 – у жовтні 2001 року, в м. Женева, Швейцарія

КСК-6 – у серпні - вересні 2003 року, в м. Гавана, Куба

КСК-7 – у жовтні 2005 року, в м. Найробі, Кенія

КСК-8 – у вересні 2007 року, в

м. Мадрид, Іспанія

КСК-1- позачергова – в листопаді 2007 року, в м. Нью-Йорк, США

КСК-9 – у вересні – жовтні 2009 року, в м. Буенос-Айрес, Аргентина

КСК-10 – у жовтні 2011 року, в м. Чангвон, Республіка Корея

КСК-11 – у вересні 2013 року, в м. Віндхук, Республіка Намібія.

На першій сесії **КСК** був призначений Постійний секретаріат **КБО**, який розташований у місті Бонн (Німеччина).

Адреса сайту **КБО**: www.unccd.int.

Виконавчим секретарем Конвенції з жовтня 2013 року й донині є **пані Монік Барбю**.

При **КСК** створені допоміжні органи, зокрема:

Комітет із науки й техніки – для надання **КСК** інформації та консультацій із науково-технічних питань, що стосуються боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи (далі – **КНТ**). У 2007 році на **КСК-8** було прийнято рішення, що сесії **КНТ** мають проводитися переважно у форматі науково-технічних конференцій. Також було вирішено запровадити посади національних кореспондентів із питань науки та технологій при **КНТ**. За поданням УААН таким кореспондентом від України була призначена п. Ракоїд Олена Олександрівна (на сьогодні – доцент Кафедри загальної екології та безпеки життєдіяльності Науково-дослідного інституту рослинництва і сталого природокористування Національного університету біоресурсів

та природокористування). До травня 2014 року відбулися одинадцять звичайних сесій КНТ, три спеціальні сесії КНТ і дві науково-технічні конференції: перша на тему: «Біофізичний і соціально-економічний моніторинг та оцінка опустелювання і деградації земель для підтримки прийняття рішень щодо управління землями та водами (22 – 24 вересня 2009 року, м. Буенос-Айрес, Аргентина); друга на тему: «Економічна оцінка опустелювання, збалансованого управління землями та стійкості аридних, семіаридних і сухих субгумідних територій» (9 – 12 квітня 2013 року, м. Бонн, Німеччина).

Глобальний механізм – для підвищення ефективності існуючих фінансових механізмів сприяння заходам, що ведуть до мобілізації та направлення істотних фінансових ресурсів, включаючи передачу технологій на безоплатній основі і/чи на пільгових умовах, ураженим країнам.

Окрім цього, в 2001 році на **КСК-5** було прийнято рішення щодо створення **Комітету з огляду впровадження Конвенції** (далі – **КОВК**); на травень 2014 року відбулося дванадцять сесій КОВК.

Депозитарієм **КБО** є Генсек ООН.

*Сторонами **КБО** на сьогодні є 193 країни світу та Європейський союз.*

Текст **КБО** має п'ять додатків про її здійснення на регіональному рівні, які є невід'ємними складовими **КБО**, а саме:

I – для Африки;

II – для Азії;

III – для Латинської Америки та країн Карибського басейну;

IV – для північного Середземномор'я;

V – для Центральної і Східної Європи.

*Обрання представників до складу Бюро КСК і допоміжних органів **КБО** здійснюється від груп держав ООН, до яких належать:*

1. група африканських держав;
2. група азійських держав;
3. група східноєвропейських держав;
4. група держав Латинської Америки

та Карибського басейну;

5. група західноєвропейських та інших держав.

4 липня 2002 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 61-IV «Про приєднання України до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці». Після надання документу про приєднання до Депозитарію 27 серпня 2002 року Україна стала повноправною стороною **КБО**. До цього часу представники країни брали участь у відповідних офіційних подіях як спостерігачі.

Україна входить до V додатку Конвенції, в якому об'єднані 15 країн Центральної та Східної Європи, а саме: *Азербайджан, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Грузія, Латвія, Македонія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, Україна, Чорногорія.*

Україна також відноситься до групи східноєвропейських держав ООН, у якій об'єднані 23 країни, а саме: *Азербайджан, Албанія, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Грузія, Латвія, Литва, Македонія, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Україна, Хорватія, Чехія, Чорногорія, Естонія.*

Представник України (завідувач сектору земельних ресурсів Мінприроди Колмаз Юрій Томович) під час КСК-8 та КСК-9 двічі обирався до складу Бюро цих КСК (на 2 роки), під час КСК-10 був обраний до складу Комітету з науки та техніки Конвенції, а під час КСК – 11 до складу Бюро комітету з огляду впровадження Конвенції.

17 червня відзначається людством як Всесвітній день боротьби з опустелюванням.

Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 19.12.2007 № 62/195 було проголошено Декаду ООН щодо пустель і опустелювання (2010–2020 роки).

4 липня 2002 року Верховна Рада

України ухвалила Закон України № 61-IV «Про приєднання України до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці» (далі – КБО, довідкова інформація щодо неї наведена в додатку 1).

Прийняття цього Закону визначило місце КБО в правовому полі України, оскільки згідно зі статтею 19 Закону України «Про міжнародні договори України» (від 29 червня 2004 року № 1906-IV) чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

У рамках КБО використовується поділ країн на «уражені» та «розвинуті». Цей поділ базується не на наявності чи відсутності на території країни деградованих земель, а на її фінансово-економічних можливостях і потребах. Загальні зобов'язання всіх Сторін КБО регламентовані **статтею 4 Конвенції**, відповідно до якої як «уражені», так і «розвинуті» країни:

а) приймають комплексний підхід щодо фізичних, біологічних і соціально-економічних аспектів процесів опустелювання та посухи;

б) приділяють належну увагу, в рамках відповідних міжнародних і регіональних органів, стану уражених країн, що розвиваються, – Сторін Конвенції, в тому, що стосується міжнародної торгівлі, угод про маркетинг і заборгованостей для створення сприятливої міжнародної економічної атмосфери, що сприяє досягненню цілей стійкого розвитку;

в) інтегрують стратегії, спрямовані на викорінення зубожіння, в зусилля з боротьби з опустелюванням і пом'якшенню наслідків посухи;

г) сприяють співробітництву між ураженими країнами – Сторонами Конвенції в галузі охорони навколишнього

середовища та збереження земельних і водних ресурсів, оскільки це сприяє боротьбі з опустелюванням і посухою;

д) зміцнюють субрегіональне, регіональне та міжнародне співробітництво;

е) співпрацюють у рамках відповідних міжурядових організацій;

є) визначають, де це необхідно, організаційні механізми з урахуванням необхідності уникнення дублювання;

Під час приєднання до КБО Україна задекларувала себе як «уражена» країна. У зв'язку з цим, відповідно до **статті 5 КБО**, на додаток до своїх зобов'язань, передбачених статтею 4 КБО, Україна взяла на себе такі зобов'язання:

а) приділяти першочергову увагу боротьбі з опустелюванням і пом'якшенню наслідків посухи та виділяти адекватні ресурси у відповідності з їх власними обставинами та можливостями;

б) розробляти стратегії та встановлювати пріоритети, в рамках планів і/чи стратегій стійкого розвитку, в боротьбі з опустелюванням і пом'якшенню наслідків посухи;

в) розглядати питання усунення причин, що лежать в основі опустелювання і приділяти особливу увагу соціально-економічним факторам, що сприяють розвитку процесів опустелювання;

г) сприяти обізнаності місцевого населення та його участі, особливо жінок і молоді, за підтримки неурядових організацій, у зусиллях із боротьби з опустелюванням і пом'якшенню наслідків посухи; та

д) створювати сприятливу атмосферу за допомогою належного посилення відповідних існуючих законів, а в тих випадках, коли вони відсутні, за допомогою видання нових законів і формування довготермінової політики та програм дій.

Відповідно до **статті 9 КБО**, основним підходом до виконання ураженими країнами, включаючи Україну, своїх зобов'язань є розроблення, оприлюднення та

здійснення національних програм дій (далі – НПД).

Згідно зі **статтею 10 КБО**, метою НПД є визначення факторів, що сприяють опустелюванню, і практичних заходів, необхідних для боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи.

У НПД обумовлюються відповідні ролі уряду, місцевих громад і землекористувачів і визначаються наявні та необхідні ресурси.

Вони, зокрема:

а) включають у себе довготермінові стратегії боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи, наголошують на практичних заходах і узгоджуються з національною політикою стійкого розвитку;

б) допускають внесення змін із урахуванням обставин, що змінюються і є досить гнучкими на місцевому рівні для прийняття рішень у різних соціально-економічних, біологічних і геофізичних умовах;

в) приділяють особливу увагу здійсненню превентивних заходів щодо земель, які ще не зазнали деградації чи зазнали її лише незначною мірою;

г) передбачають зміцнення національної бази кліматичних, метеорологічних і гідрологічних досліджень і розширення можливостей для створення системи раннього попередження про посуху;

д) сприяють проведенню політики та зміцненню організаційних механізмів, спрямованих на розвиток співробітництва та координації в дусі партнерства між громадою-донором, урядовими органами на всіх рівнях, місцевим населенням і групами громад і вживають заходи для полегшення доступу місцевого населення до відповідної інформації та технологій;

НПД можуть, між іншим, включати деякі чи всі наступні заходи із пом'якшення наслідків посухи:

а) створення і/чи зміцнення, залежно від обставин, систем раннього оповіщення, включаючи місцеві та національні заходи, а також спільні системи на субрегіональному та

регіональному рівнях, механізми надання допомоги особам, переміщеним із екологічних міркувань;

б) зміцнення потенціалу готовності до посухи та ліквідації її наслідків, включаючи надзвичайні плани боротьби з посухою на місцевому, національному, субрегіональному та регіональному рівнях, із урахуванням як сезонних, так і середньорічних кліматичних прогнозів;

в) створення і/чи зміцнення, залежно від обставин, систем продовольчої безпеки, включаючи засоби збереження і збуту, особливо в сільських районах;

г) складання проектів із альтернативних джерел засобів існування, які можуть забезпечити одержання прибутків у районах, схильних до посухи;

д) розроблення стійких іригаційних програм для потреб як землеробства, так і тваринництва.

З урахуванням конкретних умов і потреб кожної ураженої країни Сторони Конвенції НПД залежно від обставин включають, зокрема, заходи в деяких нижче перерахованих пріоритетних галузях або в усіх цих галузях у тій мірі, в якій вони стосуються боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи у вражених районах і відповідають інтересам їх населення:

а) заохочення альтернативних джерел засобів існування і поліпшення національної економічної ситуації в цілях зміцнення програм, спрямованих на викорінення зубожіння та забезпечення продовольчої безпеки;

б) динаміка демографічного розвитку;

в) стійке управління природними ресурсами;

г) стійкі методи ведення сільського господарства;

д) розвиток і ефективне використання різних джерел енергії;

е) інституціональні та правові рамки; зміцнення можливостей у галузі оцінки та моніторингу, включаючи гідрологічні та метеорологічні служби; нарощування потенціалу; освіта та інформування громадськості.

У 2001 році на КСК-5 було прийнято

додаток V до КБО про її регіональну імплементацію для Центральної та Східної Європи.

Метою цього додатка є надання керівних принципів і механізмів для ефективної імплементації Конвенції в уражених країнах регіону в світлі його особливих умов.

Статтею 4 додатка V до КБО регламентовано, що при підготовці та імплементації НПД у відповідності до статей 9 і 10 Конвенції кожна уражена країна регіону, включаючи Україну, відповідно:

а) визначає відповідні органи, які відповідають за підготовку, координацію та імплементацію своєї програми;

б) залучає уражене населення, включаючи місцеві общини, в розроблення, координацію та імплементацію програми шляхом місцевого процесу консультацій, у співробітництві з місцевими органами влади та відповідними неурядовими організаціями;

в) вивчає стан навколишнього середовища в уражених зонах для оцінки причин і наслідків опустелювання й визначення першочергових напрямків дій;

г) оцінює, за участі ураженого населення, минулі та нинішні програми для визначення стратегії та розроблення дій, що містяться в програмі дій;

Окрім цього **додатком V до КБО** визначені інші зобов'язання країн регіону, включаючи Україну. Зокрема, передбачено, що вони індивідуально чи спільно:

- в частині технічного, наукового й технологічного співробітництва (стаття 6):

а) сприяють підсиленню мереж науково-технічного співробітництва, систем моніторингу та інформаційних систем на всіх рівнях, а також їх інтеграції, де це можливо, у всесвітні інформаційні системи;

б) сприяють розвитку, адаптації і передачі відповідних існуючих і нових екологічно чистих технологій в рамках регіону та за його межами;

- в частині фінансових ресурсів та механізмів (стаття 7):

в) вживають заходи для раціоналізації

та підсилення механізмів надання коштів шляхом державних і приватних інвестицій із метою досягнення конкретних результатів у боротьбі з деградацією земель і опустелюванням та зменшення наслідків посухи;

г) визначають вимоги до міжнародного співробітництва для підтримки національних заходів, і цим створюють, зокрема, сприятливе інвестиційне середовище, заохочують активну інвестиційну політику та інтегрований підхід до ефективної боротьби з опустелюванням, включаючи раннє визначення проблем, спричинених цим процесом;

д) намагаються залучити двосторонніх і/або багатосторонніх партнерів і установи з фінансового співробітництва з метою забезпечення імплементації Конвенції, включаючи програмні заходи, які беруть до уваги конкретні потреби уражених країн регіону, що є Сторонами;

- в частині інституційних рамок (стаття 8):

е) засновують і/чи підсилюють національні центри з координації дій у боротьбі з опустелюванням і/чи зменшення наслідків посухи;

є) розглядають можливість створення механізмів для підсилення регіонального співробітництва, де це можливо.

Україна, як і інші Сторони КБО, має звітувати про її виконання. Згідно зі **статтею 26 КБО** кожна Сторона через Секретаріат КБО надає КСК для розгляду на її чергових сесіях доповіді про заходи, яких вона вживає в цілях здійснення цієї Конвенції. КСК визначає графік надання і формат таких доповідей.

У 2001 році, під час КСК-5 був створений Комітет із розгляду впровадження Конвенції, який попередньо розглядає ці доповіді, готує рекомендації для прийняття рішень КСК.

Під час КСК-8 у 2007 році була затверджена **10-річна Стратегія впровадження КБО** (далі – Стратегія), якою визначені:

чотири стратегічні цілі:

1) покращити умови життя населення уражених територій;

2) покращити стан уражених екосистем;

3) генерувати глобальні вигоди через ефективне впровадження Конвенції;

4) мобілізувати ресурси на підтримку впровадження Конвенції шляхом налагодження ефективного партнерства між національними та міжнародними суб'єктами;

п'ять оперативних цілей за такими напрямками:

1) пропагандистська, інформаційна та просвітницька робота;

2) рамки політики;

3) науково-технічні знання;

4) нарощування потенціалу;

5) фінансування та передача технологій.

НПД уражених країн, включаючи Україну, мають бути гармонізовані зі Стратегією, а національні доповіді про стан впровадження КБО повинні відображати стан досягнення вищенаведених стратегічних і оперативних цілей Стратегії за визначеними індикаторами.

КСК-9 у 2009 році, беручи до уваги чисельні зауваження її учасників, було попередньо схвалено:

- 11 «індикаторів впливу» для оцінки досягнення стратегічних цілей 1 – 3 Стратегії;

- 7 «індикаторів впливу» для оцінки досягнення стратегічної цілі 4 Стратегії;

- 18 «індикаторів виконання» для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії.

При цьому, відповідно до рішення КСК-9, починаючи з 2012 року та в рамках цього звітування Україною повинні були використовуватися:

- 2 «індикатори впливу» для оцінки виконання стратегічних цілей 1 – 3 Стратегії, а саме: «зміни у землекористуванні» та «частка населення, що живе над межею бідності» (інші 9 індикаторів є бажаними);

- 14 «індикаторів виконання» для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії.

У 2013 році КСК-11 було прийнято рішення щодо вдосконалення системи оцінки виконання стратегічних цілей 1 – 3 Стратегії.

Принциповою відмінністю нової системи є запровадження мінімального набору індикаторів, інформація щодо яких збиратиметься з джерел Світового банку, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Дитячого фонду ООН та інших міжнародних організацій і глобальних проектів.

КСК-11 також прийнято рішення, яким Секретаріату та Глобальному механізму Конвенції (далі – ГМ) доручено забезпечити вдосконалення керівних документів щодо підготовки звітів, які мають подаватися на розгляд КСК, спрощення та покращення системи звітності, а також опрацювати належні критерії та методологічні підходи.

Кількість індикаторів оцінки виконання оперативних цілей Стратегії (1 - *пропагандистська, інформаційна та просвітницька робота*, 2 - *рамки політики*, 3 - *науково-технічні знання*, 4 - *нарощування потенціалу*, 5 - *фінансування та передача технологій*) були скорочені до 11 (додаток 2).

На сьогодні, за рішеннями КСК КБО, триває «ітеративний» процес удосконалення індикаторів, на основі «e-SMART» критеріїв, згідно з якими вони повинні бути економічно доцільними (Economic), специфічними (Specific), вимірюваними (Measurable), досяжними (Achievable), належними (Relevant) та мати часові рамки (Time – bound).

Сторонам Конвенції також запропоновано використовувати додаткові індикатори, виходячи з національних особливостей і обставин.

Звітування має здійснюватися через спеціально створений портал «PRAIS» за формами та відповідно до керівних документів, розроблених Секретаріатом КБО.

Додаток 1

**ОЧІКУВАНІ КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ІНДИКАТОРИ
ДЛЯ ОЦІНКИ ДОСЯГНЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ
НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

(після їх скорочення у 2013 році Секретаріатом КБО)

Оперативна ціль I. Пропагандистська, інформаційна та просвітницька робота

Оперативною ціллю I передбачено 3 кінцеві результати та 3 індикатори впливу для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії на національному рівні:

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
1.А. Ефективне інформування ключових аудиторій на міжнародному, національному та місцевому рівнях про проблеми опустелювання/деградації земель і посухи, а також про можливість синергійно поєднувати їх розв'язання із заходами з адаптації до змін клімату та пом'якшення їх наслідків і щодо збереження біорізноманіття.	1.1. Кількість і масштаби організованих інформаційних заходів за темою «опустелювання/деградація земель, посухи» (далі – ОДЗП) і/або синергії між боротьбою з ОДЗП і діяльністю в сфері змін клімату та біорізноманіття та масштаби аудиторії, яка охоплюється засобами масової інформації, що висвітлюють ці теми.
1.В. Розгляд проблем опустелювання/деградації земель і посух на відповідних форумах, у тому числі з питань торгівлі сільськогосподарською продукцією, адаптації до змін клімату, збереження та сталого використання біорізноманіття, розвитку сільських територій, сталого розвитку та скорочення масштабів бідності.	1.2. Кількість офіційних документів і рішень із питань ОДЗП, прийнятих на міжнародному, субрегіональному та регіональному рівнях (на національному рівні не використовується)
1.С. Ширше залучення організацій громадянського суспільства (далі – ОГС) і наукових кіл у країнах Півночі та Півдня як зацікавлених сторін у процесі впровадження Конвенції; включення проблем ОДЗП у тематику їх інформаційно-пропагандистських і просвітніх ініціатив.	1.3. Число ОГС і науково-технічних установ, які беруть участь у процесі впровадження Конвенції. 1.4. Кількість і види ініціатив ОГС і науково-технічних установ із проблем ОДЗП у сфері освіти.

Оперативна ціль II. Рамки політики

Оперативною ціллю II передбачені 5 кінцевих результатів і 2 індикатори для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії на національному рівні:

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
2.А. Оцінка програмних, організаційних, фінансових і соціально-економічних факторів, що ОДЗП, а також перешкоджають сталому землекористуванню, і внесення рекомендацій щодо відповідних заходів із усунення цих перешкод.	2.1. Кількість уражених країн – Сторін Конвенції, субрегіональних і регіональних суб'єктів, які завершили складання/перегляд національних програм дій (далі – НПД)/ субрегіональних програм дій (далі – СРПД)/ регіо-нальних програм дій (далі – РПД) відповідно до Стратегії з урахуванням

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
2.В. Переробка ураженими країнами – Сторонами Конвенції своїх НПД у стратегічні документи, підкріплені вихідною біофізичною та соціально-економічною інформацією, та їх включення у комплексні інвестиційні програми.	біофізичної та соціально-економічної інформації, національного планування, політики та практики їх інтеграції в рамкові інвестиційні програми.
2.С. Урахування ураженими країнами – Сторонами Конвенції своїх НПД, а також проблем сталого землекористування та деградації земель під час планування розвитку та розроблення відповідних секторальних і інвестиційних планів і стратегій.	
2.Д. Включення розвиненими країнами – Сторонами Конвенції цілей Конвенції та заходів зі сталого землекористування в їх програми/проекти співробітництва в сфері розвитку в контексті підтримки ними секторальних і інвестиційних планів національного рівня.	2.2. Кількість партнерських угод, укладених у рамках Конвенції між розвиненими країнами – Сторонами Конвенції/ООН і міжурядовими організаціями та ураженими країнами – Сторонами Конвенції (на національному рівні не використовується) .
2.Е. Прийняття чи активізація заходів, що посилюють один одного, з метою збільшення ефекту від діяльності в рамках програм дій із боротьби з опустелюванням/деградацією земель, а також зусиль зі збереження біорізноманіття, адаптації до змін клімату та пом'якшення їх наслідків.	2.3. Кількість ініціатив із синергійного планування/програмування щодо трьох Ріо – Конвенцій або механізмів спільного впровадження на всіх рівнях.

Оперативна ціль III. Науково-технічні знання

Оперативною ціллю III передбачені 6 кінцевих результатів і 2 індикатори для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії на національному рівні:

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
3.А. Підтримка національних зусиль щодо моніторингу біофізичних і соціально-економічних тенденцій і оцінки пов'язаних із ними факторів уразливості в уражених країнах.	3.1. Кількість уражених країн – Сторін Конвенції, що створили та використовують національну/субрегіональну/регіональну систему моніторингу ОДЗП.
3.В. Створення бази вихідних даних на основі найбільш надійної наявної інформації про біофізичні та соціально-економічні тенденції та поступове узгодження відповідних наукових підходів.	
3.С. Поповнення знань про біофізичні та соціально-економічні фактори, а також про їх взаємодію в уражених районах із метою прийняття більш обґрунтованих рішень.	3.2. Кількість переглянутих НПД/СРПД/РПД, у яких відображені знання про рушійні сили ОДЗП і їх взаємодію, а також взаємодію між зміною клімату та біорізноманіттям.
3.Д. Поповнення знань про взаємозв'язок між адаптацією до змін клімату, пом'якшенням наслідків посух і відновленням деградованих земель у уражених районах із метою розроблення інструментів, які полегшують прийняття рішень.	

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
3.Е. Створення на глобальному, регіональному, субрегіональному та національному рівнях, для допомоги органам влади та кінцевим користувачам, ефективних систем передачі знань, включаючи традиційні знання, що дозволяють, зокрема, виявляти та поширювати передову практику та успішний досвід.	
3.Ф. Залучення науково-технічних мереж і установ, що мають відношення до вирішення проблем опустелювання/деградації земель і посух, до надання підтримки впровадженню Конвенції	3.5. Кількість науково-технічних мереж, установ або науковців, залучених до досліджень, визначених Конференцією Сторін (на національному рівні не використовується)

Оперативна ціль IV. Нарощування потенціалу

Оперативною ціллю IV передбачені 2 кінцеві результати та 1 індикатор для оцінки досягнення оперативних цілей Стратегії на національному рівні:

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
4.А. Упровадження країнами, в яких була проведена самооцінка національного потенціалу, розроблених за її результатами планів дій щодо розвитку необхідного потенціалу на індивідуальному, інституційному та системному рівнях із метою вирішення проблем опустелювання/деградації земель і посух на рівні країн і на місцях.	4.1. Кількість країн, субрегіональних і регіональних суб'єктів звітування, які здійснюють заходи з нарощування потенціалу для боротьби з ОДЗП на основі самооцінки національного потенціалу (далі – СОНП) чи інших методологій або засобів.
4.В. Проведення країнами, в яких оцінка потреб у нарощуванні потенціалу ще не проводилась, відповідних оцінок, спрямованих на виявлення загальнонаціональних і місцевих потреб у потенціалі для розв'язання проблем опустелювання/деградації земель і посух.	

Оперативна ціль V. Фінансування та передача технологій

Оперативною ціллю V передбачені 5 кінцевих результатів і 3 індикатори

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
5.А. Розробка в уражених країнах – сторонах Конвенції комплексних інвестиційних програм для залучення національних, двосторонніх і багатосторонніх ресурсів із метою підвищення ефективності та дієвості заходів, які вживаються.	5.1. Кількість уражених країн – Сторін Конвенції субрегіональних і регіональних суб'єктів, у яких рамкові інвестиційні програми, створені з урахуванням розробленої Глобальним механізмом Інтегрованої фінансової стратегії або інших таких стратегій, відображують практику залучення національних, двосторонніх і багатосторонніх ресурсів на боротьбу з ОДЗП.

Кінцеві результати	Назва індикатора (CONS) (СВОД)
<p>5.В. Своєчасне виділення розвиненими країнами – Сторонами Конвенції суттєвих, адекватних і передбачуваних фінансових ресурсів на підтримку внутрішньодержавних ініціатив із запобігання процесу опустелювання/деградації земель і пом'якшення наслідків посух.</p>	<p>5.2. Обсяги фінансових ресурсів, що надаються розвиненими країнами – Сторонами Конвенції для боротьби з ОДЗП (використовується для звітування лише розвиненими країнами).</p>
<p>5.С. Нарощування Сторонами зусиль із мобілізації фінансових ресурсів по лінії Міжнародних фінансових установ, механізмів і фондів, включаючи ГЕФ, шляхом привернення уваги керівних органів цих установ до актуальних проблем Конвенції та сталого землекористування.</p>	<p>5.3. Ступінь адекватності, своєчасності та передбачуваності надання фінансових ресурсів розвиненими країнами – Сторонами Конвенції для боротьби з ОДЗП.</p>
<p>5.Д. Пошук інноваційних джерел і механізмів фінансування зусиль у боротьбі з опустелюванням /деградацією земель і пом'якшення наслідків посух, включаючи приватний сектор, ринкові механізми, торгівлю, відповідні фонди та організації громадянського суспільства, а також інші механізми фінансування заходів із адаптації до змін клімату та пом'якшення їх наслідків, зі збереження та сталого використання біорізноманіття, боротьби з голодом і бідністю.</p>	
<p>5.Е. Полегшення доступу вражених країн – Сторін Конвенції до технологій за рахунок адекватного застосування дієвих економічних і політичних стимулів і технічної підтримки, зокрема в рамках співробітництва Південь – Південь і Північ – Південь.</p>	<p>5.5. Обсяги фінансових ресурсів і види стимулів, які забезпечили можливість доступу до технологій ураженим країнам – Сторонам Конвенції.</p>

ОГЛЯД ГАЛУЗИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1. ОГЛЯД СИТУАЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Усвідомлення тісного поєднання соціальних, економічних і екологічних аспектів життєдіяльності суспільства та його взаємовідносин із природою лежить в основі концепції сталого (збалансованого) розвитку.

Ситуація в соціальній сфері країн формується не ізольовано, а в певному взаємозв'язку з усіма сферами суспільства: економічною, соціальною, політичною, культурно-духовною, екологічною. До соціальної складової сталого розвитку відносять процеси, тенденції та об'єкти, які пов'язані з відтворенням населення та задоволенням його потреб та інтересів.

Упродовж періоду з початку незалежності ситуація в соціальній сфері формувалася під впливом системних трансформаційних змін, які переживали всі сфери країни в зв'язку зі становленням України як незалежної держави, її інтеграцією до глобалізованого світового господарства та змінами суспільного устрою. При цьому надзвичайно важливим чинником впливу на соціальну сферу були особливості національної економіки, зокрема, її еколого-економічні параметри, зумовлені характером історично сформованої суспільно-природної взаємодії та природокористування.

У першій половині 90-х років, із початку становлення України як незалежної держави, національна економіка була найбільш природомісткою в світі, а територія країни знаходилася під потужним антропогенним впливом. Рівень виробництва ВВП в розрахунку на 1

мешканця в два рази поступався світовому та більш ніж у 5 разів – рівню країн із розвинутою ринковою економікою. Виробництво ВВП у розрахунку на одиницю території також поступалося світовому, було в 11 разів менше, ніж у країнах ЄС.

Вкрай неефективна ресурсомістка економіка зумовлювала погіршення екологічного стану навколишнього середовища, що, в свою чергу, ставало перешкодою на шляху соціального розвитку.

Аналізуючи окремі аспекти в соціальній сфері України, слід зазначити, що вони стосуються практично всього можливого спектра проблем соціального порядку. Серед них особливо гострими насамперед є: негативні тенденції в природному русі населення, які з 2014 р. посилились такими ж тенденціями в механічному русі, високий рівень бідності, проблеми безробіття, забезпечення належного рівня медичного обслуговування, доступу до якісної системи освіти, забезпечення гендерної рівності, невирішеність проблем молоді та пенсіонерів.

Зокрема, в Україні періоду незалежності спостерігалися надзвичайно високі темпи депопуляції. У 1993 р. населення України мало найбільшу чисельність – 52,2 млн осіб, а вже на початку 2009 р. – лише 46,1 млн.

Тривалість життя в Україні в 2010 р. становила 69,8 років, що значно нижче показників розвинутих країн. Аналіз динаміки чисельності населення України

за 2000 – 2010 роки свідчить про його щорічні втрати на рівні близько 370 тис. осіб.

Після 2000 р. особливо посилилася тенденція до скорочення чисельності сільських мешканців. Протягом 1991-2008 рр. кількість їх зменшилася на 2,3 млн осіб. Як наслідок, поступово відбувається обезлюднення сіл, а деякі зникають: у 1991-2008 роках поселенська

мережа скоротилася на 355 сіл (1,2%). Внаслідок тривалої депопуляції та міграційного відтоку населення із сільської місцевості втрачається суспільний контроль за їх розвитком.

Україна має одні з найгірших у світі показників динаміки населення та знаходиться на 227-му місці з кінця серед 233 країн і територій світу (рис. 1).

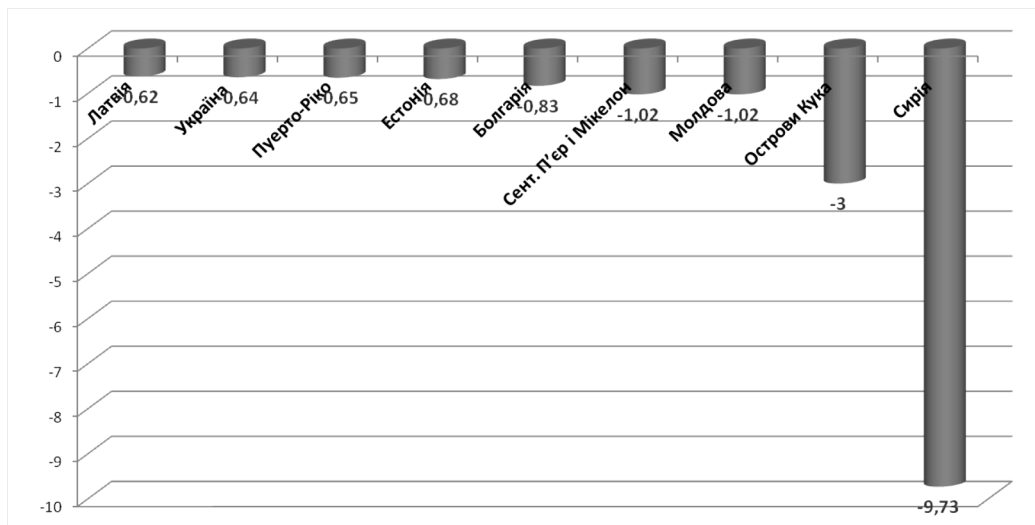

Рис. 1. Механічний і природний приріст населення в деяких країнах і територіях світу, проміле (2014 р.)

Джерело: The World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

За рівнем смертності Україна посідає друге місце в світі (рис. 2), за рівнем народжуваності (9,41 проміле) – 203 з 224.

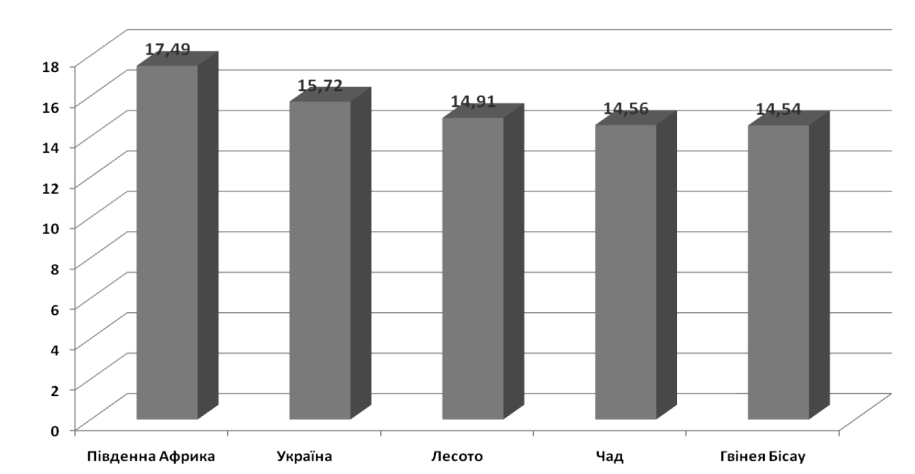

Рис. 2. Смертність населення в деяких країни світу, проміле (2014 р.)

Джерело: The World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

В Україні, між тим, смертність, спричинена екологічними чинниками, становить близько 3,15 проміле, або 20% усієї смертності. В Ізраїлі, для порівняння, – 0,8%.

Україна має найвищі в Європі показники смертності, зумовлені забрудненням атмосферного повітря. Саме тому посилення уваги до екологічних аспектів збереження нації є важливою передумовою істотного зниження показників смертності, збільшення тривалості здорового життя, зменшення показників захворюваності в країні та її регіонах

Сучасній соціальній політиці та системі соціального захисту в Україні властиві ті самі вади, що й іншим системам у багатьох країнах із перехідною економікою. Держава не забезпечує належний рівень допомоги найбільш вразливим категоріям населення. Безпосередні соціальні виплати є дуже низькими й не запобігають бідності. Політична нестабільність ускладнювала процеси модернізації системи соціального захисту.

Формування чинної системи соціального захисту пов'язане з набуттям Україною незалежності та переходом від командно-адміністративної економічної системи до ринкової. Поняття «соціальний захист» прийшло на зміну поняттю «соціальне забезпечення», яким у радянський період історії позначали сукупність державних заходів, пов'язаних із забезпеченням громадян у старості та в разі непрацездатності, з піклуванням про дітей, із медичним обслуговуванням і лікуванням. Фінансувалося соціальне забезпечення із суспільних фондів споживання, через які забезпечувались безоплатна освіта, допомоги, пенсії, стипендії студентам, оплата щорічних відпусток, оплата путівок у санаторії та будинки відпочинку, безоплатна медична допомога, утримання дітей у дошкільних закладах і деякі інші виплати та пільги.

Наприкінці 1980-х років початок

реформ призвів до фактичної ліквідації централізованої економіки, а разом із тим постраждала й централізована система соціального захисту. Складна економічна ситуація на більшості підприємств призвела до фактичного руйнування відповідної відомчої системи. Практично припинила своє існування система безоплатного розподілу житла.

Починаючи з 1991 р., Україна як незалежна держава починає формувати власну законодавчу базу соціального захисту. В цей період держава, прагнучи захистити населення від бідності, ухвалює низку законів, які жодним чином не враховують економічні реалії та виглядають навіть більш щедрими порівняно з тими, що існували раніше. Проте забезпечення їх виконання в умовах економічної кризи стає дедалі проблематичнішим.

Відповідно до Конституції України кожний громадянин, поряд із політичними правами, має право на працю, на підприємницьку діяльність, на соціальний захист, на достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, на охорону здоров'я, безпечне для життя та здоров'я довкілля, на освіту тощо. Реалізація цих прав забезпечується шляхом прийняття та виконання відповідних законів, зокрема законів України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (2000), «Про прожитковий мінімум» (1999), «Про оплату праці» (1995), «Про освіту» (1991), «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (1998).

Спеціальні закони були розроблені для врегулювання питань, які стосуються вразливих верств населення, зокрема щодо захисту населення, постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи; військовослужбовців і їхніх сімей; людей із інвалідністю; ветеранів війни; дітей війни; багатодітних сімей; сімей із дітьми; ветеранів праці; пенсіонерів і осіб похилого віку; хворих на соціально небезпечні хвороби, мігрантів; осіб, які

тимчасово втратили працездатність.

Серія виборчих кампаній (2004–2006 рр.), яка супроводжувалася великими обіцянками, спровокувала прийняття додаткових соціальних зобов'язань, серед яких – підвищення розмірів пенсій, впровадження пільг для категорії «діти війни», багатократне підвищення розміру допомоги по народженню. У зв'язку з цим у 2004 р. обсяг видатків державного консолідованого бюджету на соціальний захист збільшився у 2,6 раза.

Недержавний сектор у системі соціального захисту України представлений мало. Загальні видатки на соціальний захист (за методологією європейської системи інтегрованої статистики соціального захисту) в 2013 р. становили близько 25% ВВП. Державні видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, визначені за національною методологією, за період із 1996 р. до 2013 р. зросли від 5 до 10% розміру ВВП і від 12 до 28,7% від суми видатків Державного бюджету України. Максимальне значення за цей період спостерігалось в 2013 р.

Видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення становлять близько 26% загальних видатків місцевих бюджетів і 29% зведеного бюджету. В структурі видатків місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення найбільшою є частка видатків на соціальний захист сім'ї, дітей і молоді (основна – на допомогу сім'ям із дітьми). Переважним напрямом використання коштів соціального захисту в зведеному бюджеті є захист пенсіонерів.

Починаючи з 2012 р. Міністерство соціальної політики започаткувало щорічний моніторинг за Методикою, розробленою на виконання Постанови КМУ від 20 червня 2012 р. № 554 «Про проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення». Здійснюється

моніторинг фахівцями Інституту демографії та соціальних досліджень за інформацією Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України. В 2013 р. був поданий перший звіт, у якому вміщені дані про програми соціальної підтримки за 2012-2013 рр.

Аналізуючи динаміку соціальних видатків, варто зазначити, що в 2014 р. мали значно змінити тенденції, які спостерігалися раніше. Події 2014-2015 рр. вимусили уряд України коригувати встановлені раніше державні видатки. В березні 2014 р. із метою збалансування бюджету та необхідності жорсткої економії державних коштів були внесені зміни до Закону про Державний бюджет України, які враховували оновлений макропрогноз, погоджений із Міжнародним валютним фондом. Змінами було передбачено зменшення доходів державного бюджету на 22,4 млрд. У липні 2014 р. Верховна Рада України прийняла нові зміни до бюджету, що відобразили коригування фіскальної політики відповідно до нових домовленостей, досягнутих із МВФ.

Зокрема, були збільшені видатки на обороноздатність на 9,1 млрд грн., на відновлення інфраструктури східних регіонів – на 1,9 млрд грн. за рахунок зменшення видатків соціальних фондів, на підтримання вугільної галузі, скорочення державного фонду регіонального розвитку та інших. У 2015 р. очікується подальше значне скорочення видатків бюджету, більшу частину якого становлять видатки на соціальну сферу. Зокрема, планується скоротити пенсії тим пенсіонерам, які працюють, фонди соціального страхування, деякі види допомоги, а також видатки на охорону здоров'я та освіту.

2. ТЕНДЕНЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Україна переживає дуже складний етап своєї історії. Характеризуючи період до подій 2014–2015 рр., слід зазначити такі негативні тенденції періоду її незалежності, як значне зниження рейтингу за міжнародним Індексом людського розвитку (Україна перемістилася із 45-го на 83-тє місце), значне падіння обсягів ВВП, відсутність модернізації виробництва, надто низький рівень оплати праці, висока майнова нерівність, несправедливий розподіл ресурсів, поширення корупції, тіньової зайнятості тощо.

Після анексії Росією АР Крим і збройного конфлікту на сході України ситуація щодо можливостей реалізації цілей соціальної політики в соціальній сфері нашої країни значно погіршилася. Це стосується всіх напрямків діяльності Міністерства соціальної політики України, які були визначені як пріоритетні в його роботі, зокрема: Підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів; Забезпечення гідної праці; Забезпечення гідної старості; Забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення; Збереження нації; Формування громадянського суспільства; Регіональна соціальна політика.

У складних умовах Мінсоцполітики в 2014 році спрямовувало свою діяльність на підвищення добробуту громадян; забезпечення соціальної справедливості пенсійного забезпечення; соціального захисту населення в умовах складної фінансово-економічної ситуації, зокрема громадян із Донецької та Луганської областей, АР Крим, котрі були змушені залишити свої домівки внаслідок збройного конфлікту; забезпечення ефективної державної

підтримки найбільш уразливих категорій населення.

В умовах складної фінансово-економічної ситуації та жорсткої економії коштів Мінсоцполітики:

- забезпечена вчасна виплата: пенсій для 12,2 млн пенсіонерів; соціальних допомог для 3,7 млн сімей із дітьми та малозабезпеченим; заробітної плати для 3,5 млн працівників бюджетної сфери;

- проведена індексація заробітної плати, пенсій, стипендій і страхових виплат;

- не допущене зниження соціальних стандартів і гарантій.

Поряд із вирішенням нагальних соціальних проблем забезпечувалося впровадження соціальних реформ, зокрема з удосконалення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, пенсійного забезпечення, ліквідації неефективних пільг.

У зв'язку з військовими подіями на Сході 2014 р. та значною кількістю вимушених переселенців у серпні 2014 р. була запроваджена спеціальна адресна допомога для переміщених осіб. За даними Обстеження умов життя домогосподарств України, близько 60% усіх домогосподарств були охоплені програмами соціального захисту (тобто отримували хоча б один вид допомоги або пільги). Рівень охоплення програмами соціального захисту був найвищим серед сімей із дітьми віком до трьох років – 98%. Частка допомоги в сукупних доходах таких сімей складала найбільшу величину – 14,7%. Також великий показник охоплення програмами соціального захисту спостерігається серед домогосподарств, які складаються виключно з осіб похилого віку (старше працездатного) – 86%, хоч частка допомог у їхньому сукупному доході становить лише 3,8%. Рівень охоплення

програмами домогосподарств, які входять до 30% найбіднішого населення, становив 56,4%, тобто був меншим, ніж за всіма домогосподарствами загалом; частка допомог у сукупному доході таких домогосподарств – 5,2%.

Однак під впливом надзвичайних чинників, ситуація в економіці держави та в соціальній сфері має тенденцію до загострення. Це, зокрема, ілюструє аналіз динаміки індексу споживчих цін (рис. 3).

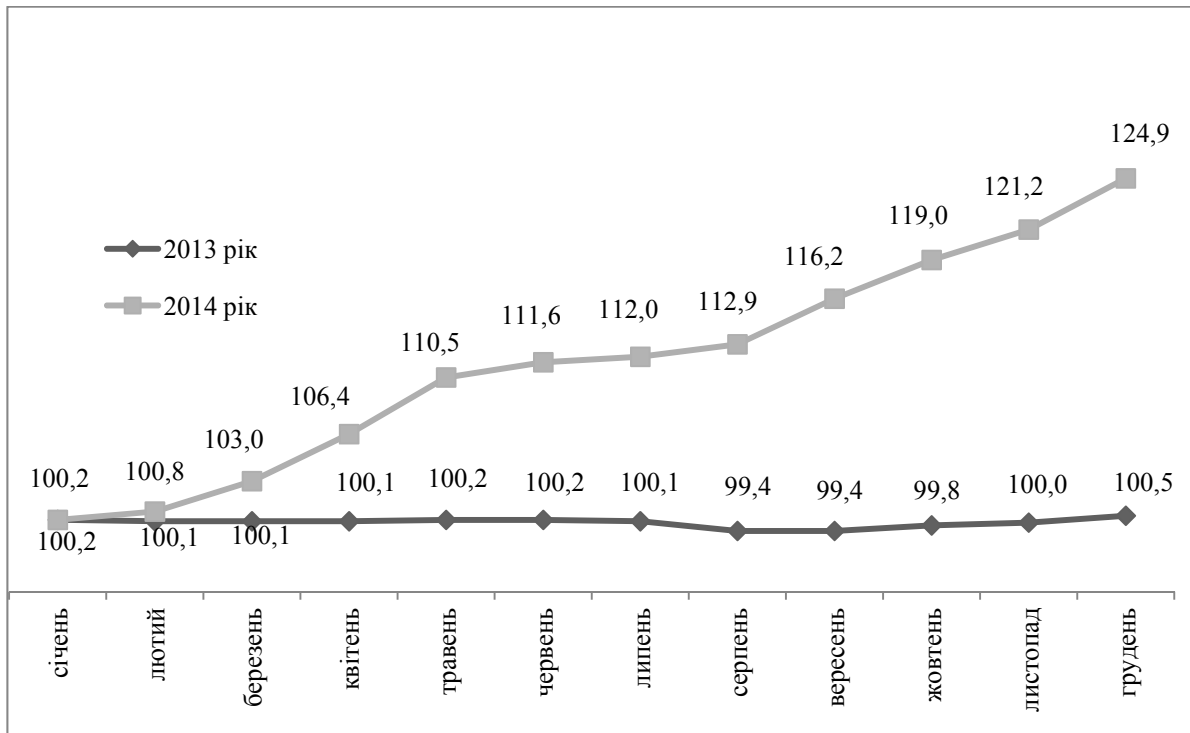

Рис. 3. Індеси споживчих цін у 2013-2014 роках
(у відсотках до грудня попереднього року)

Негативні тенденції в соціальній сфері набули особливого розмаху в 2015 році.

Внаслідок військових дій на Донбасі було втрачено близько 1,2 млн робочих місць, кількість вимушених переселенців із Криму та Донбасу перевищила 1,5 млн осіб.

Основною причиною стрімкого падіння життєвого рівня населення стало падіння курсу національної валюти. Внаслідок цього та з деяких інших причин, за розрахунками фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи, рівень бідності в 2015 р. може перевищити 33%.

3. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СТАН ДОВКІЛЛЯ

В основу концепції сталого (збалансованого) розвитку було покладено розуміння тісного взаємозв'язку екологічних, економічних і соціальних проблем розвитку людства та усвідомлення того, що їх вирішення можливе тільки на комплексній основі, на основі врахування балансу інтересів розвитку природи та суспільства, врахування балансу інтересів усіх складових елементів, які в сукупності формують світову цивілізацію.

Соціальна та екологічна складові сталого розвитку нерозривно пов'язані. Без вирішення соціальних проблем неможливо вирішити проблеми екологічного порядку та навпаки, екологічні кризи стають каталізатором соціальних проблем у межах територій свого прояву.

На це, зокрема, чітко вказує Принцип 5 Декларації Ріо, який проголошує: «Усі країни й усі народи співробітничать у вирішенні найважливішого завдання – викорінення бідності – необхідної умови сталого розвитку, з метою зменшення розривів у рівнях життя й більш ефективного задоволення потреб більшості населення світу».

Для України питання узгодженого підходу до вирішення економіко-соціальних і екологічних аспектів розвитку є особливо актуальним. Кожна екологічна проблема є водночас і соціальною, тому що позначається на якості життя населення.

Враховуючи значний ступінь соціального розшарування населення України, серед основних соціальних проблем слід насамперед виділити проблему бідності, одну із системних перешкод на шляху до переходу країни до моделі сталого (збалансованого) розвитку. Сьогодні проблема боротьби з бідністю в Україні – це пріоритетне

завдання для держави та суспільства.

Бідність і сталий розвиток – речі несумісні, зокрема й через те, що населення, яке перебуває за межею бідності, меншою мірою звертає увагу на екологічні аспекти розвитку, потреби збереження природи, готове брати участь у будівництві екологічно небезпечних об'єктів, порушує норми природоохоронного законодавства тощо.

Безробіття, відсутність засобів до існування змушують значну кількість населення країни займатись видами діяльності, що лежать поза межами правового поля та несуть загрозу їхньому здоров'ю та життю, погіршують екологічний стан навколишнього природного середовища. І це відбувається практично в усіх регіонах України. Ілюстраціями цього, зокрема, є вугільні «копанки» на Донбасі та видобування бурштину на Поліссі браконьєрським способом.

В умовах становлення України як незалежної держави, що повинна боротися зі значною кількістю зовнішніх і внутрішніх викликів, протидіяти агресії Росії, соціальні проблеми в країні ще більш загострилися, що зумовило актуальність додаткової уваги та потребу враховувати соціальні аспекти збалансованого (сталого) розвитку в процесі імплементації положень документів Ріо в державну політику.

На жаль, можна констатувати, що протягом десятиріччя після саміту в Йоганнесбурзі в Україні не було забезпечено на практиці узгодження на державному рівні інтеграції економічної, екологічної та соціальної політики та належного відображення цього у відповідних нормативно-правових документах.

Протягом десяти років на рівні окремих секторів економіки чи видів економічної діяльності, окремих регіонів

і міст були розроблені відповідні концепції чи стратегії сталого розвитку. Однак вони створювалися як розрізнені документи, а не як ланки однієї системи узгоджених на локальному, регіональному та національному рівнях заходів із регулювання економічних, соціальних, екологічних та інших аспектів розвитку.

Успішна соціальна політика є одним із ефективних і дієвих інструментів поліпшення стану довкілля.

Для посилення ефективності соціальної політики, зокрема й щодо її впливу на стан довкілля стосовно діяльності Міністерства соціальної політики України, на наш погляд, доцільно:

- у цільових програмах та інших документах, що визначають зміст і напрями роботи міністерства, посилити увагу до поєднання соціальних і екологічних аспектів розвитку;

- у Положення про діяльність міністерства (від 6 квітня 2011 року № 389/2011) внести зміни та доповнення до напрямів і завдань його діяльності, сформулювавши як одне з пріоритетних завдань вирішення соціальних проблем розвитку з позицій реалізації принципів сталого розвитку;

- ширше задіяти міністерство в числі відповідальних виконавців завдань Національного плану дій із виконання

Екологічної стратегії України, що дасть можливість забезпечити певні кроки з імплементації положень Конвенцій Ріо в його політику.

Системним і найважливішим завданням є забезпечення координації діяльності органів державної влади в сфері проведення економічної, соціальної та екологічної політики.

Законодавчим підґрунтям здійснення цього є розробка та введення в дію Доктрини сталого розвитку України.

При цьому слід зазначити, що сьогодні, в умовах відкритої агресії Росії на Сході України, окупації та анексії Криму, появи внаслідок цього сотень тисяч людей, змушених покинути свої домівки й потребує соціального захисту, значних жертв серед військовослужбовців і мирного населення, потреби в наданні допомоги захисникам України, які поклали своє здоров'я, захищаючи її суверенітет, питання імплементації положень Конвенцій Ріо для багатьох співробітників міністерства не є визначальним напрямом соціальної політики в Україні та її регіонах. Однак у процесі відбудови країни, відновлення зруйнованих регіонів та забезпечення прийнятних і достойних умов і рівня життя народу України, реалізації базових принципів сталого розвитку вони мають бути обов'язково враховані.

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ГАЛУЗЕВОГО АНАЛІЗУ

1. Для проведення детального галузевого аналізу в кожній галузі виділяються підгалузі.

2. Для кожної підгалузі проводяться SWOT-аналіз і аналіз прогалин галузевої політики, законодавчих актів, програм і планів відповідного міністерства з метою підготовки рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо.

Положення Конвенцій Ріо відображені як у текстах самих конвенцій, так і в протоколах, стратегіях і планах конвенцій, також у рішеннях конференцій сторін і рекомендаціях міжнародних організацій щодо певних аспектів діяльності в рамках конвенцій. Зокрема:

1) Конвенція про охорону біологічного різноманіття. У 2010 р. на 10-й Конференції сторін був затверджений *Стратегічний план щодо біорізноманіття (2011-2020)*, який містить цілі Аіті щодо біорізноманіття.

2) Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Розроблені рекомендації ПРООН щодо зменшення викидів у

довкілля та розробки стратегій розвитку, які не мають наслідків для клімату. Розроблені рекомендації ОЕСР із застосування CEO. 11 грудня 1997 р. у м. Кіото на 1-й Конференції сторін щодо зміни клімату для досягнення кінцевої мети Конвенції був прийнятий Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

3) Конвенція про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання. Втілення положень конвенції переважно спирається на *10-річну стратегію (2008-2018)*.

3. SWOT-аналіз

SWOT-аналіз полягає в розділенні чинників галузевої політики на чотири категорії: сильні (Strengths) і слабкі сторони (Weaknesses) галузевої політики; можливості (Opportunities), які відкриваються внаслідок реалізації галузевої політики; загрози (Threats), які заважають реалізації галузевої політики. Результати аналізу представляють у вигляді таблиці:

	Позитивний вплив	Негативний вплив
Внутрішнє середовище	Strengths (сильні сторони)	Weaknesses (слабкі сторони)
Зовнішнє середовище	Opportunities (можливості)	Threats (загрози)

У контексті інтеграції положень Конвенцій Ріо в національну політику України:

сильні сторони – це узагальнений опис тих положень Конвенцій Ріо, які

вже інтегровані в політику, програми та плани відповідного галузевого міністерства, а також у законодавчі акти, за розроблення яких відповідає це міністерство;

слабкі сторони – це узагальнений опис тих положень Конвенцій Ріо, які ще не інтегровані в політику, програми та плани відповідного галузевого міністерства, також у законодавчі акти, за розроблення яких відповідає це міністерство;

можливості – це зовнішні аспекти, які можна було б використати для інтеграції положень Конвенцій Ріо в національну політику України;

загрози – це будь-які процеси або явища, зовнішні обмеження, які перешкоджають руху в напрямі інтеграції положень Конвенцій Ріо в національну політику України.

4. Аналіз прогалін

Аналіз прогалін (*gap*-аналіз) – метод аналізу первинної інформації, який вивчає стратегічне розходження між реальним і бажаним результатом. Аналіз прогалін галузевої політики – це порівняння фактичної реалізації галузевої політики, програм, планів, законодавства з положеннями та/або стратегічними цілями Конвенцій Ріо.

Результати аналізу прогалін відповідної галузевої політики теж представляють у наступному вигляді:

положення та/або стратегічні цілі конвенції – це основні конкретні вимоги Конвенції Ріо, які необхідно інтегрувати в національну політику. Експерт на основі свого досвіду обирає основні положення Конвенцій Ріо, інтеграція яких є найбільш актуальною, доцільною та можливою, і саме для цих вимог визначає прогаліни;

нормативно-правові акти, галузеві плани та програми – це аналіз того, наскільки відповідне положення Конвенції Ріо інтегроване в національну політику України (*аналіз того, що зроблено*). У цьому стовпчику експерт вказує, як відповідне положення відповідної Конвенції Ріо відображене в політиці, програмах і планах відповідного галузевого міністерства та в

законодавчих актах, за розроблення яких відповідає це міністерство;

прогалина – це аналіз того, наскільки ситуація у відповідній галузевій політиці (планах, програмах, законодавстві) України відрізняється від конкретної вимоги Конвенції Ріо (*аналіз того, що необхідно зробити*);

рекомендація – це пропозиція експерта щодо внесення змін у конкретну стратегію галузевої політики, план, програму або законодавчий акт для врахування відповідного положення Конвенції Ріо (*пропозиція, що саме необхідно зробити*).

5. Загальні висновки та рекомендації

Результати SWOT-аналізу та аналізу прогалін узагальнюються. На основі цих результатів експерт робить висновки щодо інтеграції положень Конвенцій Ріо в галузеву політику.

Експерт також надає **загальні рекомендації** щодо інтеграції Конвенцій Ріо в галузеву політику на основі узагальнення рекомендацій, представлених в аналізі прогалін.

6. Проведення експертного огляду галузевих аналізів.

Експертна оцінка галузевих аналізів має ґрунтуватися, в першу чергу, на оцінці виконання технічного завдання, яке використовувалося для проведення галузевих аналізів. Технічне завдання, зокрема, містить наступні пункти:

- Підготовка переліку аспектів галузевої політики, законодавства, програм і пов'язаних із ними планів дій для відповідного міністерства та відповідних державних органів, підпорядкованих цьому міністерству.

- Визначення групи національних експертів (принаймні 5) для експертної оцінки галузевого аналізу та пов'язаних із ним рекомендацій.

- Проведення SWOT-аналізу сильних і слабких сторін і *Gap*-аналізу (аналізу прогалін) відповідних галузевих

політик, програм, планів і/або законодавчих актів із метою підготовки рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенцій Ріо.

○ Забезпечення високої оцінки якості аналізів SWOT і Gap, за шкалою від 1 до 9, щонайменше 10 рецензентами.

Процес експертної оцінки полягає у вивченні проектів звітів щодо якості, з наданням коментарів, які стосуються виключно змістовної частини, а не стилю або граматики.

Рецензент має:

- Ознайомитися з галузевим аналізом.
- Надати конкретні зауваження та коментарі до галузевого аналізу.
- Узагальнити свої зауваження щодо галузевого аналізу у висновках (не більше 1 стор.).
- Оцінити якість галузевого аналізу відповідно до переліку критеріїв оцінки.

1) Чи всі основні напрями діяльності відповідного галузевого міністерства та підпорядкованих йому державних органів представлені у звіті?

2) Чи проаналізовані основні галузеві законодавчі акти, програми та плани дій відповідного міністерства?

3) Чи використані коректні дані та інформація?

4) Наскільки ретельно проведений SWOT-аналіз у галузі в контексті Конвенцій Ріо?

5) Наскільки ретельно й ґрунтовно проведений Gap-аналіз (аналіз прогалин) відповідної галузевої політики та законодавчих актів по кожній Конвенції Ріо?

6) Наскільки ретельно і ґрунтовно проведений аналіз прогалин галузевих програм і планів по кожній Конвенції Ріо?

7) Чи охоплюють SWOT-аналіз і аналіз прогалин усі пріоритети галузевої політики, особливо щодо зміцнення системи державного управління?

8) Наскільки вагомими та реалістичними є надані рекомендації щодо інтеграції Конвенцій Ріо в галузеву політику?

9) Наскільки надані в звіті рекомендації враховують вимоги Конвенцій Ріо?

• Для оцінки аналізів галузевої політики запропоновано застосувати 9-бальну систему (1 – надзвичайно якісно, 2 – дуже якісно, 3 – відмінно, 4 – дуже добре, 5 – добре, 6 – відносно добре, 7 – задовільно, 8 – низька якість, 9 – дуже низька якість). У разі наявності балів оцінки 6, 7, 8 і 9 необхідно дати стисле пояснення, чим обумовлена така оцінка.

• Надати свої рекомендації та пропозиції щодо внесення змін у відповідну галузеву політику, якщо такі рекомендації та пропозиції з'являться в рецензента в процесі оцінювання.

7. Експерт зобов'язаний врахувати зауваження, рекомендації та пропозиції кожного рецензента. Якщо експерт не погоджується із зауваженнями, рекомендаціями та пропозиціями рецензента, він має обґрунтувати свою незгоду.

**SWOT-АНАЛІЗ І GAP-АНАЛІЗ ПОЛІТИК,
ПРОГРАМ, ПЛАНІВ І ЗАКОНОДАВЧИХ
АКТІВ У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПІДГОТОВКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО
ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДПОВІДНО
ДО ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЙ РІО**

ПІДГАЛУЗЬ: ПІДВИЩЕННЯ ДОБРОБУТУ ГРОМАДЯН, ЗНИЖЕННЯ БІДНОСТІ ТА ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В РОЗПОДІЛІ ДОХОДІВ

Таблиця 1. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	
<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<p>1. Існуюча нормативно-правова база є досить розробленою і регулює значну кількість питань, які безпосередньо чи опосередковано стосуються підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>2. Положення Конвенції певною мірою інтегровані в законодавство України (Стратегія державної екологічної політики, НПД із охорони навколишнього природного середовища)</p> <p>3. Країна має значний потенціал біорізноманіття. На Україну, яка займає менше 6% площі Європи, припадає приблизно 35% європейського біорізноманіття.</p> <p>4. Український народ має значні традиції невиснажливого господарювання, насамперед, сільськогосподарського.</p> <p>5. У сільських домогосподарствах України до цього часу збереглися традиції використання та збереження біорізноманіття.</p>	<p>1. Питання цінності біорізноманіття не інтегроване в нормативні документи з питань підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>2. Питання сталого виробництва та споживання, сталого управління сільськогосподарськими територіями, лісівництвом і рибальством не інтегровані в діяльність Мінісоцполітики, зокрема в контексті їх врахування для підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості у розподілі доходів.</p> <p>3. Традиції природокористування українського народу не використовуються належним чином для підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>4. Потенціал біорізноманіття в Україні значною мірою підірваний внаслідок тривалого масштабного екстенсивного природокористування</p>
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
<p>1. Врахування положень Конвенції для боротьби з бідністю є величезним невикористаним ресурсом зниження рівня бідності в Україні. В першу чергу це стосується населення сільських територій, гірських територій, земель ПЗФ, яке, отримавши законодавчо урегульовані можливості, зможе у сталій</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в цій сфері діяльності потребують певних фінансових витрат, які в нинішніх умовах є дефіцитними в українському бюджеті.</p> <p>2. Можливе порушення правил і вимог сталого</p>

<p>спосіб використовувати і зберігати потенціал біорізноманіття та підвищувати рівень добробуту.</p> <p>2. Інтеграція положень Конвенції в політику з підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів дасть можливість покращити атрактивність ландшафтів значної частини території України та збільшити можливість для в'їзного туризму, в т. ч. зеленого, сільського.</p> <p>3. Інтегрувати положення конвенції в діяльність Мінсоцполітики можна шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та аналогічних програм на наступні роки), а також шляхом внесення змін і доповнень до законів України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» та «Про природно-заповідний фонд України».</p>	<p>природокористування з боку місцевого населення. Упередження загрози потребуватиме значної просвітницької, інформаційної та контрольної активності з боку держави.</p> <p>3. Внаслідок виконання положень Конвенції може на певний перехідний період знизитися рівень конкурентоспроможності окремих видів економічної діяльності, насамперед, сільського господарства. Проте, в перспективі конкурентоспроможність має збільшитися.</p>
<h2>2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ</h2>	
<p style="text-align: center;">Сильні сторони</p> <p>1. Існуюча нормативно-правова база є досить розробленою і регулює значну кількість питань, що безпосередньо чи опосередковано стосуються питань підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>2. Положення Конвенції певною мірою інтегровані в законодавство України (Стратегія державної екологічної політики, НПД із охорони навколишнього природного середовища).</p> <p>3. Український народ має значні традиції ведення сільськогосподарської діяльності в посушливих степових умовах. Недарма значна частка виробництва зернових культур у степових районах Росії, Казахстану, Канади, США та деяких інших країн здійснюється українцями чи нащадками емігрантів із України.</p>	<p style="text-align: center;">Слабкі сторони</p> <p>1. В Україні стратегії, спрямовані на підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів досі не враховують питання боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи.</p> <p>2. У проектах планів або стратегій сталого розвитку, які, зокрема, спрямовані на боротьбу з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи, питання щодо підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів не є акцентованими пріоритетами.</p> <p>3. Територія України потерпає від дефіциту водних ресурсів, деградації земель, порушення природного стану екосистем.</p>
<p style="text-align: center;">Можливості</p> <p>1. Ураховування положень Конвенції для підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів є значним ресурсом зниження рівня бідності в Україні.</p>	<p style="text-align: center;">Загрози</p> <p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребує певних фінансових витрат, які в нинішніх умовах є дефіцитними в українському бюджеті.</p>

<p>2. Інтеграція положень Конвенції в політику щодо підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів дозволить відчутно збільшити потенціал сільськогосподарського виробництва в країні.</p> <p>3. Інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики можна шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та аналогічних програм на наступні роки.</p>	<p>2. Виконання положень Конвенції для підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів у межах Степового Криму не може бути реалізоване внаслідок анексії та окупації півострова Росією. Це стосується й тих регіонів країни, які є зоною бойових дій.</p>
<h3>3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ</h3>	
<h4>Сильні сторони</h4>	
<p>1. Існуюча нормативно-правова база є досить розробленою і регулює значну кількість питань, які безпосередньо чи опосередковано стосуються підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>2. В Україні наявні значні потенційні можливості зменшення викидів парникових газів шляхом інноваційної технологічної перебудови економіки.</p>	<h4>Слабкі сторони</h4> <p>1. Питання боротьби зі змінами клімату не інтегроване в нормативні документи з питань, які безпосередньо чи опосередковано стосуються підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів.</p> <p>2. У діяльності Мінсоцполітики щодо вирішення завдань підгалузі питанням імплементації положень РКЗК приділена недостатня увага.</p> <p>3. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
<h4>Можливості</h4>	
<p>1. Урахування положень РКЗК є значним ресурсом для підвищення добробуту громадян, зниження рівня бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів в Україні.</p> <p>2. Актуальність і значення положень РКЗК із часом буде тільки збільшуватися, враховуючи глобальні світові тенденції зміни клімату.</p> <p>3. Інтегрувати положення РКЗК у діяльність Мінсоцполітики можна шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та аналогічних програм на наступні роки.</p>	<h4>Загрози</h4> <p>1. Інтеграція та виконання положень РКЗК у підгалузі потребують певних фінансових витрат, які в нинішніх умовах є дефіцитними в українському бюджеті.</p> <p>2. Внаслідок інтеграції та виконання положень РКЗК можуть загостритися проблеми енергозабезпечення в окремих регіонах і галузях економіки країни.</p>

Таблиця 2. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галузеві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 2. До 2020 р. питання цінності біорізноманіття інтегроване в національні та місцеві стратегії розвитку та зменшення бідності та процеси планування, у фінансові, де це можливо, та звітні системи.	1. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.	Питання цінності біорізноманіття не інтегроване в програму.	1. Внести зміни до мети програми, виділивши серед територій гірську місцевість і території з природно-заповідним статусом. Сформулювати мету програми та аналогічних програм на наступні роки наступним чином: метою програми є зменшення кількості бідного населення серед працюючих, сімей із дітьми, особливо багатодітних, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, безпритульних дітей, безробітних, інвалідів, пенсіонерів, бездомних осіб, у сільській місцевості, в гірській місцевості, на територіях із природно-заповідним статусом і запобігання бідності.
		2. ЗУ «Про статус гірських населених пунктів в Україні»	Питання цінності біорізноманіття як чинник боротьби з бідністю не інтегроване в закон.	2. Додати до ст. 2 ЗУ «Про статус гірських населених пунктів в Україні» п. 6. про «встановлення доплат до ціни сільськогосподарської, лісопродуктової та іншої продукції, яка вироблена в місцевостях, що віднесені до гірських, і реалізується державі виробниками таких населених пунктів, якщо вона вироблена шляхом використання потенціалу екосистемних послуг».
		3. ЗУ «Про природно-заповідний фонд України»	Питання цінності біорізноманіття як чинник боротьби з бідністю не інтегроване в закон.	3. В ЗУ «Про природно-заповідний фонд України» додати пункт про «встановлення доплат до ціни сільськогосподарської, лісопродуктової та іншої продукції, яка вироблена на територіях із природно-заповідним статусом, і реалізується державі виробниками таких населених пунктів, якщо вона вироблена шляхом використання потенціалу екосистемних послуг».

		<p>4. Національний план дій із охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 р.</p>	<p>План дій не містить положень про значення цінності біорізноманіття для боротьби з бідністю.</p>	<p>4. Мінсоцполітики спільно з Мінекології взяти участь у виконанні п. 242 Національного плану дій із охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 р.: «Підготовка та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту щодо внесення змін до Податково-вого кодексу України в частині надання податкових пільг підприємствам, установам, організаціям і громадянам, на землях яких розміщуються об'єкти природно-заповідного фонду або об'єкти екологічної мережі».</p>
<p>1.2</p>	<p>Цільова задача 4. До 2020 р. уряди, бізнес та заінтересовані сторони на всіх рівнях вжили заходів для досягнення або впровадили плани сталого виробництва і споживання та не допускали перевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.</p>	<p>Завдання Цільової задачі 4 не інтегровано в програму.</p>	<p>Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року про шляхи та способи розв'язання проблеми та до аналогічних програм на наступні роки пункт: - збереження біорізноманіття й використання потенціалу екосистемних послуг територій і дотримання в межах територій, де існує загроза біорізноманіттю, принципу перевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів.</p>
<p>1.3</p>	<p>Цільова задача 7. До 2020 р. території, зайняті під сільське господарство, аквакультуру та лісівництво управлялися у сталій спосіб, забезпечуючи збереження біорізноманіття</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.</p>	<p>Питання щодо сталого управління сільськогосподарськими територіями, лісівництвом, рибальством не інтегровані в програму.</p>	<p>Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року про шляхи та способи розв'язання проблеми, та до аналогічних програм на наступні роки пункт: - управління територій, зайнятих під сільське господарство, аквакультуру та лісівництво в сталій спосіб для забезпечення збереження біорізноманіття.</p>
<p>1.4</p>	<p>Цільова задача 14. До 2020 р. екосистеми, які забезпечують основні послуги, включаючи основні послуги, пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя та добробут, будуть відновлені та захищені, з урахуванням</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.</p>	<p>Завдання Цільової задачі 14 не інтегроване в програму.</p>	<p>Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року про шляхи та способи розв'язання проблеми, та до аналогічних програм на наступні роки пункт про: - збереження та відновлення екосистем, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя і добробут, із урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.</p>

1.5	<p>потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення</p> <p>Цільова задача 18. До 2020 р. традиційні знання, нововведення і практики корінних і місцевих громад, що мають значення для збереження та сталого використання біорізноманіття, їхні традиційні способи використання біологічних ресурсів, враховуються, відповідно до національного законодавства та відповідних міжнародних зобов'язань, і повністю інтегровані та відображені в реалізації Конвенції шляхом повної та ефективної участі корінних і місцевих громад, на всіх відповідних рівнях.</p>	<p>1. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.</p> <p>2. Національний план дій із охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 р.</p>	<p>У програму не внесено положення щодо збереження та врахування історичного досвіду природокористування українського народу для боротьби з бідністю.</p> <p>Мінсоцполітики фактично не бере участь у виконанні п. 138 НПД.</p>	<p>1. Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року про шляхи і способи розв'язання проблеми, та до аналогічних програм на наступні роки пункт: - збереження та врахування історичного досвіду природокористування українського народу</p> <p>2. Мінсоцполітики скоординувати діяльність із Мінекології щодо виконання п. 138 НПД із охорони навколишнього природного середовища для створення системи навчання виробників сільськогосподарської продукції з урахуванням позитивного досвіду провадження сільськогосподарської діяльності із залученням сільськогосподарських дорадчих служб.</p>
<h2>2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ</h2>				
2.1	<p>Стаття 4. Сторони: в) інтегрують стратегії, спрямовані на викорінення зuboжіння, у зусилля з боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи</p> <p>Стаття 5. Сторони зобов'язуються: б) розробляти стратегії та встановлювати пріоритети,</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (постанова КМУ від 31.08.2011 № 1057).</p>	<p>У програму не інтегровані положення, які визначають зусилля в боротьбі з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи</p>	<p>1. Внести до мети Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) зміни, виділивши окремо території, що страждають від деградації земель і порушення природного стану екосистем. Сформулювати мету наступним чином: метою програми є зменшення кількості бідного населення серед працюючих, сімей із дітьми, особливо багатодітних, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, безпритульних дітей, безробітних, інвалідів, пенсіонерів, бездомних осіб,</p>

	<p>в рамках планів і/чи стратегій стійкого розвитку, у боротьбі з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи</p> <p>Стратегічні цілі:</p> <p>1) покращити умови життя населення уражених територій;</p> <p>2) покращити стан уражених екосистем</p>			<p>у сільській місцевості, в гірській місцевості, на територіях із природно-заповідним статусом, територіях, що страждають від деградації земель і порушення природного стану екосистем, і запобігання бідності.</p> <p>2. Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року про шляхи та способи розв'язання проблеми (та до аналогічних програм на наступні роки) пункти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - збереження біорізноманіття й використання потенціалу екосистемних послуг територій і дотримання в межах територій, де існує загроза біорізноманіттю, порушення стану екосистем, деградації земель, принципу неперевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів.
<h3>3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ</h3>				
<p>3.1</p>	<p>Сторони РКЗК за можливість враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної та екологічної політики та застосованні заходів і використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства і якості оточуючого середовища наслідки здійснення проєктів чи заходів, спрямованих на пом'якшення впливу зміни клімату чи пристосування до нього.</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (постанова КМУ від 31.08.2011 № 1057)</p>	<p>Питання боротьби зі зміною клімату не інтегровані в програму.</p> <p>Відсутність належної соціальної, в тому числі міграційної, політики може викликати соціальне напруження, суттєве додаткове навантаження на економіку держави, бідність населення.</p>	<p>Внести до розділу Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року до розділу про шляхи та способи розв'язання проблеми (та до аналогічних програм на наступні роки) пункти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - всебічне врахування можливих наслідків антропогенного впливу на довкілля, - необхідність розробки та впровадження механізмів реагування на можливі ризики зміни клімату для населення, а саме реагування на загострення проблем із водозабезпеченням південних і південно-східних регіонів України, на підвищення рівня захворюваності та смертності, появу «кліматичних біженців», на стан продовольчої безпеки України.

3.2	<p>Стаття 4. Сторони: g) сприяють і співпрацюють при проведенні наукових, технологічних, технічних, соціально-економічних, інших досліджень, систематичних спостережень і створенні банків даних, пов'язаних із кліматичною системою і призначених для поглиблення знань, а також зменшення або усунення невизначеностей, які залишились, щодо причин, наслідків, масштабів і строків зміни клімату та щодо економічних і соціальних наслідків різних стратегій реагування</p>	<p>Наказом Міністрів України затверджено склад Міжвідомчої робочої групи з питань адаптації до зміни клімату та Міжвідомчої комісії із забезпечення РКЗК, які забезпечують координацію діяльності органів виконавчої влади, спрямовану, в тому числі на підготовку Стратегії адаптації до зміни клімату в Україні (з урахуванням наукових, технологічних, технічних, соціально-економічних та інших досліджень).</p>	<p>До складу цих організаційних структур не входить представник Міністерства України</p>	<p>Міністерства України брати активну участь у роботі оновленого складу Міжвідомчої робочої групи з питань адаптації до зміни клімату та Міжвідомчої комісії із забезпечення РКЗК, які забезпечують координацію діяльності органів виконавчої влади, спрямовану, в тому числі на підготовку Стратегії адаптації до зміни клімату в Україні.</p>
3.3	<p>Стаття 4. Сторони: h) сприяють і співпрацюють у питаннях повного, відкритого й оперативного обміну відповідною науковою, технологічною, економічною і юридичною інформацією, пов'язаною з кліматичною системою та зміною клімату, а також із економічними та соціальними наслідками різних стратегій реагування</p>	<p>Представники Міністерства України входять до складу відповідних міжвідомчих Комісій, зокрема Міжвідомчу Комісію з питань подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсів потенціалу при РНБО, створену Указом Президента України (№ 361/2008 від 15 квітня 2008 р.)</p>	<p>Представники Міністерства України не входять до складу міжвідомчих Комісій, інших організаційних структур, діяльність яких спрямована на забезпечення виконання положень РКЗК, співпрацю в питаннях повного, відкритого та оперативного обміну відповідною науковою, соціально-</p>	<p>Міністерства України активізувати міжвідомчу взаємодію, зокрема з Міністерствами України, іншими міністерствами та відомствами з метою врахування при формуванні та реалізації соціальної політики положень РКЗК і міжнародних зобов'язань у рамках РКЗК.</p>

			<p>економічною інформацією, пов'язаною з кліматичною системою та зміною клімату, а також з економічними та соціальними наслідками різних стратегій реагування.</p>	
<p>3.4</p>	<p>Стаття 6. Сторони підтримують: і) розроблення та здійснення програм просвіти й інформування громадськості та з проблем зміни клімату та її наслідків</p>	<p>Наказом МОН України створена Комісія з екології при міністерстві, Координаційні міжгалузеві ради з екологічної освіти та виховання при міністерстві.</p>	<p>Представники Мінісоцполітики України не входять до складу Комісії та Координаційних міжгалузевих рад із екологічної освіти та виховання.</p>	<p>Мінісоцполітики України покращити міжвідомчу взаємодію з МОН України шляхом участі представників міністерства в діяльності Комісії з екології при міністерстві, Координаційних міжгалузевих рад із екологічної освіти та виховання при МОН.</p>
<p>3.5</p>	<p>Стаття 6. Сторони співпрацюють у: іі) розробленні та здійсненні програм у галузі освіти та підготовки кадрів, включаючи зміцнення національних установ і обмін персоналом або його відрядження для підготовки експертів у цій галузі, особливо в інтересах країн, які розвиваються.</p>	<p>В Україні реалізується Сьома Рамкова програма ЄС «Seventh Framework Programme for research and technological development» (7РП/FP7), програма Горизонт 2020, що є основним інструментом ЄС для фінансування наукових досліджень, у тому числі з питань, які стосуються енергетики та зміни клімату, координатором якої є МОН України.</p>	<p>Інформація щодо можливостей участі в цих програмах, а також щодо результатів впровадження в Україні Шостої Рамкової програми ЄС (2007-2008 рр.) на сайті Мінісоцполітики України відсутня.</p>	<p>Мінісоцполітики України покращити інформування громадськості, науковців шляхом розміщення відповідних інформаційних, аналітичних і звітних матеріалів щодо участі України в міжнародних проєктах і програмах, зокрема щодо участі наукових і освітянських структур у Рамкових програмах ЄС (Шоста Рамкова програма (2007-2008 рр.) і Сьома Рамкова програма ЄС «Seventh Framework Programme for research and technological development» (7РП/FP7), Горизонт 2020), що є основним інструментом ЄС для фінансування наукових досліджень, у тому числі з питань, що стосуються енергетики та зміни клімату.</p>

ПІДГАЛУЗЬ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ

Таблиця 3. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Нормативно-правова база є доволі добре розробленою і охоплює порівняно широке коло питань із забезпечення громадян гідною працею.</p> <p>2. Законодавчою та виконавчою гілками державної влади напрацьований величезний масив нормативних актів і нормотворчий досвід у цій галузі ще з радянських часів.</p> <p>3. Забезпечення гідних умов праці, оплати праці, гарантування права на працю та відпочинок громадян знайшли своє відображення в нормативно-правових актах у достатньо повній мірі.</p>	<p>1. У діяльності Мінісоцполітики щодо вирішення завдань підгалузі питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага. Зокрема, не здійснюється озайомлення населення з можливостями використання потенціалу біорізноманіття в господарській діяльності, способами сталого ведення сільського господарства, лісового господарства та практичного застосування набутих знань у трудовій діяльності.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Урахування положень Конвенції дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників.</p> <p>2. Інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінісоцполітики можна шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 р. і аналогічних програм на наступні роки.</p> <p>3. Подальша інтеграція та впровадження положень Конвенції в практику діяльності міністерства потребує розробки спеціальних програм.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що стане додатковим навантаженням на бюджет.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в сільській місцевості не є фактором, який стимулює інтеграцію та впровадження положень Конвенції.</p> <p>3. Інтеграція України до світових і регіональних ринків сільськогосподарської продукції створює загрозу спеціалізації країни на вирощуванні культур, які особливо інтенсивно виснажують ґрунти та негативно впливають на біорізноманіття.</p>

2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Нормативно-правова база підгалузі є доволі добре розробленою та охоплює порівняно широке коло питань щодо забезпечення громадян гідною працею.</p> <p>2. Законодавчою та виконавчою гілками державної влади напрацьований величезний масив нормативних актів і нормотворчий досвід у цій галузі ще з радянських часів.</p> <p>3. Забезпечення гідних умов праці, оплати праці, гарантування права на працю та відпочинок громадян знайшли своє відображення в нормативно-правових актах у достатньо повній мірі.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики недостатня увага приділяється створенню нових робочих місць, збільшенню розмірів заробітної плати в ході виконання програм дій з боротьби з опустелюванням/деградацією земель.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Врахування положень Конвенції дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників, забезпечити зменшення рівня бідності в Україні.</p> <p>2. Інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики можна шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року та аналогічних програм на наступні роки.</p> <p>3. Подальша інтеграція та впровадження положень Конвенції в практику діяльності міністерства потребує розроблення спеціальних програм.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в Україні, насамперед у сільській місцевості, не є фактором, що стимулює інтеграцію та впровадження положень Конвенції.</p> <p>3. Інтеграція України до світових і регіональних ринків сільськогосподарської продукції створює загрозу спеціалізації країни на вирощуванні культур, які особливо інтенсивно виснажують ґрунти.</p>
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Нормативно-правова база підгалузі є доволі добре розробленою та охоплює порівняно широке коло питань щодо забезпечення громадян гідною працею.</p> <p>2. Законодавчою та виконавчою гілками державної влади напрацьовано</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики щодо вирішення завдань підгалузі питанням імплементації положень РКЗК приділена недостатня увага.</p> <p>2. Недостатньою є діяльність, спрямована на створення нових робочих місць, збільшення розмірів заробітної плати для</p>

<p>величезний масив нормативних актів і нормотворчий досвід у цій галузі ще з радянських часів.</p> <p>3. Забезпечення гідних умов праці, оплати праці, гарантування права на працю та відпочинок громадян знайшли своє відображення в нормативно-правових актах у достатньо повній мірі.</p>	<p>забезпечення виконання програм дій щодо реалізації положень РКЗК.</p> <p>3. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
<p>Можливості</p> <p>1. Врахування положень РКЗК дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників, забезпечити зменшення рівня бідності в Україні.</p> <p>2. Інтегрувати положення РКЗК у діяльність Мінісоцполітики можна шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року, Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та Національного плану дій із охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 рр., а також до аналогічних програм і планів на наступні роки.</p>	<p>Загрози</p> <p>1. Інтеграція та виконання положень РКЗК у підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що стане додатковим навантаженням на бюджет.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в Україні, насамперед у сільській місцевості, не є фактором, що стимулює інтеграцію та впровадження положень РКЗК.</p>

Таблиця 4. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галузеві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 1. До 2020 року люди обізнані про вартісну цінність біорізноманіття та про кроки, які вони можуть здійснити для того, щоб зберегати та використовувати його в сталий спосіб.	Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року	Програма не містить положень про вартісну цінність біорізноманіття та про кроки, які громадяни України можуть здійснити для того, щоб зберегати та використовувати його в сталий спосіб.	1. Державній службі зайнятості при здійсненні заходів, спрямованих на сприяння зайнятості населення, зокрема пошуку підходящої роботи, працевлаштування громадян, надання інформаційних, консультативних і профорієнтаційних послуг, включити послугу щодо інформування населення про цінність біорізноманіття та можливості використання у сталий спосіб потенціалу екосистемних послуг у господарській діяльності. 2. Внести зміни до «Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року», додавши до розділу «Шляхи вирішення проблеми» пункт: - стимулювання захищеності роботодавців у модернізації виробництва, розвитку сфер енергозбереження, будівництва, туристичної та рекреаційно-курортної інфраструктури» використання потенціалу біорізноманіття та екосистемних послуг.
1.2	Цільова задача 6. До 2020 р. регулювання та промисел всіх запасів риби, безхребетних видів і водних рослин здійснюються в сталий спосіб, законно та із застосуванням	Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року.	В Україні внаслідок дії кількох чинників, зокрема через недостатність кількості працівників природоохоронних	Мінекології опрацювати пропозиції щодо збільшення штатної кількості працівників природоохоронних органів для забезпечення ефективного збереження біорізноманіття.

	<p>екосистемного підходу для уникнення надмірного вилову; плани відновлення та заходи впроваджуються для всіх збіднених видів; рибальство не має значного негативного впливу на види, яким загрожує зникнення, вразливі екосистеми та вплив рибальства на запаси, види та екосистеми не перевищує безпечні екологічні ліміти.</p>		<p>органів, порушується законодавство щодо промислу всіх запасів риби, безхребетних видів і водних рослин. Програма не враховує потреби в збільшенні штатної кількості працівників у природо-охоронній сфері.</p>	
<p>1.3</p>	<p>Цільова задача 7. До 2020 року території, зайняті під сільське господарство, аквакультуру та лісівництво, управлялися в сталій спосіб, забезпечуючи збереження біорізноманіття.</p>	<p>Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року.</p>	<p>В Україні внаслідок недостатньої кількості працівників природо-охоронних органів території, зайняті під сільське господарство, аквакультуру та лісівництво, управляються не в сталій спосіб і недостатньою мірою забезпечують збереження біорізноманіття. Програма не враховує потреби в збільшенні штатної кількості працівників у природо-охоронній сфері.</p>	<p>Внести зміни до «Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року», додавши до розділу «План заходів щодо сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць» завдання: - розробити та подати Кабінету Міністрів України проекти актів законодавства з легалізації заробітної плати та робочих місць громадян, які зайняті збиранням лісопродуктової продукції, та забезпечити при здійсненні їх господарської діяльності дотримання вимог збереження біорізноманіття.</p>

2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ				
2.1	<p>Прийняття чи активізація заходів, що посилюють один одного, з метою збільшення ефекту від діяльності в рамках програм дій щодо боротьби з опустелюванням/деградацією земель, а також зусиль зі збереження біорізноманіття, адаптації до змін клімату та пом'якшення їх наслідків.</p>	<p>Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року</p>	<p>Програма не охоплює питання боротьби з опустелюванням/деградацією земель, здійснення зусиль, спрямованих на збереження біорізноманіття, адаптацію до змін клімату та пом'якшення їх наслідків.</p>	<p>1. Державній службі зайнятості при здійсненні заходів, спрямованих на сприяння зайнятості населення, зокрема пошуку підходящої роботи, працевлаштування громадян, надання інформаційних, консультативних і профорієнтаційних послуг, організації професійного навчання, організації тимчасових громадських робіт тощо передбачити організацію тимчасових громадських робіт, спрямованих на боротьбу з деградацією земель (заліснення схилів ярів, висадження лісосмуг тощо).</p>
2.2	<p>Пошук інноваційних джерел і механізмів фінансування зусиль щодо боротьби з опустелюванням/деградацією земель і пом'якшення наслідків посух, включаючи приватний сектор, ринкові механізми, торгівлю, відповідні фонди та організації громадянського суспільства, інші механізми фінансування заходів із адаптації до змін клімату та пом'якшення їх наслідків, зі збереження та сталого використання біорізноманіття, боротьби з голодом і бідністю.</p>	<p>Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року</p>	<p>Програма не передбачає організацію навчання громадян основам організації та ведення сільськогосподарської діяльності екологічно невиснажливими способами.</p>	<p>1. Державній службі зайнятості при здійсненні заходів, спрямованих на сприяння зайнятості населення, зокрема пошуку підходящої роботи, працевлаштування громадян, надання інформаційних, консультативних і профорієнтаційних послуг, організації професійного навчання громадян основам організації та ведення сільськогосподарської діяльності екологічно невиснажливими способами. 2. Передбачити в перспективних планах діяльності Міністерства проведення інвестиційних форумів із метою сприяння зайнятості в аграрному секторі регіонів України, в яких має місце опустелювання.</p>

3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ

<p>3.1</p> <p>Сторони РКЗК проводять національну політику та застосовують відповідні заходи в пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом обмеження своїх антропогенних викидів парникових газів і захисту та підвищення якості своїх поглиначів і накопичувачів парникових газів.</p>	<p>Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року</p>	<p>Програма не передбачає при здійсненні заходів, спрямованих на сприяння зайнятості населення, надання організацію тимчасових громадських робіт, направлених на зменшення викидів парникових газів (ренатуралізація колишніх боліт, теплова санація будівель, впровадження альтернативних і відновлюваних джерел енергії тощо).</p>	<p>Державній службі зайнятості при здійсненні заходів, спрямованих на сприяння зайнятості населення, зокрема пошуку підходящої роботи, працевлаштування громадян, надання інформаційних, консультативних і професійних послуг, організації професійного навчання, організації тимчасових громадських робіт тощо, передбачити організацію тимчасових громадських робіт, спрямованих на зменшення викидів парникових газів (ренатуралізація колишніх боліт, теплова санація будівель, впровадження альтернативних і відновлюваних джерел енергії тощо).</p>
<p>3.2</p> <p>Сторони РКЗК за можливістю враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної, екологічної політики, при застосуванні заходів використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проектів чи заходів.</p>	<p>Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року</p>	<p>Програма не передбачає оцінки та врахування негативних для економіки, здоров'я суспільства та якості довкілля наслідків реалізації заходів, передбачених цією Програмою.</p>	<p>Внести зміни до «Програми сприяння зайнятості населення і стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року», додавши до розділу «Шляхи вирішення проблеми» пункти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стимулювання зацікавленості роботодавців у модернізації виробництва, розвитку сфер енергозбереження, будівництва, туристичної та рекреаційно-курортної інфраструктури; – впровадження екологічно дружніх технологій, зокрема технологій, спрямованих на мінімізацію впливу на клімат.

ПІДГАЛУЗЬ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ СТАРОСТІ

Таблиця 5. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Забезпечення гідної старості на законодавчому рівні підтверджено численними нормативно-правовими актами.</p> <p>2. Гарантування гідних умов життя та діяльності особам після працездатного віку забезпечується в достатньо повній мірі.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Одним із можливих напрямків посилення уваги до забезпечення збереження біорізноманіття в контексті забезпечення гідної старості, який не реалізується, є надання певних пенсійних пільг громадянам, які працювали в природоохоронній сфері, екофільних виробництвах тощо. Надання пенсійних пільг, як свідчить досвід в інших сферах виробництва, дасть можливість залучити до природоохоронної роботи та інтеграції положень Конвенції значну кількість громадян і надасть їм певні переваги в забезпеченні гідної старості.</p> <p>2. Інтегрувати положення Конвенції в підгалузь можна шляхом внесення змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91).</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на Пенсійний фонд.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в Україні та тенденції природного руху населення демонструють тренд до збільшення демографічного навантаження, пов'язаного, насамперед, зі збільшенням частки населення пенсійного віку.</p>
2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Забезпечення гідної старості на законодавчому рівні підтверджено численними нормативно-правовими актами та в достатньо повній мірі забезпечує гарантування гідних умов життя й діяльності особам після працездатного віку.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики не використані можливості зі створення сприятливої атмосфери для впровадження положень Конвенції за допомогою належного посилення відповідних існуючих законів, а в тих випадках, коли вони відсутні, за допомогою підготовки та впровадження нових законів і</p>

	<p>формування довготермінової політики та програм дій.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
<p>Можливості</p> <p>1. Одним із можливих напрямків посилення уваги до боротьби з опустелюванням, деградацією земель у контексті забезпечення гідної старості є на-дання певних пенсійних пільг громадянам, які працювали в природо-охоронній сфері, екофільних виробництвах тощо. Надання пенсійних пільг, як свідчить досвід в інших сферах діяльності, дасть можливість залучити до природоохоронної роботи та інтеграції положень Конвенції значну кількість громадян і надати їм певні переваги в забезпеченні гідної старості</p> <p>2. Інтегрувати положення Конвенції в підгалузь можна шляхом внесення змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91).</p>	<p>Загрози</p> <p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на Пенсійний фонд.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в Україні та тенденції природного руху населення демонструють тренд до збільшення демографічного навантаження, насамперед збільшення частки населення пенсійного віку.</p>
<p>3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ</p>	
<p>Сильні сторони</p> <p>1. На законодавчому рівні забезпечення гідної старості підтверджено численними нормативно-правовими актами, що в достатньо повній мірі гарантує гідні умови життя та діяльності особам після працездатного віку.</p>	<p>Слабкі сторони</p> <p>1. У діяльності Мінсоцполітики питанням імплементації положень РКЗК приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
<p>Можливості</p> <p>1. Одним із можливих напрямків посилення уваги до боротьби зі зміною клімату в контексті забезпечення гідної старості може бути надання певних пенсійних пільг громадянам, які працювали в природоохоронній сфері, екофільних виробництвах тощо. Надання пенсійних пільг, як свідчить досвід в інших сферах діяльності, дасть можливість залучити до природоохоронної роботи та інтеграції положень РКЗК значну кількість громадян і надати їм певні переваги в забезпеченні гідної старості</p> <p>2. Інтегрувати положення Конвенції в підгалузь можна шляхом внесення змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91).</p>	<p>Загрози</p> <p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на Пенсійний фонд.</p> <p>2. Сучасна демографічна ситуація в Україні та тенденції природного руху населення демонструють тренд до збільшення демографічного навантаження, насамперед збільшення частки населення пенсійного віку.</p>

Таблиця 6. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галузеві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 2. До 2020 року питання цінності біорізноманіття інтегроване в національні та місцеві стратегії розвитку та зменшення бідності та процеси планування, у фінансові, де це можливо, та звітні системи.	Закон України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91)	Питання цінності біорізноманіття та збереження природних екосистем не інтегровані в документи, які регулюють питання забезпечення гідної старості, зокрема в Законі України «Про пенсійне забезпечення».	1. Опрацювати питання внесення змін до ст. 13 «Пенсії за віком на пільгових умовах» до Закону України «Про пенсійне забезпечення», передбачивши надання пільг громадянам, які працювали в природоохоронній сфері, на екофільних виробництвах тощо.
2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ				
2.1	д) створювати сприятливу атмосферу за допомогою належного посилення відповідних існуючих законів, а в тих випадках, коли вони відсутні, за допомогою видання нових законів і формування довготермінової політики та програм дій.	Закон України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91)	Питання боротьби з опустелюванням і збереження природних екосистем не інтегровані в документи, що регулюють питання забезпечення гідної старості, зокрема в Законі України «Про пенсійне забезпечення».	1. Опрацювати питання щодо внесення змін до ст. 13 «Пенсії за віком на пільгових умовах» до Закону України «Про пенсійне забезпечення», передбачивши надання пільг громадянам, які працювали в природоохоронній сфері, на екофільних виробництвах тощо.
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ				
3.1	Сторони РКЗК за можливістю враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної та екологічної політики та застосовують заходи й використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проєктів чи заходів, спрямованих на пом'якшення впливу зміни клімату чи пристосування до нього.	Закон України «Про пенсійне забезпечення» (№ 1788-ХІІ від 05.11.91)	Питання, пов'язані зі зміною клімату, не інтегровані в документи, які регулюють питання забезпечення гідної старості, зокрема в Законі України «Про пенсійне забезпечення».	1. Опрацювати питання внесення змін до ст. 13 «Пенсії за віком на пільгових умовах» до Закону України «Про пенсійне забезпечення», передбачивши надання пільг громадянам, які працювали в природоохоронній сфері, на екофільних виробництвах тощо.

ПІДГАЛУЗЬ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Таблиця 7. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Національне законодавство в галузі забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення характеризується динамічним розвитком та інтенсивним нарощуванням нормативно-правової бази.</p>	<p>1. У діяльності Мінісоцполітики питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p> <p>3. Не здійснюється робота щодо комплексного дослідження потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення в екосистемних послугах.</p> <p>4. Не здійснюється діяльність, спрямована на те, щоб екосистеми, які забезпечують основні послуги, в тому числі послуги, пов'язані з водою, і впливають на здоров'я, благополуччя та добробут, у тому числі жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення, до 2020 р. були відновлені та захищені. Ця діяльність потребує міжгалузевого посвідчення зусиль.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Комплексне дослідження та оцінка потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення в екосистемних послугах дасть можливість посилити ефективність державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет.</p>

2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Національне законодавство в галузі забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення характеризується динамічним розвитком та інтенсивним нарощуванням нормативно-правової бази.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p> <p>3. Не здійснюється оцінка факторів соціальної вразливості відповідних категорій населення, які проживають на уражених процесами деградації земель територій областей України, яка може полегшити прийняття рішень, у тому числі щодо забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Оцінка факторів соціальної вразливості відповідних категорій населення, які проживають на уражених процесами деградації земель областей України, може полегшити прийняття рішень, у тому числі щодо забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет.</p>
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Національне законодавство щодо забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення характеризується динамічним розвитком і інтенсивним нарощуванням нормативно-правової бази.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики питанням імплементації положень РКЗК приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Мінімізація негативних наслідків зміни клімату на здоров'я населення дасть можливість забезпечити ефективну державну підтримку найбільш вразливих категорій населення.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет.</p>

Таблиця 8. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галузеві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 4. До 2020 року уряди, бізнес і зацікавлені сторони на всіх рівнях вжили заходи для досягнення або впровадили плани сталого виробництва та споживання й не допустили перевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів	Перспективні плани діяльності Мінсоцполітики	Цільова задача не врахована у перспективних планах діяльності Мінсоцполітики.	1. Передбачити в планах діяльності Мінсоцполітики України систему заходів, спрямованих на впровадження планів сталого виробництва та споживання. Такі заходи мають розроблятися разом із бізнесом і всіма зацікавленими сторонами, зокрема: об'єднаннями ветеранів; опікунськими організаціями; захисниками інтересів дітей-сиріт; організаціями інвалідів і людей похилого віку; організаціями громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; представниками сімей, які можуть опинитися або перебувають у складних життєвих обставинах, інших соціально вразливих верств населення; організаціями із захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; волонтерськими організаціями.
1.2	Цільова задача 14. До 2020 р. екосистеми, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя і добробут, будуть відновлені та захищені, з урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення	Перспективні плани діяльності Мінсоцполітики	Цільова задача не врахована в перспективних планах діяльності Мінсоцполітики.	2. Розробити із залученням наукових установ і експертів теоретико-методологічну та методичну основу комплексного дослідження для врахування потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення в екосистемних послугах, включаючи ті, що сприяють забезпеченню ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.

2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ			
2.1	Стаття 4. Сторони: в) інтегрують стратегії, спрямовані на викорінення збожіння, в зусилля по боротьбі з опустелюванням і пом'якшенню наслідків посухи	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року	Програма не враховує питання аналізу соціально-економічних тенденцій і оцінки пов'язаних з ними факторів вразливості на ураженні процесах деградації земель.
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ			
3.1	Сторони РКЗК за можливість враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної, екологічної політики та застосуванні заходів і використовують відповідні методи, наприклад оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проектів чи заходів, спрямованих на пом'якшення впливу зміни клімату чи пристосування до нього	Перспективні плани діяльності Мінсоцполітики	У діяльності Мінсоцполітики не враховуються питання ефективної підтримки найбільш вразливих категорій населення в контексті мінімізації негативних наслідків зміни клімату.
		Передбачити в процесі середньострокового планування державної соціальної політики та діяльності Мінсоцполітики застосування методів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків зміни клімату для здоров'я суспільства, зокрема щодо забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення.	

ПІДГАЛУЗЬ: ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ

Таблиця 9. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ	
Сильні сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. В існуючій нормативно-правовій базі регулюються питання стимулювання народжуваності, підтримки сім'ї, допомоги сім'ям із дітьми, багатодітним родинам, надання медичних послуг тощо. 2. В останні роки збільшилося фінансування заходів стимулювання народжуваності та підтримки сім'ї.
Слабкі сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. У діяльності Мінсоцполітики вирішено завдань підгалузі питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага. 2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо. 3. Серед широких верств населення не проводиться інформаційно-просвітницька робота щодо важливості збереження біорізноманіття та використання потенціалу екосистемних послуг у господарській діяльності для збереження природного стану екосистем і здоров'я нації. 4. Екологічним аспектам збереження нації приділяється недостатня увага.
Можливості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посилення уваги до екологічних аспектів збереження нації дасть можливість суттєво знизити показники смертності, збільшити тривалість життя, зменшити показники захворюваності в країні та її регіонах.
Загрози	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет. 2. Сучасна демографічна ситуація в Україні та тенденції природного руху населення демонструють тренд до збільшення демографічного навантаження, насамперед збільшення частки населення пенсійного віку.
2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ 3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ	
Сильні сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. В існуючій нормативно-правовій базі регулюються питання стимулювання народжуваності, підтримки сім'ї, допомоги сім'ям
Слабкі сторони	<ol style="list-style-type: none"> 1. У діяльності Мінсоцполітики щодо вирішення завдань підгалузі питанням імплементації положень Конвенції приділена недостатня увага.

<p>із дітьми, багатодітним родинам, надання медичних послуг тощо. 2. В останні роки збільшилося фінансування заходів зі стимулювання народжуваності, підтримки сім'ї.</p>	<p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо. 3. Екологічним аспектам збереження нації приділяється недостатня увага.</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>1. Посилення уваги до екологічних аспектів збереження нації дозволить суттєво знизити показники смертності, збільшити тривалість життя, зменшити показники захворюваності в країні та її регіонах.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенції в підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет. 2. Сучасна демографічна ситуація в Україні та тенденції природного руху населення демонструють тренд до збільшення демографічного навантаження, насамперед збільшення частки населення пенсійного віку.</p>

Таблиця 10. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галузеві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 1. До 2020 року люди обізнані про важливу цінність біорізноманіття та про кроки, які вони можуть здійснити для того, щоб зберегти та використовувати його в сталій спосіб	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року	Питання цінності біорізноманіття не інтегровані в програму.	1. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункт: - проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо важливості збереження потенціалу біорізноманіття та використання потенціалу екосистемних послуг у господарській діяльності.
1.2	Цільова задача 4. До 2020 р. уряди, бізнес і зацікавлені сторони на всіх рівнях вжили заходи для досягнення або впровадили плани сталого виробництва та споживання й не допустили перевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року	Програма не враховує задачі збереження біорізноманіття та використання потенціалу екосистемних послуг території і дотримання в межах території, де існує загроза біорізноманіттю, принципу неперевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів.	2. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункт: - збереження біорізноманіття та використання потенціалу екосистемних послуг території і дотримання в межах території, де існує загроза біорізноманіттю, принципу неперевищення екологічно безпечних лімітів використання природних ресурсів.
1.3	Цільова задача 14. До 2020 р. екосистеми, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, та роблять внесок у здоров'я,	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року	Програма не враховує завдання щодо збереження та відновлення екосистем, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги,	3. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункт:

	<p>благополуччя та добробут, будуть відновлені й захищені, з урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.</p>		<p>пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя і добробут, із урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.</p>	<p>- збереження і відновлення екосистем, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, і роблять внесок у здоров'я, благополуччя й добробут, із урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.</p>
<h2>2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ</h2>				
<p>2.1</p>	<p>Стаття 4. Сторони: а) приймають комплексний підхід щодо фізичних, біологічних і соціально-економічних аспектів процесів опустелювання та посухи Стаття 5. Сторони зобов'язуються: б) розробляти стратегії та встановлювати пріоритети, в рамках планів і/чи стратегій стійкого розвитку, в боротьбі з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи. Стратегічні цілі: 1) покращити умови життя населення уражених територій 2) покращити стан уражених екосистем</p>	<p>Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року (Закон України № 1065-VI від 05.03.2009).</p>	<p>Національний план дій недостатньо мірою акцентує увагу на екологічних аспектах сприятливого середовища для розвитку дитини.</p>	<p>1.1. Внести зміни в «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» в розділі «Мета і завдання програми, основні напрями її виконання» до п.1 «Охорона здоров'я та формування здорового способу життя дітей 1.1. Охорона здоров'я», сформулювавши положення «створення безпечного та сприятливого середовища для розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя» наступним чином: - створення екологічно безпечного і сприятливого середовища для розвитку дитини. 1.2. Для системного міжгалузевого вирішення проблеми необхідно прийняти Стратегію сталого (збалансованого) розвитку, в якій потрібно визначити завдання, обов'язкові для виконання на міжгалузевому рівні, в т. ч. у діяльності Міністерства: - розроблення та впровадження стратегії захисту здоров'я людей від впливу негативних чинників навколишнього середовища з чіткою регламентацією надходження в довкілля речовин і енергії, шкідливих для здоров'я; - розроблення та впровадження стратегії забезпечення особистісного розвитку людини; - розроблення та проведення медико-соціальних заходів щодо збереження соматичного та психофізіологічного здоров'я населення, запобігання епідеміям і екологічно</p>
	<p>Питання важливості покращення життя та охорони здоров'я на уражених територіях інтегроване в окремі закони України. Зокрема, про це йдеться в Законі України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської</p>	<p>Для України, 15% площі якої займають території з кризовою екологічною ситуацією, бажано системно посилити ступінь інтеграції положень щодо покращення умов проживання населення на територіях із порушеними екосистемами.</p>	<p>Діяльність міжгалузевого вирішення проблеми необхідно прийняти Стратегію сталого (збалансованого) розвитку, в якій потрібно визначити завдання, обов'язкові для виконання на міжгалузевому рівні, в т. ч. у діяльності Міністерства: - розроблення та впровадження стратегії захисту здоров'я людей від впливу негативних чинників навколишнього середовища з чіткою регламентацією надходження в довкілля речовин і енергії, шкідливих для здоров'я; - розроблення та впровадження стратегії забезпечення особистісного розвитку людини; - розроблення та проведення медико-соціальних заходів щодо збереження соматичного та психофізіологічного здоров'я населення, запобігання епідеміям і екологічно</p>	

		катастрофи» (№ 796-ХІІ від 28.02.1991) в статті 17 «Організація медичного обстеження і оздо-влення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».		<p>зумовленим захворюванням;</p> <p>- забезпечення безкоштовних базових медичних послуг для всіх верств населення;</p> <p>- збереження та поліпшення сукупності природних і соціальних умов, які забезпечують здоров'я і привалість життя людини, а також відповідність життєвого простору індивідуальним і суспільним потребам.</p> <p>1.3. Інтегрувати в роботу Мінсоцполітики завдання, спрямовані на покращення стану екосистем.</p> <p>1.4. Інтегрувати в програми Мінсоцполітики завдання щодо покращення умов проживання населення на територіях із порушеними екосистемами.</p>
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ				
3.1	Сторони РКЗК за можливість враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної, екологічної політики та застосуванні заходів і використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проектів чи заходів	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.	Питання боротьби зі зміною клімату не інтегроване в програму.	<p>1.1. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункт:</p> <p>- всебічно враховувати можливі наслідки зміни клімату на економіку, здоров'я суспільства та якість навколишнього середовища.</p> <p>1.2. Враховувати в діяльності Мінсоцполітики при розробці заходів зі збереження нації, забезпечення здорових умов проживання населення завдання 34 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження в господарську діяльність моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій (система очищення комунальних стоків, водопостачання, збереження водних і земельних ресурсів, енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, екологічно невиснажливий спосіб ведення присадибного господарства тощо)».</p>

ПІДГАЛУЗЬ: ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Таблиця 11. SWOT-аналіз.

1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ 2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ 3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Існуюча нормативно-правова база є достатньо розробленою та охоплює значну кількість питань, які безпосередньо чи опосередковано регулюють становлення громадянського суспільства в Україні.</p> <p>2. В Україні є значний позитивний досвід участі інститутів громадянського суспільства в захисті природи з урахованням положень КБР, РКЗК, КБО, здійсненні діяльності зі впровадження в країні концепції сталого розвитку.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики щодо вирішення завдань, спрямованих на становлення громадянського суспільства, питанням імплементації положень Конвенцій приділена недостатня увага.</p> <p>2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо.</p> <p>3. Відсутні спеціалізовані Програми діяльності щодо забезпечення імплементації положень Конвенцій у практику діяльності Мінсоцполітики.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Значну кількість екологічних проблем розвитку регіонів і локальних громад можна вирішити, активізувавши участь громадськості в прийнятті рішень щодо вибору моделей природокористування.</p> <p>2. Удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території є обов'язковою умовою практичного переходу країни до моделі сталого (збалансованого) розвитку.</p> <p>3. Інтегрувати положення Конвенцій у підгалузь можна шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та аналогічних програм на наступні роки) та Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (№ 212 від 24 березня 2012 р.).</p> <p>4. Доцільно внести в наступний План діяльності Мінсоцполітики завдання становлення громадянського суспільства як окремої цілі.</p>	<p>1. Залучення інститутів громадянського суспільства до участі в обговоренні екологічних наслідків реалізації господарських проєктів може значно подовжити терміни їх виконання.</p> <p>2. При вирішенні питань розміщення екологічно небезпечних об'єктів державного та регіонального значення, можуть виникати конфлікти з локальними громадами.</p> <p>3. Під гаслами захисту природи можуть відбуватися процеси усунення економічних конкурентів.</p>

Таблиця 12. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, галуzeві плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 1. До 2020 року люди обізнані про вартісну цінність біорізноманіття та про кроки, які вони можуть здійснити для того, щоб зберігати та використовувати його у сталій спосіб.	Перспективний План діяльності Міністерства соціальної політики України	З одного боку, роль і значення Мінсоцполітики в імплементації положень Конвенції про біорізноманіття не оцінена належним чином, з іншого – в документах, що визначають напрями діяльності міністерства, питання інтеграції положень Конвенції та завдання переходу до моделі збалансованого розвитку не опрацьовані	<p>1. Внести в План діяльності Міністерства соціальної політики України на період після 2016 року окрему ціль «Становлення громадянського суспільства».</p> <p>2. Одним із завдань для досягнення зазначеної цілі визначити: - проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо важливості збалансованого вирішення економічних, соціальних і екологічних проблем на принципах сталого розвитку та положень Конвенції.</p> <p>3. У контексті виконання п. 34 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження в господарську діяльність, зокрема в будівництво, моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій (система очищення комунальних стоків, водопостачання, збереження водних і земельних ресурсів, енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, екологічно невиснажливий спосіб ведення присадибного господарства тощо)» підготувати відповідні посібники та забезпечити їх пропаганду за участю інститутів громадянського суспільства.</p> <p>4. Залучати інститути громадянського суспільства до виконання п. 35 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Проведення навчально-просвітницьких акцій, спрямованих на впровадження моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій» і п. 36 «Утворення на місцевому рівні інформаційно-експериментальних і демонстраційно-навчальних центрів для популяризації впровадження та поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій».</p> <p>5. Забезпечити участь громадських організацій у здійсненні громадського контролю у сфері охорони довкілля в межах територій проживання.</p>

		<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року</p>		<p>6. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо важливості збереження потенціалу біорізноманіття та використання потенціалу екосистемних послуг у господарській діяльності; - сприяння запровадженню суб'єктами господарювання програм і міжнародних стандартів соціальної відповідальності бізнесу, в тому числі – стандартів у природоохоронній сфері; - започаткування територіальних осередків дорадчої служби для надання консультацій підприємцям із питань сільськогосподарського виробництва з урахуванням потреб збереження довкілля
		<p>Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (№ 212 від 24 березня 2012 року)</p>		<p>7. Внести зміни до Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», доповнивши розділ 6. 4 «Завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та шляхи їх реалізації» положенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території
<p>2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ</p>				
<p>2.1</p>	<p>Стаття 4. Сторони: а) запроваджують комплексний підхід щодо фізичних, біологічних і соціально-економічних аспектів процесів опустелювання та посухи</p> <p>Стаття 5. Сторони зобов'язуються:</p>	<p>Перспективний План діяльності Міністерства соціальної політики України</p>	<p>З одного боку, роль і значення Мінсоцполітики в імplementації положень Конвенції про боротьбу з опустелюванням не оцінена належним чином, із іншого – в документах, що визначають напрями діяльності міністерства,</p>	<p>1.1. У контексті виконання п. 34 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження в господарську діяльність, зокрема в будівництво моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій (система очищення комунальних стоків, водопостачання, збереження водних і земельних ресурсів, енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, екологічно невиснажливий</p>

<p>г) сприяти обізнаності місцевого населення та його участі, особливо жінок і молоді, за підтримки неурядових організацій, у зусиллях із боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи;</p> <p>д) створювати сприятливу атмосферу за допомогою належного посилення відповідних існуючих законів, а в тих випадках, коли вони відсутні, коли вони відсутні, за допомогою видання нових законів і формування довготермінової політики та програм дій.</p>		<p>питання інтеграції положень цієї Конвенції та завдання переходу до моделі збалансованого розвитку не опрацьовані</p>	<p>спосіб ведення присадибного господарства тощо)» підготувати відповідні посібники та забезпечити їх пропаганду за участю інститутів громадянського суспільства.</p> <p>1.2. Залучати інститути громадянського суспільства до виконання п. 35 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Проведення навчально-просвітницьких акцій, спрямованих на впровадження моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій» і п. 36 «Утворення на місцевому рівні інформаційно-експериментальних та демонстраційно-навчальних центрів для популяризації впровадження та поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій».</p> <p>1.3. Забезпечити участь громадських організацій у здійсненні громадського контролю в сфері охорони довкілля в межах території проживання.</p>
	<p>Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (№ 212 від 24 березня 2012 р.)</p>	<p>Указ не містить положень про участь інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території</p>	<p>1.4. Внести зміни до Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», доповнивши розділ 6.4 «Завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та шляхи їх реалізації» положенням:</p> <p>- удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території.</p>

3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ			
3.1	<p>Сторони РКЗК за можливість враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної та екологічної політики та в застосованні заходів і використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшення до мінімуму негативних для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідків здійснення проектів чи заходів</p>	<p>Указ Президента України «Про Стратегію розвитку державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» (№ 212 від 24 березня 2012 р.)</p>	<p>Указ не містить положень щодо участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території.</p> <p>1.2. У контексті виконання п. 34 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження у господарську діяльність, зокрема в будівництво, моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій (система очищення комунальних стоків, водопостачання, збереження водних і земельних ресурсів, енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, екологічно невиснажливий спосіб ведення присадибного господарства тощо)» підготувати відповідні посібники та забезпечити їх пропаганду за участю інститутів громадянського суспільства.</p> <p>1.3. Залучати інститути громадянського суспільства до виконання п. 35 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Проведення навчально-просвітницьких акцій, спрямованих на впровадження моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій» та п. 36 «Утворення на місцевому рівні інформаційно-експериментальних і демонстраційно-навчальних центрів для популяризації впровадження та поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій».</p> <p>1.4. Забезпечити участь громадських організацій у здійсненні громадського контролю в сфері охорони довкілля в межах територій проживання.</p>
			<p>1.1. Внести зміни до Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», доповнивши розділ 6. 4 «Завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та шляхи їх реалізації» положенням:</p> <p>- удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх території.</p> <p>1.2. У контексті виконання п. 34 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Розроблення та затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження у господарську діяльність, зокрема в будівництво, моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій (система очищення комунальних стоків, водопостачання, збереження водних і земельних ресурсів, енергозбереження, використання альтернативних джерел енергії, екологічно невиснажливий спосіб ведення присадибного господарства тощо)» підготувати відповідні посібники та забезпечити їх пропаганду за участю інститутів громадянського суспільства.</p> <p>1.3. Залучати інститути громадянського суспільства до виконання п. 35 НПД із охорони навколишнього природного середовища «Проведення навчально-просвітницьких акцій, спрямованих на впровадження моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій» та п. 36 «Утворення на місцевому рівні інформаційно-експериментальних і демонстраційно-навчальних центрів для популяризації впровадження та поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій».</p> <p>1.4. Забезпечити участь громадських організацій у здійсненні громадського контролю в сфері охорони довкілля в межах територій проживання.</p>

ПІДГАЛУЗЬ: РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Таблиця 13. SWOT-аналіз.

**1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ
2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ
3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ**

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Існуюча нормативно-правова база є досить розробленою та охоплює значну кількість питань, що безпосередньо чи опосередковано регулюють питання формування та реалізації регіональної політики в Україні.</p>	<p>1. У діяльності Мінсоцполітики з вирішення завдань регіональної соціальної політики питанням імплементації положень Конвенцій приділена недостатня увага. 2. Координація робіт із іншими центральними органами виконавчої влади організована недостатньо. 3. На сьогоднішній день наявні значні диспропорції в рівні соціального розвитку регіонів України</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Регіональна соціальна політика може забезпечити повніше запровадження положень КБР, РКЗК, КБО шляхом врахування їх при формуванні та реалізації регіональних програм і планів дій.</p>	<p>1. Інтеграція та виконання положень Конвенцій у підгалузі потребують досить значних фінансових витрат, що може стати додатковим навантаженням на бюджет.</p>

Таблиця 14. GAP-аналіз.

№	Положення та/або стратегічні цілі конвенції	Нормативно-правові акти, службові плани та програми	Прогалини	Рекомендації
1. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ				
1.1	Цільова задача 14. До 2020 р. екосистеми, які забезпечують основні послуги, включаючи послуги, пов'язані з водою, й роблять внесок у здоров'я, благополуччя та добробут, будуть відновлені та захищені, з урахуванням потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення.	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.	Програма не враховує регіональні аспекти соціальної політики в контексті потреб відновлення та захисту екосистем	1.1. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» зміни до пункту щодо забезпечення державної підтримки розвитку депресивних територій додавши до нього «з урахуванням потреб збереження довкілля».
1.2	Цільова задача 18. До 2020 року традиційні знання, нововведення та практики корінних і місцевих громад, що мають значення для збереження та сталого використання біорізноманіття, їхні традиційні способи використання біологічних ресурсів враховуються, відповідно до національного законодавства та відповідних міжнародних зобов'язань, і повністю інтегровані та відображені в реалізації Конвенції шляхом повної та ефективної участі корінних і місцевих громад на всіх відповідних рівнях.	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року.	Програма не враховує питання використання досвіду природокористування, накопиченого в регіонах України.	1.2. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» пункт: - участь корінних і місцевих громад у вирішенні питань збереження та сталого використання потенціалу екосистемних послуг регіонів
2. КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО БОРОТЬБУ З ОПУСТЕЛЮВАННЯМ				
2.1	Стаття 4. Сторони: а) запроваджують комплексний підхід щодо фізичних, біологічних і соціально-	Питання врахування та упередження можливих	1.1. Для принципного розв'язання проблеми необхідно прийняти Стратегію сталого (збалансованого) розвитку України, в якій потрібно сформулювати наступне завдання: - розроблення та впровадження регіональної політики, яка	

	<p>економічних аспектів процесів опустелювання й посухи Стаття 5. Сторони зобов'язуються: г) сприяти обізнаності місцевого населення та його участі, особливо жінок і молоді, за підтримки неурядових організацій, у зусиллях із боротьби з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи Стратегічні цілі: 1) покращити умови життя населення вражених територій; 2) покращити стан уражених екосистем</p>	<p>політики України</p>	<p>негативних соціальних наслідків у регіонах, які страждають від деградації земель і руйнування екосистем, не інтегровані в діяльність Мінсоцполітики</p>	<p>забезпечуватиме гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів, регулярний моніторинг її виконання, а також узгоджуватиметься зі стратегією сталого (збалансованого) розвитку України; - розроблення та реалізація узгоджених регіональних програм сталого (збалансованого) розвитку на основі комплексного міжрегіонального підходу до використання природо-ресурсної бази країни; - оптимізація співвідношення рівнів розвитку регіонів на основі врахування природних, природно-ресурсних, історичних, соціокультурних чинників розвитку кожного з них; - класифікація регіонів України за рівнем техногенного навантаження та поліпшення екологічної ситуації в найпроблемніших регіонах; - зміцнення горизонтальних зв'язків між регіонами шляхом виконання спільних соціально-економічних і екологічних програм і проведення міжрегіональних природоохоронних заходів.</p>
<h3>3. РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ</h3>				
<p>3.1</p>	<p>Сторони РКЗК за можливість враховують пов'язані зі зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної та екологічної політики та при застосуванні заходів і використовують відповідні методи, наприклад, оцінки наслідків, складені та визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проектів чи заходів</p>	<p>Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року</p>	<p>Врахування на рівні регіонів наслідків відповідної соціальної, економічної та екологічної політики з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства та якості навколишнього середовища наслідки здійснення проектів чи заходів у регіонах не інтегроване в діяльність Мінсоцполітики</p>	<p>1.1. Мінсоцполітики організувати та провести низку семінарів для представників регіональних управлінських структур, присвячених важливості врахування можливих екологічних наслідків при плануванні та здійсненні регіональних програм соціального розвитку. Залучити до цього процесу представників Мінкології, міжнародних організацій. 1.2. Внести до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (та до аналогічних програм на наступні роки) до розділу «Шляхи та способи розв'язання проблеми» зміни до пункту щодо визначення найбільш важливих сегментів регіональних промислових комплексів і формування на їх основі відповідних інвестиційних зон для залучення приватного капіталу в їх розвиток із врахуванням потреб збереження довкілля. 1.3. Розробити пропозиції щодо надання соціальних пілг для підприємств і громадян, які використовують потенціал альтернативних джерел енергії регіонів.</p>

ВИСНОВКИ

1. В Україні на законодавчому рівні відчувається недостатнє узгодження змістовного наповнення окремих законодавчих актів, які регулюють питання переходу країни до збалансованого розвитку.

2. До цього часу в законодавчих актах, програмах, стратегіях розвитку відсутні системність і узгодженість. Вони, в основному, стосуються або:

- окремо взятих економічних, соціальних чи екологічних блоків розвитку;

- галузевих аспектів розвитку;

- окремих просторових аспектів розвитку на рівні регіонів, населених пунктів і локальних громад.

3. Ефективність і успішність впровадження принципів збалансованого розвитку, інтеграції положень Ріо в практику, секторальну політику в її галузевому та просторовому вимірах може бути забезпечена шляхом наскрізного взаємоузгодження законодавчих актів, програм і планів дій, які регулюють зазначені питання.

4. Основою для здійснення такого взаємоузгодження має стати Стратегія сталого (збалансованого) розвитку України та Національний план дій із її впровадження.

5. Стосовно інтеграції положень конвенцій Ріо в діяльність Мінсоцполітики в контексті забезпечення соціального благополуччя можна зазначити, що:

- в основних законодавчих актах України, які регулюють питання природоохоронної діяльності, виконання міжнародних зобов'язань країни з

переходу до сталого (збалансованого) розвитку, роль і значення міністерства та його можливостей як одного з центральних органів виконавчої влади не отримали належної оцінки;

- у цільових програмах, інших документах, що визначають зміст і напрями роботи міністерства питанням природоохоронної діяльності, впровадженню принципів сталого (збалансованого) розвитку, інтеграції положень конвенцій Ріо приділяється недостатня увага;

- вирішення проблеми потребує виконання завдань, сформульованих у висновках 3 і 4, та внесення відповідних змін у програмні документи Мінсоцполітики;

- Мінсоцполітики має значний потенціал щодо інтеграції положень конвенцій Ріо в секторальну політику та в окремі підгалузі.

6. Прогалини, що стосуються окремих підгалузей, є системними та типовими й для інших підгалузей. Із одного боку, роль і значення Мінсоцполітики в інтеграції положень Конвенції Ріо про біорізноманіття не оцінена належним чином, і з іншого – в документах, що прямо чи опосередковано визначають напрями діяльності Міністерства, питання інтеграції положень цієї Конвенції не опрацьовані.

7. Становлення громадянського суспільства, участь громадян у вирішенні питань забезпечення сталого розвитку є важливим чинником забезпечення практичного виконання положень Конвенції Ріо.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Мінсоцполітики в своїй діяльності, спираючись на наявну законодавчу та нормативно-правову базу та програмні документи, які визначають цілі та напрями його діяльності, може реалізувати потенціал із інтеграції положень конвенцій Ріо в секторальну політику та в окремі підгалузі, зокрема:

У підгалузі 1. Підвищення добробуту громадян, зниження бідності та досягнення соціальної справедливості в розподілі доходів:

1.1. Щодо Конвенції про біорізноманіття зазначимо:

- Урахування положень Конвенції при формуванні та реалізації відповідної політики сприятиме підвищенню добробуту громадян, зниженню бідності та досягненню соціальної справедливості в розподілі доходів.

- У першу чергу, зазначене стосується населення сільських територій, гірських територій, земель ПЗФ, яке, отримавши законодавчо урегульовані, підкріплені можливості, зможе в сталий (збалансований) спосіб використовувати та зберігати потенціал біорізноманіття та підвищувати рівень добробуту.

- Інтеграція положень Конвенції при формуванні та реалізації відповідної політики сприятиме підвищенню добробуту громадян, зниженню бідності та досягненню соціальної справедливості в розподілі доходів, дозволить покращити атрактивність ландшафтів значної частини території України та збільшити можливості для в'їзного туризму, в т. ч. зеленого, сільського. Необхідні розроблення та впровадження підпрограм, які включали б розвиток ремесел, зеленого туризму, проведення громадських робіт у зонах заповідно-рекреаційного фонду.

- Пропонується забезпечити

інтеграцію положень Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та наступних аналогічних програм.

- Пропонуються зміни та доповнення до законів України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» та «Про природно-заповідний фонд України».

1.2. Щодо Конвенції про боротьбу з опустелюванням:

- Врахування положень Конвенції при формуванні та реалізації відповідної політики сприятиме підвищенню добробуту громадян, зниженню бідності та досягненню соціальної справедливості в розподілі доходів.

- Інтеграція положень Конвенції при формуванні та реалізації відповідної політики сприятиме підвищенню добробуту громадян, зниженню бідності та досягненню соціальної справедливості в розподілі доходів, дозволить відчутно збільшити потенціал сільськогосподарського виробництва в країні.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та аналогічних програм.

1.3. Щодо Рамкової конвенції ООН про зміну клімату:

- Врахування положень Конвенції при формуванні та реалізації відповідної політики сприятиме підвищенню добробуту громадян, зниженню бідності та досягненню соціальної справедливості в розподілі доходів.

- Актуальність і значення впровадження положень Конвенції з

часом буде тільки збільшуватись, враховуючи глобальні світові тенденції зміни клімату.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та аналогічних програм.

У підгалузі 2. Забезпечення гідної праці:

2.1. Щодо Конвенції ООН про збереження біорізноманіття

- Врахування положень Конвенції дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників, зменшити бідність в Україні.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року. Подальша інтеграція та впровадження положень Конвенції в практику діяльності міністерства потребує розробки спеціальних програм.

2.2. Щодо Конвенції про боротьбу з опустелюванням:

- Врахування положень Конвенції дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників, зменшити бідність в Україні.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року. Подальша інтеграція та впровадження положень Конвенції в практику діяльності міністерства потребує розробки спеціальних програм.

2.3. Щодо Рамкової конвенції ООН про зміну клімату

- Урахування положень Конвенції дасть можливість суттєво покращити ситуацію на ринку праці, збільшити кількість робочих місць і рівень оплати праці окремим категоріям робітників, досягти зменшення бідності в Україні.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенції в діяльність Мінсоцполітики шляхом внесення змін до Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року та Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (на наступні роки).

- Внесення відповідних доповнень до Національного плану дій із охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки або врахувати необхідність інтеграції положень Конвенції при розробці Національного плану дій на наступні роки.

У підгалузі 3. Забезпечення гідної старості

3.1. Щодо Конвенції ООН про збереження біорізноманіття

3.2. Щодо Конвенції про боротьбу з опустелюванням

3.3. Щодо Рамкової конвенції ООН про зміну клімату

- Одним із можливих напрямків посилення уваги до забезпечення збереження біорізноманіття, боротьби з опустелюванням, упередження зміни клімату в контексті забезпечення гідної старості, який не реалізується, є надання певних пенсійних пільг громадянам, що працювали в природоохоронній сфері, на екофільних виробництвах тощо.

- Надання пенсійних пільг, як свідчить досвід в інших сферах, дасть можливість залучити до природоохоронної роботи та інтеграцій положень конвенцій Ріо значну кількість громадян і надати їм певні преференції в

забезпеченні гідної старості.

- Пропонується інтегрувати положення Конвенцій у підгалузь, шляхом внесення змін до Закону України від 05.11.91 № 1788-ХІІ «Про пенсійне забезпечення».

У підгалузі 4. Забезпечення ефективної державної підтримки найбільш вразливих категорій населення

4.1. Щодо Конвенції про біорізноманіття:

Комплексне дослідження щодо урахування потреб жінок, корінних і місцевих громад, бідних і вразливих верств населення в екосистемних послугах, дозволить посилити ефективність державної підтримки найбільш уразливих категорій населення.

4.2. Щодо Конвенції про боротьбу з опустелюванням:

Оцінка факторів соціальної вразливості на уражених процесами деградації земель областей України полегшить прийняття рішень, у тому числі в галузі забезпечення ефективної державної підтримки найбільш уразливих категорій населення.

Необхідно врахувати необхідність розробки та впровадження механізмів реагування на можливі ризики впливу зміни клімату для населення, а саме на можливе загострення проблем із водозабезпечення південних і південно-східних регіонів України, підвищення рівня захворюваності та смертності, появи «кліматичних біженців», на стан продовольчої безпеки України.

4.3. Із Рамкової конвенції ООН про зміну клімату:

- Мінімізація негативних наслідків зміни клімату для здоров'я суспільства дозволить забезпечити ефективну державну підтримку вразливих категорій населення.

У підгалузі 5. Збереження нації.

- Посилення уваги до екологічних аспектів збереження нації дозволить суттєво знизити показники смертності,

збільшити тривалість здорового життя, зменшити показники захворюваності в країні та її регіонах.

У підгалузі 6. Формування громадянського суспільства.

- Значну кількість екологічних проблем розвитку регіонів і локальних громад можна вирішити, активізувавши участь громадськості в прийнятті рішень щодо вибору моделей природокористування.

- Удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства в прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які стосуються питань вибору моделей природокористування та покращення умов проживання в межах їх територій є обов'язковою умовою практичного переходу країни до моделі сталого (збалансованого) розвитку.

- Пропонується інтегрувати положення конвенції в підгалузь, зокрема шляхом внесення змін до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року та Указу Президента України від 24 березня 2012 р. № 212 „Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

- Внести в наступний План діяльності Мінсоцполітики завдання становлення громадянського суспільства як окремої цілі.

В підгалузі 7. Регіональна соціальна політика.

- Регіональна соціальна політика може забезпечити повніше врахування можливостей здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на виконання положень конвенцій Ріо в межах території всієї держави та в її окремих регіонах на принципах системності, комплексності та територіальності.

- Проведений аналіз показав недостатній рівень координації центральних органів виконавчої влади у

вирішенні завдань переходу до сталого розвитку в цілому та імplementації положень Конвенцій Ріо зокрема. Успішне вирішення проблеми потребує налагодження такої координації. В якості основного нормативно-правового документа, який створить підстави для цього, слід розглядати Стратегію сталого (збалансованого) розвитку. Також Мінсоцполітики України необхідно брати більш активну участь у роботі оновленого складу Міжвідомчої робочої групи з питань адаптації до зміни клімату та Міжвідомчої комісії із забезпечення РКЗК, що забезпечують координацію діяльності органів виконавчої влади, спрямовану, у тому числі на підготовку Стратегії адаптації до зміни клімату в Україні.

- Мінсоцполітики має бути ширше задіяно в числі відповідальних виконавців завдань НПД, що дасть можливість забезпечити певні кроки з імplementації положень Конвенцій Ріо в його політику. В Положення про діяльність Міністерства соціальної політики (від 6 квітня 2011 року №

389/2011) внести зміни та доповнення до напрямів

і завдань його діяльності, які регламентують поєднання питань соціальної політики та сталого розвитку.

- Особливої уваги потребує посилення таких напрямів роботи Мінсоцполітики як регіональна соціальна політика та становлення громадянського суспільства, посилення ролі громадськості у вирішенні соціальних, інших аспектів збалансованого розвитку.

- Питання регіональної соціальної політики є сьогодні одними з найгостріших в Україні. Вони практично не враховуються в процесі імplementації положень Конвенцій Ріо в секторальну політику.

- Важливим напрямом Мінсоцполітики має бути й посилення уваги до залучення громадськості до вирішення завдань переходу до сталого розвитку, зокрема – до імplementації положень Концепцій Ріо в секторальну політику.

ГЛОСАРІЙ

Безробітні (за методологією МОП) – особи віком 15–70 років (zareєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно відповідають трьома умовам: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносять осіб, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді тощо.

Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування.

Бідність – неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – на стадії виробництва визначають як різницю між випуском у ринкових цінах і проміжним споживанням у цінах покупців або як суму валових доданих вартостей видів економічної діяльності та податків на продукти за винятком субсидій на продукти. Починаючи з 2001 року, розрахунки ВДВ здійснюють за видами економічної діяльності.

Гірські населені пункти – міста, селища міського типу, селища, сільські населені пункти, які розташовані в

гірській місцевості, мають недостатньо розвинуті сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність.

Критеріями віднесення населених пунктів до категорії гірських є:

розташування населеного пункту або частини його, на якій проживає більше третини мешканців цього населеного пункту, на висоті 400 метрів і вище над рівнем моря на території, рельєф якої дуже розчленований і 50 і більше відсотків сільськогосподарських угідь у межах цього пункту розміщені на схилах крутизною 12 градусів і більше;

якщо на одного мешканця припадає менше 0,25 га ріллі або за її відсутності – менше 0,60 га сільськогосподарських угідь;

суворі кліматичні умови: холодна та довга зима (середня тривалість – не менше 115 днів, середньодобова температура повітря в січні не перевищує мінус 4° за Цельсієм), прохолодне коротке літо (середня тривалість – не більше двох місяців, середньодобова температура в липні не перевищує 20° за Цельсієм), велика кількість опадів (середньорічна сума опадів у рідкому й твердому стані – не менше 600 мм), мають місце селєві явища, повені, вітровали, снігові намети, сейсмічність.

Населені пункти, які розташовані на висоті 400 метрів і вище над рівнем моря та відповідають двом критеріям і не менш як двом показникам третього критерію - «суворі кліматичні умови» цієї статті, набувають статусу гірських.

Домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для

життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати в будь-яких із цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи (стаття 1 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення»).

Доходи населення – обсяг нарахованих у грошовій і натуральній формі: заробітної плати (включаючи одержану населенням із-за кордону), прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальних допомог та інших поточних трансфертів.

Економічно активне населення, згідно з концепцією робочої сили, – це населення обох статей віком 15–70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів і послуг. Економічно активними вважають осіб, зайнятих економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті), та безробітних.

Житловий фонд – сукупність житлових приміщень, включаючи житлові будинки, спеціальні будинки (гуртожитки, притулки, будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів – дорослих і дітей, дитячі будинки, інтернати при школах і школи-інтернати), квартири, службові житлові приміщення, інші житлові приміщення в будівлях, придатних для проживання. В складі житлового фонду не враховують дачі, літні садові будиночки, спортивні та туристичні бази, мотелі, кемпінги, санаторії, будинки відпочинку, пансіонати, будинки для приїжджих, готелі, залізничні вагони та інші будівлі

та приміщення, призначені для сезонного й тимчасового проживання, незалежно від часу проживання в них громадян.

Загальні коефіцієнти народжуваності та смертності – відношення, відповідно, кількості народжених (живими) та кількості померлих протягом календарного року до середньорічної кількості наявного населення. Розраховують на 1000 осіб наявного населення.

Зайняті – зайнятими (за матеріалами вибіркового обстежень) вважають осіб віком 15–70 років, які: працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності; були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих і суспільних потреб із метою отримання доходу (заробітної плати) в грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єкті господарювання, заснованих на їх власності, в тому числі безоплатно.

Зареєстрований безробітний – особа працездатного віку, яка зареєстрована в територіальному органі

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері зайнятості населення та трудової міграції, як безробітна й готова та здатна приступити до роботи.

Інвалідність – соціальна недостатність унаслідок обмеження життєдіяльності людини, яка викликана порушенням здоров'я зі стійким розладом функцій організму, що призводить до необхідності соціального захисту та допомоги.

Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України й який забезпечує формування та реалізує державну політику в сфері праці та соціальної політики, зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального діалогу, соціального захисту, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики з пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, зокрема забезпечення їх психологічної реабілітації, санаторно-курортного лікування, технічними та іншими засобами реабілітації, житлом; надання освітніх послуг, організації поховання, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються,

осіб, звільнених із військової служби, та учасників антитерористичної операції; в сфері промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю; зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг, інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Мінсоцполітики є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, надання гуманітарної допомоги.

Міське та сільське населення. До міського населення відносять осіб, які проживають у міських поселеннях, до сільського – які проживають у сільській місцевості. Міські поселення – це населені пункти, затверджені законодавчими актами як міста та селища міського типу. Всі інші населені пункти – сільські.

Навантаження не зайнятих трудовою діяльністю громадян на одне вільне робоче місце, вакансію – відношення кількості в державній службі зайнятості громадян, не зайнятих трудовою діяльністю, до кількості вільних робочих місць, вакантних посад, заявлених підприємствами, установами та організаціями.

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у грошовій і натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки

(посадові оклади), премії, доплати, надбавки, інші види оплати за невідпрацьований час. Включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Оплата праці найманих працівників – заробітна плата, фактичні та умовні внески на соціальне страхування, які здійснюються роботодавцем і обчислюються на підставі нарахованих сум. Заробітна плата – це винагорода в грошовій або натуральній формі, яка має бути виплачена роботодавцем-резидентом найманому працівникові за роботу, виконану ним у звітному періоді, незалежно від того, є цей працівник резидентом чи нерезидентом.

Пенсіонер – особа, яка відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» отримує пенсію, довічну пенсію, або члени її сім'ї, які отримують пенсію в разі смерті цієї особи у випадках, передбачених цим Законом.

Пенсія – щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого Законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Природний приріст (скорочення) населення – різниця між кількістю народжених живими та кількістю померлих.

Прожитковий мінімум – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження здоров'я, набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів і мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Рівень безробіття (за методологією МОП) – відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

Рівень захворюваності – частка від ділення кількості хворих із уперше в житті встановленим діагнозом на середньорічну кількість постійного населення.

Середня очікувана тривалість життя при народженні – кількість років, які в середньому належить прожити даному поколінню народжених за умови, що протягом усього життя цього покоління (при переході його з одного віку до іншого) рівень смертності буде дорівнювати сучасному рівню смертності населення в окремих вікових групах.

Система пенсійного забезпечення – в Україні складається з трьох рівнів, перші два – загальнообов'язкове державне пенсійне страхування:

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах солідарності та субсидування й здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах і в порядку, передбачених Законом.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або відповідних недержавних пенсійних фондах – суб’єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, яка базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців і їх об’єднань у формуванні пенсійних накопичень із метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах і в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Соціальні послуги – комплекс заходів із надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих

обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв’язання їхніх життєвих проблем.

Соціальний захист у разі настання безробіття – комплекс заходів, передбачений загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття та законодавством про зайнятість населення.

Сумарний коефіцієнт народжуваності – середня кількість дітей, народжених жінкою в гіпотетичному поколінні за все її життя, за умови збереження в кожній віковій групі існуючого рівня народжуваності. Розраховують як суму вікових коефіцієнтів народжуваності за всіма віковими інтервалами; його розмір не залежить від вікового складу населення та характеризує середній рівень народжуваності в календарному році, для якого його визначають.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Перелік законодавчих актів та програм в сфері соціальної політики в Україні

Закони України

1. Закон України «Про зайнятість населення» № 406-VII від 04.07.2013;
2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» N 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012;
3. Закон України від 05.07.2012 № 5067- VI «Про зайнятість населення».
4. Закон України “Про благодійництво та благодійні організації” N 5073-VI від 05.07.2012;
5. Закон України „Про громадські об’єднання” № 5026-VI від 22.06.2012;
6. Закон України «Про доступ до публічної інформації» № 4652-VI від 13.04.2012.
7. Закон України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” N 3720-VI від 08.09.2011;
8. Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”;
9. Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" N 3135-VI від 15.03.2011;
10. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» N 3038-VI від 17.02.2011;
11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2457-VI;
12. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 №2464-VI;
13. Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI “Про судоустрій та статус суддів”;
14. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року» (22.01.2010 р. № 1804-VI);
15. Закон України „Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” № 537-V від 9.01.2007;
16. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» N 2850-IV від 08.09.2005;
17. Закон України від 02.06.2005 №2623 «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей»;
18. Закон України «Про соціальний захист дітей війни» №2195-IV від 18.11.2004 ;
19. Закон України "Про соціальні послуги" N 1891-IV від 24.06.2004;
20. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» від 18.05.2004 №1727-IV;
21. Закон України «Про затвердження загальнодержавної програми розвитку малих міст» N 1580-IV від 04.04.2004;
22. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 №1382-IV;
23. Закон України “Про політичні партії в Україні” N 1349-IV від 27.11.2003;
24. Закон України від 06.10.2003 №2961- IV «Про реабілітацію інвалідів в Україні» зі змінами;

25. Закон України від 10.07.2003 №1102 «Про поховання та похоронну справу»;
26. Закон України від 09.07.2003 №1057-IV «Про недержавне пенсійне забезпечення»;
27. Закон України від 09.07.2003 №1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
28. Закон України «Про соціальні послуги» № 966-IV від 19.06.2003;
29. Закон України «Про генеральну схему планування території України» N 5459-VI від 16.10.2002;
30. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» N 18-рп/2001 від 13.12.2001;
31. Закон України від 07.06.2001 № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування»;
32. Закон України від 01.06.2000 № 1767-III «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною»;
33. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» N 1458-III від 17.02.2000;
34. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 №2402-III;
35. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами зумовленими народженням та похованням» від 18.01.2001 №2240-III;
36. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" (зі змінами) N 2213-III від 11.01.2001;
37. Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» від 16.11.2000 року №2109-III;
38. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України N 5463-VI від від 16.10.2000»;
39. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1.06.2000 №1768-III;
40. Закон України «Про планування і забудову територій» N 1699-III від 20.04.2000;
41. Закон України «Про пенсії за особливі заслуги в Україні» від 01.06.2000 №1767-III;
42. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 01.06.2000 № 1775-III (зі змінами);
43. Закон України «Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років» від 20.04.2000 №1684-III;
44. Закон України «Про жертви нацистських переслідувань» від 23.03.2000 № 1584-III;
45. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 №1533-III;
46. Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» N 1537-III від 02.03.2000;
47. Гірничий Закон України від 6.10.1999 №1127-XIV;
48. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 №1105-XIV;
49. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» N 133-XIV від 30.09.98;
50. Закон України від 02.09.2008 № 345-VI «Про підвищення престижності

- шахтарської праці”;
51. Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист» від 24.03.1998 №203/98-ВР;
 52. Закон України від 23.09.97 № 540/97-ВР “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”;
 53. Закон України «Про місцеве самоврядування» № 280/97-ВР від 10.05.1997;
 54. Закон України «Про відпустки» № 504/96-ВР від 15.11.1996;
 55. Закон України “Про звернення громадян” N 394/96-ВР від 02.10.96;
 56. Закон України «Про оплату праці» N 144/95-ВР від 20.04.95;
 57. Закон України № 56/95-ВР “Про статус гірських населених пунктів в Україні” від 15.02.95;
 58. Закон України “Про телебачення та радіомовлення” N 3760-ХІІ від 21.12.93;
 59. Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» від 16.12.1993 №3722-ХІІ зі змінами та доповненнями;
 60. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 №3551-ХІІ;
 61. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 №3356-ХІІ;
 62. Закон України «Про державну допомогу сім’ям з дітьми» від 21.11.1992 №2811-ХІІ;
 63. Основи законодавства України про охорону здоров’я від 19.11.1992 №2801-ХІІ;
 64. Закон України «Про основи містобудування» N 2780-ХІІ від 16.11.92;
 65. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” N 2783-ХІІ від 16.11.92;
 66. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 №2694-ХІІ зі змінами та доповненнями;
 67. Закон України “Про інформацію” N 2658-ХІІ від 02.10.92;
 68. Закон України від 09.04.92 № 2262-ХІІ “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;
 69. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 №2011-ХІІ;
 70. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 06.12.1991 №1931-ХІІ;
 71. Закон України від 13.12.91 № 1977-ХІІ “Про наукову і науково-технічну діяльність”;
 72. Закон України від 05.11.91 № 1788-ХІІ “Про пенсійне забезпечення”;
 73. Закон України від 17.04.1991 №963-ХІІ «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні»;
 74. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 №796-ХІІ;
 75. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації” N 988-ХІІ від 23.04.91;
 76. Закон України від 17.04.91 № 962-ХІІ “Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні”;
 77. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 №875-ХІІ зі змінами;
 78. Закон України від 28.02.91 № 796-ХІІ “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”;

79. Кодекс законів про працю України N 322-VIII (322а-08) від 10.12.71;
80. Закон України «Про Державний бюджет України» на поточний бюджетний рік.

Укази Президента України

1. Указ Президента України № 19/2013 "Про Державну службу зайнятості України".
2. Указ Президента України від 01.06.2013 № 312 «Про додаткові заходи із забезпечення гарантій реалізації прав та законних інтересів дітей».
3. Указ Президента України від 16.01.2013 №19/2013 «Про Державну службу зайнятості України»;
4. Указ Президента України від 24 березня 2012 р. № 212 „Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації”;
5. Указ Президента України від 5 травня 2011 р. № 548 «Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України»;
6. Указ Президента України від 5 травня 2011 р. № 547 «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації»;
7. Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»;
8. Указ Президента України від 26.02.2010 р. № 274/2010 «Про невідкладні заходи з подолання бідності»;
9. Указ Президента України від 18.12.2007 №1228 «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями»;
10. Указ Президента України від 27.12.2005 №1845 «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення соціальної, медичної та трудової реабілітації інвалідів»;
11. Указ Президента України від 01.06.2005 №900 «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями»;
12. Указ Президента України від 31 липня 2004 р. № 854 “Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”;
13. Указ Президента України від 1 серпня 2002 р. № 683 “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади”;
14. Указ Президента України від 15 серпня 2001 р. № 637/2001 «Про затвердження Стратегії подолання бідності».

Постанови Кабінету Міністрів України

1. Постанова КМУ від 21.11.2013 №896 «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)».
2. Постанова КМУ від 21.11.2013 №895 «Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»;
3. Постанова Кабінету Міністрів України „Про надання пільг та субсидій для відшкодування витрат на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій мешканцям житлових будинків, у яких створено об’єднання

- співвласників багатоквартирного будинку (житлово-будівельні кооперативи)” від 13.11.2013 № 860.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 795 “Деякі питання реалізації частини другої статті 42 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”;
 5. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 703 “Про віднесення деяких посад працівників органів державної влади, інших державних органів, установ до відповідних категорій посад державних службовців та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України”;
 6. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державної цільової соціальної програми підтримки сім’ї до 2016 року”
 7. Постанова КМУ від 17 липня 2013 р. № 509 "Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про зайнятість населення";
 8. Постанова КМУ від 05.06.2013 №400 «Про затвердження Порядку формування та ведення переліку суб’єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб’єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців»;
 9. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.05.2013 № 378 “Про затвердження Порядку порушення клопотання про призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною”.
 10. Постанова КМУ від 27.05.2013 р. № 437 "Питання видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства";
 11. Постанова КМУ від 20.05.2013 №359 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця»;
 12. Постанова КМУ від 22.04.2013 №305 «Про затвердження Порядку утворення спеціальних комісій для вжиття заходів щодо запобігання різкому зростанню безробіття під час масового вивільнення працівників»;
 13. Постанова КМУ від 29.04.2013 р. № 324 "Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів";
 14. Постанова КМУ від 15.04.2013 р. № 316 "Про затвердження нового складу Координаційної ради з питань реалізації в Україні Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд";
 15. Постанова КМУ „Про бюджет Пенсійного фонду України на 2013 рік”
 16. Постанова КМУ „Про затвердження Порядку списання заборгованості Пенсійного фонду України за позиками, наданими за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка, на суми списаної заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу”від 13.02.2013 р. № 104
 17. Постанова КМУ „Про підвищення розмірів пенсій у зв’язку із зростанням середньомісячної заробітної плати штатного працівника”від 15.04.2013 р. № 264
 18. Постанова КМУ „Про затвердження Порядку порушення клопотання про призначення пенсій за особливі заслуги перед Україною”від 29.05.2013 р. № 378
 19. Постанова КМУ „Про затвердження Порядку та умов визначення заробітної плати для обчислення пенсії державного службовця”від 19.06.2013 р. № 426
 20. Постанова КМУ „Деякі питання реалізації частини другої статті 42 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”від 30.10.2013 р. № 795
 21. Постанова Кабінету Міністрів України № 261 від 27.03.2013 „Про деякі питання

- організації оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”.
22. Постанова Кабінету Міністрів України „Про надання у 2013 році пільг особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною” від 01.08.2013 № 548.
 23. Постанова КМУ №400 від 5.06.2013 р. "Про затвердження Порядку формування та ведення переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців”;
 24. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 № 365 "Деякі питання реалізації статті 25 Закону України "Про зайнятість населення”;
 25. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 359 "Про затвердження Порядку видачі дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця”;
 26. Постанова КМУ від від 15 травня 2013 р. №340 "Про затвердження Порядку підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями”;
 27. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 р. № 324 "Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів”;
 28. Постанова КМУ №347 від 15.04.2013 р. "Деякі питання реалізації статті 26 та частини другої статті 27 Закону України "Про зайнятість населення”;
 29. Постанова КМУ №270 від 15.04.2013 р. "Про затвердження Порядку формування та використання резерву коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття”;
 30. Постанова КМУ №269 від 15.04.2013 р. "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення молоді першим робочим місцем”;
 31. Постанова КМУ від 20 березня 2013 р. № 207 "Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці”;
 32. Постанова КМУ від 20 березня 2013 року №198 "Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу”;
 33. Постанова КМУ №20 від 16 січня 2013 року "Про затвердження Порядку укладення договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях і Типової форми договору про стажування студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях”;
 34. Постанова КМУ від 20.03.2013 №207 «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці»;
 35. Постанова КМУ від 20.03.2013 №198 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу»;
 36. Постанова КМУ від 20.03.2013 №175 «Про затвердження Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру»;
 37. Постанова КМУ від 13.03.2013 №153 «Про затвердження Порядку компенсації роботодавцям частини фактичних витрат, пов'язаних із сплатою внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
 38. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2012 р. № 1193 „Про

- затвердження зразків свідоцтв про реєстрацію громадського об'єднання як громадської організації чи громадської спілки та про акредитацію відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації”;
39. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2012 р. № 1212 „Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань та обміну відомостями між зазначеним Реєстром і Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”;
 40. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2012 р. № 1209 „Про реєстрацію символіки громадського об'єднання”;
 41. Постанова КМУ від 19.12.2012 №1184 «Про затвердження Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати та внесення змін до переліку соціальних послуг, умов та порядку їх надання структурними підрозділами територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг)».
 42. Постанова №1008 від 15 жовтня 2012 року «Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення і стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року»;
 43. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2012 № 908 “Про підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни та деяких інших осіб, яким виповнилося 100 і більше років”;
 44. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2012 р. № 671 „Деякі питання реалізації в Україні Ініціативи „Партнерство “Відкритий Уряд””;
 45. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 р. № 658 «Про утворення Ради голів громадських рад при органах виконавчої влади»;
 46. Постанова КМУ від 05.04.2012 №321 «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей – інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів»;
 47. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 1057 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року»;
 48. Постанова КМУ від 30.11.2011 №1232 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві»;
 49. Постанова КМУ від 23.11.2011 №1210 «Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 50. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка»;
 51. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 583 «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади»;
 52. Постанова КМУ від від 23 лютого 2011 р. № 129 "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реєстрації державною службою зайнятості трудових договорів, укладених між працівниками та фізичними особами”;
 53. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”;

54. Постанова від 2 вересня 2010 р. № 809 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України”;
55. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 №1417«Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»;
56. Постанова КМУ від 12.08.2009 №887 «Про затвердження Порядку надання компенсації особам, які мають право на безоплатне отримання вугілля на побутові потреби, але проживають у будинках з центральним опаленням»;
57. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 №784 «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного доступу життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки «Безбар'єрна Україна»;
58. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 №565 «Про затвердження Порядку проведення безоплатного капітального ремонту власних житлових будинків і квартир осіб, що мають право на таку пільгу, а також першочерговий поточний ремонт житлових будинків і квартир осіб, які мають на це право»;
59. Постанова №94 від 29.01.2009 правління ФЗДССУВБ "Про порядок здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання настанню страхових випадків";
60. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 “Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади”;
61. Постанова КМУ від 10.09.2008 р. №839 "Про затвердження Положення про порядок організації та проведення оплачуваних громадських робіт та про визнання такими, що втратили чинність деяких актів КМУ" (зі змінами);
62. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 933 "Про проведення Всеукраїнського конкурсу "Приязна адміністрація";
63. Постанова КМУ від 20.04.2007 №649 «Про встановлення розмірів виплат деяким категоріям громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
64. Постанова КМУ від 14.02.2007 №219 "Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних" (зі змінами).
65. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2007 №228 «Про порядок виплати та розміри грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування» зі змінами;
66. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2007 №150 «Про затвердження Порядку виплати деяким категоріям інвалідів грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування»;
67. Постанова Кабінету Міністрів України 31.01.2007 №81 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною»;
68. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.07.2006 №999 «Про забезпечення інвалідів автомобілями» зі змінами та доповненнями;
69. Постанова Кабінету Міністрів України 22.02.2006 №189 «Про затвердження

- Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме»;
70. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 №187 «Про затвердження Порядку забезпечення санаторно-курортними путівками деяких категорій громадян органами праці та соціального захисту населення» зі змінами та доповненнями;
 71. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 №936 «Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 72. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2005 №562 «Про щорічну допомогу на оздоровлення громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 73. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2005 №268 «Про затвердження Порядку регулювання тарифів на платні соціальні послуги»;
 74. Постанова Кабінету Міністрів України 02.04.2005 №261 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд»;
 75. Постанова КМУ від 11.01.2005 №20 «Про затвердження Порядку перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій»;
 76. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 №1445 «Про затвердження Порядку проведення безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, і учасників бойових дій»;
 77. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2004 №785 «Про Затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості санаторно-курортного лікування деяких категорій громадян органами праці та соціального захисту населення»;
 78. Постанова Кабінету Міністрів України 29.04.2004 №558 «Про затвердження Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги»;
 79. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 №12 «Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку»;
 80. Постанова КМУ від 27.06.2003 №994 «Про затвердження переліку заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат»;
 81. Постанова КМУ від 31.03.2003 №426 «Про затвердження Порядку надання пільг, компенсацій і гарантій працівникам бюджетних установ, військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу»;
 82. Постанова Кабінету Міністрів України 24.02.2003 №250 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям»;
 83. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»»;
 84. Постанова КМУ від 29.01.2003 №117 «Про Єдиний державний автоматизований реєстр осіб, які мають право на пільги»;
 85. Постанова КМУ від 16.01.2003 №36 «Про затвердження списків виробників робіт, професій і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових

- умовах»;
86. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1302 “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади”;
 87. Постанова КМУ від 11.07.2002 №956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки»;
 88. Постанова КМУ від 04.03.2002 №256 «Про затвердження Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету»;
 89. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 “Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”;
 90. Постанова Кабінету Міністрів України 27.12.2001 №1751 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім’ям з дітьми»;
 91. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2001 р. № 1712 «Про затвердження Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності»
 92. Постанова КМУ від 21 серпня 2001 р. № 1090 "Про забезпечення додаткових державних гарантій працівникам, які вивільняються з роботи у зв'язку з достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС" (зі змінами);
 93. Постанова КМУ від 22.03.2001 №270 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невинуваченого характеру»;
 94. Постанова Кабінету Міністрів України 02.08.2000 №1192 «Про надання щомісячної грошової допомоги малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом 1 чи 2 групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним»;
 95. Постанова КМУ від 17.11.1997 №1290 «Про затвердження списків виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та особливий характер праці»;
 96. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1997 №155 «Про порядок на розміри компенсаційних виплат дітям, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 97. Постанова КМУ від 01.08.1996 №879 «Про встановлення норм користування житлово-комунальними послугами громадянами, які мають пільги щодо їх оплати»;
 98. Постанова КМУ від 26.07.1996 №836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
 99. Постанова Кабінету Міністрів України 26.07.1996 №832 «Про підвищення розмірів державної допомоги окремим категоріям громадян»;
 100. Постанова КМУ від 21.10.1995 №848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива»;
 101. Постанова КМУ від 16.02.1994 №94 «Про порядок надання пільг, передбачених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

102. Постанова Верховної ради України від 24.12.1993 №3812-ХІІ «Про тлумачення Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні»;
103. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.1992 №674 «Про порядок віднесення деяких категорій громадян до відповідних категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
104. Постанова КМУ від 01.08.1992 №442 «Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці»;
105. Постанова КМУ від 21.05.1992 №258 «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
106. Постанова КМУ від 24.06.1991 №48 «Про заходи щодо реалізації Закону Української РСР «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні»;

Діючі державні програми

1. Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09. 2013 № 717.
2. Державна цільова програма „Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 № 706.
3. Державна цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми на період до 2015 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350.
4. Державна цільова програма реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 № 1242.
5. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 1057.
6. Державна цільова соціальна програма підтримки сім’ї до 2016 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 341.
7. Загальнодержавна програма „Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2016 року. Закон України від 05.03.2009 №1065-VI.

Перелік використаних джерел:

1. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України» / ІПРЕЕД НАН України, ІГ НАН України, ІППЕ НАН України. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2012. – 714 с.
2. Лісовський С. А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України : монографія / Інститут географії НАН України. – К., 2009. – 300 с.
3. Лісовський С. А., Марушевський Г. Б., Павличенко П. Г., Руденко Л. Г., Тимочко Т. В. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку Ріо + 20. – К. : Центр екологічної освіти та інформації. 2012.-60 с.
4. Central Intellingence Agency. – The World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
5. Central Intellingence Agency. – The World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
6. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку Ріо + 20 / Лісовський С. А., Марушевський Г. Б., Павличенко П. Г., Руденко Л. Г., Тимочко Т. В. – К. : Центр екологічної освіти та інформації. 2012. – 60 с.

Підписано до друку _____
Формат 60x84/8. Папір Офс.
Ум. арк. 12,56. Наклад 300 примірників.

Видання та друк: ФОП Грінь Д.С.,
73033, м. Херсон, а/с 15
e-mail: dimg@meta.ua
Свід. ДК № 4094 від 17.06.2011